

RAPLAMAA Sonumid

KOLMAPÄEV, 6. juuni 2018 Nr 23 (3033)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 2.15 €

OÜ KÜLMALINE

SÕIDUKITE
kliimaseadmete
kontroll ja täitmine.
Lepi aeg kokku!

Tallinna mnt. 50, Rapla
Tel 5330 1720, www.kulmaline.ee

Kumma külas avati mälestuskivi Oskar Leinsalule

Lk 3

Alar Mutli sai
Vabaerakonna tegevjuhiks

Lk 5

Eestis on suure tuleohuga aeg

Lk 4

Merit Võigemast: lastega emad ja ette- võtlus käivad kokku

Lk 10-11

Rapla Plasti juht Erlend Tammenurm on oma töötajatega aus

Lk 12-13

Koduloolane

Viljatöötlemise ajaloost
Raplamaal –
viinapõletamine

Lk 15-18

TAMREX

prillid

TESTITUD

tippkvaliteet

Lahedad päikese- ja kaitseprillid spordi-, töö- või puhkehetkeks

FLD

PLUS

SoftPad
technology

29 g

Safetyflex
kaitseprillid
värvitu lääts

19 €

Safetyflex
kaitseprillid
kollane lääts

24 €

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni kaup jätkub!

TU5X105

Safetyflex
rohekasmusta
G15 läätsega
kaitseprillid

24 €

Maxcomfort
kaitseprillid
värvitu lääts

9 €

Maxcomfort
kaitseprillid
kollane lääts

9.60 €

Maxcomfort
kaitseprillid
sinise lääts

12 €

Overspec
kaitseprillid
värvitu lääts

18 €

Flexmetal
päikeseprillid
pruun lääts

24 €

Hybrid
kaitseprillid sangade
ja elastipaelaga
värvitu lääts

32 €

SoftPad
technology

SoftPad tehnoloogia

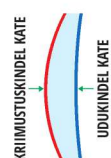
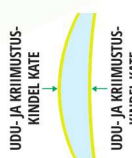
Prillide raskuse jaotub võrdselt kogu raamipikkusele, mistõttu neid on ülimalt mugav kanda terve tööpäeva jooksul (tavaliselt lasub pinget nina- ja kõrvapealsetele). Soft-Pad pakub stabiilsust ja libisemiskindlust, aga ka sanga pikkuse ja/või kaldenurga muutmist kolme erinevasse asendisse.

VANGUARD

Vanguard läätsekatted ületavad kordades EN 166 ettenähtud nõudeid. Läätsed ei ole kunagi udused ega kriimulised. Vanguardi PLUS ja UDC katted on püsivate omadustega ka pärast korduvat kasutamist ja pesemist. Ideaalsed kasutamiseks karmide tingimustega töökohas.

PLUS

UDC

FLD (floating lens design)
tehnoloogia.

FLD võimaldab läätsed kinnitada prilliraami ühele punktile. Tänu sellele pole lääts raamiga järgalt seotud kuid siiski äärmiselt stabiilne. Tagatud on nii prilliläätsede kui ka-raami ergonomika, võimaldades mõlemal kohanduda vastavalt kandja pea kumerusele.

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 130, Kõrusepapi 35 • TARTU Aardla 114, Ringtee 37a • PÄRNU Riia mnt 169a, Savi 3 • RAKVERE Pikk 2 • JÕHVI Tartu mnt 30 • VÕRU Piiri 2 • VILJANDI Tallinna 86
VALGA Vabaduse 39 • NARVA Maslovi 1 • HAAPSALU Ehitajate tee 2a • PAIDE Pikk 2 • JÕGEVA Tallinna mnt 7 • TÜRİ Türi-Aliku • RAPLA Tallinna mnt 2a • KEILA Keki tee 1 • KURESSAARE Tallinna 80a

Juhtkiri

Hoidkem üksteist rohkem

Oli nii, nagu oleks surmaingel Raplamaal mõneks päevaks peatuse teinud – mitu mõistusega põhjendamatu surma järjest ja lahkujate hulgas noored mehed. Igasugune surm on kaotus, ka siis, kui eluks antud aeg on täis tiksunud ja hüvastijätt pikalt ette teada. Kui lahkujateks on noored ja elujõus inimesed, ületab saatjate valu juba ka inimkannatuste piiri. Eriti siis, kui hukku oleks olnud võimalik ära hoida. See jääb pikkadeks aastateks hinge ega anna rahu: „Ma oleksin pidanud...” tuksub peas, kuid see teadmine ei aita enam kedagi. Tagantjärele mõtetel ei ole mõju.

Elu on lühike, ent see ei tähenda, et elada tulebki kiirustades, üksteisest hoolimata ainult oma eesmärgi otsides. Loomulikult ei ole need sõnad mõeldud neile, kes on juba teispoolsuses, vaid meile endale, kes me siin ja praegu oma igapäevaseid asju toimetame. Meie peaksime korraks aja maha võtma ja mõtlema võimalikele järgmistele lahkumistele. Ees on jaanipäev...

On kuidagi nii seatud, et kõige lühemal ööl võivad olla tagajärjed, mida hiljem ei ole võimalik enam olematuks teha. Ja peaaegu alati peavad mõtlematud, hukule viivad sammud lähedal seisjatele märgatavad olema. Midagi ei juhtu kunagi iseenesest, iga kord on mingi ajend või väline tõuge, mille tähelepanuta jätmine saab saatuslikuks.

Kummaline, et üldine elujärje paranemine muudab inimesi üksteise suhtes tuimemaks. Üksiolijaid, kes liiguvad küll teiste hulgas, kuid tunnevad ennast mahajäetutena, on oluliselt juurde tulnud. Edukultus ei ole teinud meid õnnelikuks, on muutnud ühiskonna hoopis haavatavamaks. Soov olla rikas ja mõjukas on inimesed hoopis ebakindlaks teinud. See ebakindlus tähendab eneseusu kaotust. Aga ka seda, et sind ümbritsevate inimeste hulgas ei ole kedagi, kellega oma kahtlusi ning muret jagada, kellele võiks häbenemata tunnistada, et oled ajuti väga nõrk ja vajad mõistvat (mitte haletsevat!) tuge.

Seda üksinda jäetuse hirmu kompenseeritakse mõttetute tegudega, andestamatu uljusega, hetkemeeleolust ajendatud põhjendamatu riskiga, arutu teoga, mida ei saa hiljem olematuks teha. Inimene lihtsalt ei mõtle, et näiteks gaasi põhja vajutades ei pruugi enam aega jääda pidurdamiseks, et igaviku piiri kompamine tähendab üldjuhul lõppu. Üksik elu on habras ja võib väga kergelt katkeda... Seda ohtu saab sageli ära hoida teine inimene. Kui ta tunneb südamega.

Hoidkem üksteist hoolivalt ja püüdkem teha nii, et eesseisvad pühad ei tooks ühtegi traagilist teadet.

Ajaleht 20 aastat tagasi

Ärimees Toivo Kurmetit otsib taga Interpol

Nädaline 4. juunil 1998: „Kohutustungist kõrvalehoidmise tõttu tagaotsitavaks kuulutatud suurriisumises süüdistatavat ärimeest Toivo Kurmetit otsib taga ka Interpol. „Kurmet kuulutati rahvusvaheliselt tagaotsitavaks juba aprillis, kuid seni tema kohta teateid ei ole,” ütles Eesti Interpoli komissar Lenno Reimand. Tallinna ringkonnakohus kuulutas Kurmeti tagaotsitavaks 17. veebruaril. Kurmetit süüdistatakse 1992. aasta jaanuaris 189 miljoni rubla ehk 18,9 miljoni krooni riisumises. Rapla kriminaalpolitsei komissar Tõnis Mahlapuu ütles, et kinnitamata andmetel redutab Kurmet Rootsist.”

Mida ühist on Mahtra sõja mälestussambal ja maadlusel

Nädaline 6. juunil 1998: „Niimoodi küsib aeg-ajalt endine maadleja Arvi Paidla.

Enamasti vastust ei teata ja küsija peab loo ise ära rääkima.

Ausammas avati Mahtra sõja 75. aastapäevaks. Kavandi autoriks oli kohalik mees Johannes Tutt, kes oli õppinud Tallinna kunstitööstuskoolis. Mahtra ausamba juures oli meistriks Karl Paabut, ülemise osa tarvis toonud ta graniidi ise kohale. Tema raiutud on ka kiri vesikikivisse: „Siin võitles Eesti Talupoeg Tõe, Õiguse ja Vabaduse eest.”

Karl Paabut oli sajandi algul tuntud elukutseline tsirkusemaadleja, lüheldane, kuid hiiglase jõuga mees, kes Eestimaa kartnud ainult Lurichit – selle mehe nippidele ta jõuga vastu ei saanud. Paabuti käe all ja toel harjutanud ka seitsmekordne maailma ja viiekordne Euroopa meister Jaan Jaago. Kui Jaago ostnud kolmekümne aastat Tallinnas kivitöökoja ja sellega üsna kiiresti pankrotti läks, ostis Paabut töökoja endale.”

Südamelt ära

Tasuta ühistransport – kellele ja milleks?

Haldi Ellam

Iga inimene mõtleb ühistranspordist sellest lähtuvalt, kas ja kuidas ise seda kasutada saaks. Isiklikult kasutan busitransporti ülivähe, sest busid käivad meie kandis harva, üksnes hommikul ja õhtul. Kodust välja saab, aga koju tagasi ei saa! Raudteetransporti kasutame tihedamini, sest see vastab paremini meie pere vajadustele.

Näiteks on rongiga Tallinna kesklinna mugavam sõita kui autoga – sõidule kuluva aja saab sisustada kasvõi magades, ei pea mõtlema, millises reas ja kuhu sõita ja kus millise hinna eest parkida.

Kasutaksin ühistransporti rohkem, kui see oleks tasuta ja toimiks paremini. Praegusel juhul on vähemalt maapiirkondades tegemist tasulise teenusega, mis ei toimi. Milleks maksta teenuse eest, kui see argipäevastele vajadustele ei vasta ja liikumisvõimalusi ei taga? Autoga saab oluliselt mugavamalt ja kiiremini oma sõidud sõidetud. Kui ühistransport oleks praeguses seisukorras tasuta, siis me ilmselt kasutaksime seda ka lühemate vahemaade läbimiseks rohkem.

Kas meil seda tasuta ühistransporti üldse vaja on, äkki peaks sellele mineva raha eest hoopis teed korda tegema? Tasuta ühistranspordi mõju oleks siiski laialdasem, kui pealtnäha paistab. Teed lagu-

nevad igal aastal uuesti. Seega võib sinna raha suunata, aga see on nagu hane selga vesi. Ühistranspordi tööhoidmisega kaasneb samuti kulusid, kuid toimiva ühistranspordiga peaks vähenema ka koorumus teedele ehk teed peaksid kauem vastu pidama.

Autostumisega kaasnev kasvav liikluskorrumus mõjutab meie teede olukorda rohkemgi kui ilmastik. Ja autosid tuleb meil aina juurde. 2013. aastal oli Eestis iga 1000 elaniku kohta 478 autot ehk peaaegu igal teisel elanikul oli auto. Veel 1970-ndatel oli see arv 20 autot 1000 elaniku kohta. 2018. aasta märtsi lõpu seisuga oli maanteeameti andmeil Eestis arvel 731 825 autot.

Märkamatu on paljudest meist saanud autoorjad ning me kulutame iga kuu sadu eurosid liisingute, kindlustuse, remondi ja kütuse peale. Me maksame peale võimalusele sattuda iga päev liiklusohtlikesse olukordadesse, osaleda surmaavariide loteriis, istuda tundide viisi ummikutes, otsida olematu parkimiskohti, rääkimata autoroolis kulutatud ajast. Saan aru, et auto omamisega kaasneb teatud staatus, mis moodustab osa meie enesehinnangust, kuid tegemist on üsna ennasthävitava ja keskkonnavaenuliku käitumisega.

Lisaks meie endi autokuludele investeerib riik miljardeid eurosid teede ja tänavate hooldusesse ning aina rohkem on vaja parkimiskohti töökohade, kodude ja teenindusasutuste juurde. Sellest hoolimata tundub meile, et sellest ei piisa. Me pole ikka rahul ja sellise autostumise jätkudes ei saa ka eales olema.

Teadagi põhjustab ühistransport loodusele vähem kahju kui pidevalt vooriv sõi-

duautode rong, kus enamasti on autos vaid üks inimene. Suur liikluskorrumus saastab õhku, kütab atmosfääri, koormab me kõrvu lõppematu müraga. Lisaks häirib see veel sadadel erinevatel viisidel meie ja meid ümbritseva looduskeskonna toimimist. Näiteks hakkub autoratate all lugematul hulgal loomi ja linde.

Selle asemel, et tasuta ühistranspordi vastu olla, võiksime näha laiemat pilti. Oluline pole see, et teed on siledamad ja et neil saab kiiremini kihutada, vaid see, et saaksime enda ja oma pereliikmete käigud mugavalt, turvaliselt ja aega säästvalt tehtud. Oluline on toimiv ühistransport ja selle toimimisele saame kõik kaasa aidata, andes oma vajadustest ja eelistustest märku, et ühistranspordi arendajad saaksid nendega arvestada.

Olenemata sellest, kas ühistransport on tasuta või tasuline, maksame meie selle, nagu ka lõpmatu teedehituse ja automajanduse nagunii kõik maksumaksjate või tarbijatena kinni. Ühistranspordi idee ongi olla abiks võimalikult paljudele inimestele, mitte üksnes neile, kes majanduslikel põhjustel autot osta ja üleval pidada ei suuda või autorooli veel või enam istuda ei või.

Olen selle poolt, et ühistransport oleks tasuta. Iga laiem silmaringiga inimene peaks mõistma, et toimiv ühistransport on keskkonnale ohutum ja ühiskonnale kasulik kui autostumine. Kõige selle taustal on mul kahju, et Raplamaa Omavalitsuste Liit otsustas Raplamaal tasuta ühistranspordi vastu. See on nagu uppuva laeva päästmine laevakeresse auke juurde puurides.

Foto: SIIM SOLMAN

Päevapilt

Mööda maakonda tööautoga ringi sõites jääb vahel nii mõndagi huvitavat silma. Siis tuleb lihtsalt peatuda ja pildistada.

Küsitlus

Mida peaks tegema, et liiklusõnnetusi vähem oleks?

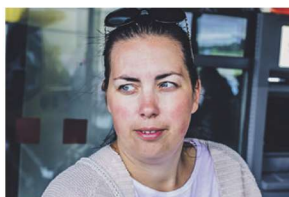
Lemmi, infotöötaja: Kui ikka juua tahab, siis joob, aga kuna noored on need, kes viimasel ajal pildis on, siis võiks võtta ehk noored huviorbiiti ja nendega tegeleda.

Rein, pensionär: Vähem juua, vähem stressi ja närvilisust, aga ega tarkust väevõimuga pähe ei pane.

Elve, pensionär: Peaks korralikumalt ja hoolsamalt sõitma. Ka jalakäijad peaksid hoolsamad olema. Kiiruspiirangud võiksid rangemad olla.

Helen, kodune ema: Kesklinnas võiks nn lamavad politseinikud olla, küll siis autod aeglustavad sõidukiirust. Maanteel on vaja paremat liikluskultuuri, oleneb inimesest endast.

Madis, administraator: Vaja on kainet mõistust, kõik sõltub inimesest endast.

Keili, kodune: Ei tohiks kiirustada.

Küsis Stina Andok
Pildistas Siim Solman

Kumma külas avati mälestuskivi Oskar Leinsalule

2. juunil avati Kumma külas Palgi talu juures mälestuskivi kunagisele taluperemehele Oskar Leinsalule, kes oli vabariigi ajal Rapla valla esimene ja ühtlasi ka viimane valitud vallavanem.

Haldi Ellam

Põrsaku külas Kupja talus sündinud Oskar Leinsalu oli Kumma küla Palgi talu noor peremees, kes lisaks talupidamisele oli ka ühiskondlikult väga aktiivne, kuuludes karskusseltsi, Valtu haridusseltsi ning põllumajandusühistu juhatusse. Hiljem oli ta ka Kaitseliidu liige ning temast sai Kaitseliidu kompanii pealik. Aastast 1936 oli ta Rapla põllumeeste konvendi liige. Ühiskondlikult aktiivne oli ka tema abikaasa Alice-Julie, kes õppis Kehtna kodumajanduskoolis ning võttis osa naiskodukaitsetegevusest.

President Konstantin Päts andis 1938. aastal Oskar Leinsalule kui Kaitseliidu kompanii pealikule Kotkari Kuldristi teenetemärgi kavaleri tunnustuse, Oskar

Tervitussõnu ütleb Monika Paulsen Kaerepere piirkonna naiskodukaitsesest.

Foto: HEIKE KURM

oli siis 31-aastane. 1938. aastal sai Oskarist esimene ja ühtlasi viimane vabariigiaegne Rapla vallavanem. Rapla vald oli siis oma 5000 elanikuga Harjumaa suurim.

Elu edenemisele tegid lõpu sõda ja Eesti okupeerimine. Nagu paljud väljapaistvad Eesti ühiskonnategelased, küüditati 1941. aasta 14. juunil ka Oskar Leinsalu koos perega Siberisse. Oskar

suunati Sverdlovskisse, kus tema surmaotsus viidi täide sisevanglas 24. aprillil 1942. Siberisse saadeti ka tema abikaasa Alice-Julie Leinsalu koos kolme- ja viieaastase tütreaga. Abikaasa Alice-Julie suri pärast rasket metsatööd ja külmast jalutuks jäämist kümme kuud pärast küüditamist 28-aastasena. Lapsed Maie-Liis (sündinud 1936) ja Eve-Malle (sündinud 1937)

pandi lastekodusse, kust nad said hiljem (1947. aastal) tagasi koju. Kahjuks küüditati nad uuesti 1949. aastal, sel korral koos Oskari venna Villemi ja tema naise Marie perega, kellest olid saanud uued Palgi talu peremehed. Uuesti Eestisse jõudsid tütre 1958. aastal.

Kivi avati Oskar Leinsalu 111. sünniaastapäeval. Kohal olid ka Leinsalu mõlemad tütre ja nende järeltulijad,

kokku 4 põlvkonda. Anne Archipov rääkis põhjalikult Oskar Leinsalu lapsepõlvest, pere loomisest ning talu pidamisest, tema ühiskondlikest tegemistest ning perekonda tabanud kurvast saatuses. Meenutati ka teisi Kumma külast küüditatud peresid ning nende läbielamisi. Mälestuskivi avasid Harri Smitt, Helgi Lilleste ja Toomas Raud, kes olid kunagi lastena oma koduses Kumma külas Leinsaluga kokku puutunud.

Külavanem Koidu Archipov ning külaelanik Aimur Pailk tänasid ja tunnustasid abilisi ja annetajaid, kes tegid mälestuskivi avamise võimalikuks. Kivi õnnistas sisse Rapla kirikuõpetaja Mikk Kukk. Sõnavõttudes toonitasid kohalikud ja külalised ürituse olulisust kohalike kogukonnale ning ka tervele Eestile. Avamisel sai Kumma küla ka EV100 Raplamaa kooridinaatorilt Aare Hindremäelt EV100 tahvli. Muusikalise poole eest hoolitsesid Margit Kuhi ja Kärt Pihlap Kandlekojast ning Stella ja Romet Sepman Eve-Mai Laurimaaga.

Pärast mälestuskivi avamist koguneti külaplatsile, kus sai nautida söögipoolist ning kuulata muusik Tiit Borni esinemist.

Märjamaa Konsumi ehitus algab

Stina Andok

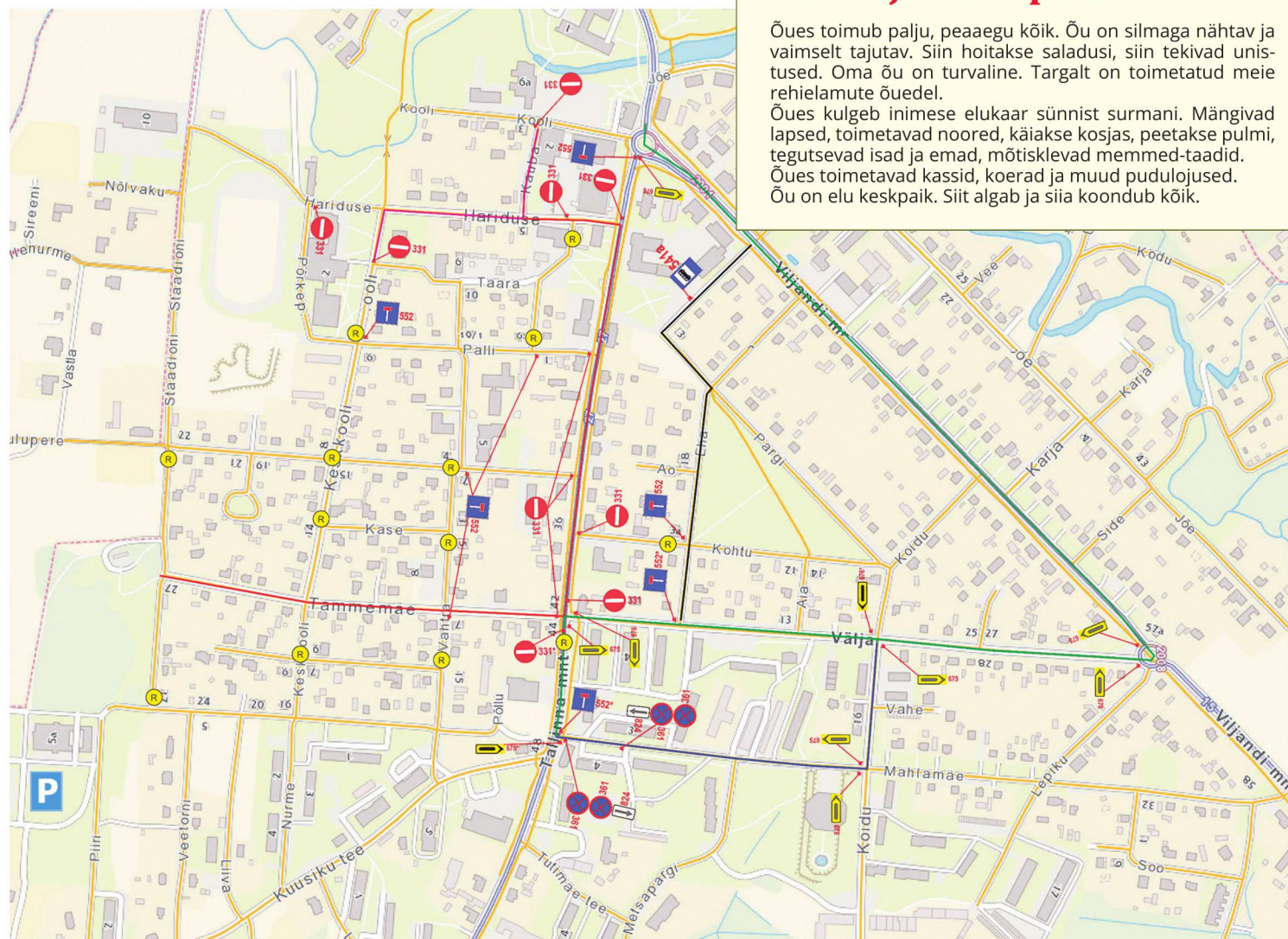
Märjamaale Konsumi kaupluse rajamisest hakati rääkima juba kaks aastat tagasi, aga nüüd on selge, et Konsumi ehitusega alustatakse juba sel suvel.

Rapla Tarbijate Ühistu tegevjuht Väino Sassi kinnitas juba 2016. aasta oktoobrikuus Raplamaa Sõnumitele, et Märjamaal Pärnu maantee ääres asuv kinnistu on ostateud ning sinna plaanitakse rajada pood. Poe ehitamise plaanidega edasi liikumiseks tuli enne maha lammutada kinnistul paiknenud elumaja. Lammutamisega saadi kiirelt ühele poole, aga edasine on kulgenud suhteliselt aeglases tempos.

Sassi kinnitas, et ehitusluba on nüüd käes ja suvel tehakse ka töödega algust. Sassi on optimistlik ning ütleb: „Unistame, et kõhud täis ja jõuluks koju.“ Seega võib loota, et tänava jõulude eel saab uues poes juba esimesed ostud teha.

Tegevjuhi sõnul on Märjamaale planeeritud üsna sarnane Konsum, nagu on praegu Raplas raudteejaama lähedal. Nimelt tuleb Märjamaale loodav Konsum ka koos ehituskeskusega. Samuti on planeeritud hoones ruumid ühele väikesele söögikohale, apteegile ja lillepoole.

Liiklusskeem 10. juunil Rapla linnas

Õuest ja õunapuust

Õues toimub palju, peaaegu kõik. Õu on silmaga nähtav ja vaimselt tajutav. Siin hoitakse saladusi, siin tekivad unistused. Oma õu on turvaline. Targalt on toimetatud meie rehielamute õudel.

Õues kulgeb inimese elukaar sünnist surmani. Mängivad lapsed, toimetavad noored, käiakse kosjas, peetakse pulmi, tegutsevad isad ja emad, mõtisklevad memmed-taaidid. Õues toimetavad kassid, koerad ja muud pudulajused. Õu on elu keskepaik. Siit algab ja siia koondub kõik.

Ja kui tänased noored on jõudnud eakate leeri, on õues juba uued lapsed ja lapselapsed – elukaar käib uut ringi.

Õued ei tohiks tühjaks jääda! Õues ei käi kutsumata võõrad, vaid oodatud külalised. Kui palju ja milliseid võitlusi on Eesti inimesed oma koduõue kaitseks pidanud viimase saja aasta jooksul pidama! Milliste võõraste ideoloogiate kiuste oleme säilitanud eestluse ja taastanud oma riigi! Kui palju oleme tänaseks saavutanud! Loodame, et kõik jõuavad ükskord oma õue peale, oma õunapuu alla.

Tõnis Blank, idee autor

ÜLE ÕUE ÕUNAPUU

Raplamaa laulu- ja tantsupidu
10. juunil 2018 Raplas

Pidu toimub Tammemäe laululaval
Rongkäik algab 16.00 Hariduse tänavalt
Pidu algab siis, kui rongkäik on kohale jõudnud

LEADER ERM, Raplamaa Omavalitsus, Eesti Kultuurkapital, Raplamaa Sõnumid, 100, RAPLA VALLAVALLAVALITSUS

JutuPeatused maakonnas

Tartu linnaraamatukogu soovib kogu Eestis paigaldada JutuPeatuse sildid kohtadesse, mis on inspireerinud eesti kirjanikke. Et projekt on kingitus Eesti Vabariigile 100. sünnipäevaks, on välja valitud 100 ilukirjanduslikku teost. Märgised juhatavad inimesed kodulehele, kus saab muuhulgas kuulata katkendeid tuntud inimeste esituses.

Rapla maakonnas tuleb neli peatust: Raplas Tuti külas (Vetemaa „Risti rahvas“), Kehtna raamatukogu juures (Ehini „Rummu Jüri mälestused“, avatakse 12. juunil kl 11), Kuimetsas (Bornhöhe „Vürst Gabriel“) ja Kohilas (Väljamäe „Ma tulen Kohilast“).

Inge Põlma

Politseiteated

Märjamaa vald

4. juunil kella ühe aja öösel võttis 18-aastane mees Valgu külas asuvast eramust luba küsimata mopeedi võtmed ja varastas maja juures oleva mopeedi. Mõni tund hiljem juhtus Valgus varastatud mopeediga liiklusõnnetus ning 18-aastane mees viidi haiglasse kontrolli.

Rapla vald

2. juunil varastati Raplas Palli tänaval asuva eramu hoovist mobiiltelefon Samsung Galaxy S8, halli värvi Philips'i kõlar ja üks pudel rummi. Vargusega tekitatud kahju on ligikaudu 830 eurot. Politsei- ja piirivalveamet

Päästetead

Pelletitehase korsten põles uuesti

30. mail kell 10.38 sai häirekeskus teate põlengust Rapla vallas Purila külas asuvas pelletitehases, kus põles tehase korsten. Päästjad kustutasid 14 meetri kõrguse korstna otsas olnud leegid ning ka tulekolde ventilatsioonikambris. Tulekahju likvideeriti kell 11.40.

Vigastatuid ei olnud

30. mail kell 16.04 sai häirekeskus teate Kehtna vallas Metsääre külas toimunud liiklusõnnetusest. Päästjad likvideerisid autodol süttimisohu ning puhastasid tee liiklusõnnetuse tagajärjest. Kahe sõiduauto kokkupõrkes vigastatuid ei olnud.

Plahvatus alajaamas

30. mail kell 22.15 sai häirekeskus väljakutse Rapla linna Jõe tänavale, kus alajaamas toimus plahvatus. Päästjate saabudes oli näha alajaamast tõusvat suitsu ning väikest leeki. Tuli sumbus ise, kuid päästjad hoidsid olukorra kontrolli all kuni elektrikute saabumiseni.

Lääne päästkeskus

Eestis on suure tuleohuga aeg

Siim Jõgis

Alates neljapäevast, 31. maist kehtib kogu Eesti Vabariigi territooriumil suure tuleohuga aeg. Varasematel aastatel on päästeamet suure tuleohuga aja välja kuulutanud piirkonniti. Sel aastal on kuumaja ja kuiva ilma tõttu olukord kõikjal väga tuleohtlik.

Suure tuleohuga aeg tähendab, et looduses on kõrge temperatuuri ja sademete puudumise tõttu äärmiselt suur tuleoht ning igasugune tuletegemine võib tekitada tulekahju või põhjustada tulekahju metsas või maastikul.

Päästeamet tuletab meelde, et tulekahju on kergem ennetada kui hiljem kustutada, st looduses tuleks liikuda ja käituda hoolivalt. Mootorsõidukiga looduses sõitmist tuleks vältida, auto tuleks parkida mittesüttivale pinnasele ja mitte sõita ATV-ga turbasel pinnal. Auto väljalaskesüsteem võib kuiva looduse süüdata ja ATV-ga turbapinnal sõites võib koguneda turbamulla tolmu sõiduki summutile ning selle kuumenedes ja tagasi maapin-

nale kukkudes võib puhkeda tulekahju.

Küsimustele vastab Lääne päästkeskuse ohutusjärelvalve büroo peainspektor Tiit Varik.

Päästeamet kuulutas välja suure tuleohuga aja. Mida see tähendab?

See tähendab, et metsades on keelatud grillseadmete kasutamine, suitsetamine ja lõkketegemine, sealhulgas selleks ettevalmistatud kohas, ka RMK aladel. Matkajatel tuleb selle keeluga kindlasti arvestada. Metsaminekukeeldu praegu ei ole, aga kui kuivus kestab, siis peaks tulema ka keeld, et võrasse metsa ei tohi minna. Seda on varem Eesti eri piirkondades rakendatud. Praegune metsas grillimise ja lõkketegemise keeld kehtib terves Eestis.

See on suur asi. Terves Eestis ei tohi metsas lõket teha ega grillida.

Hakkasime töökaaslastega mõtlema, millal viimati selline keeld välja kuulutati. Ei mäletagi. Piirkonniti on seda olnud küll, aga mitte terves Eestis. Vähemalt viimased

kümmekond aastat.

Kui kaua keeld kehtib?

Senikaua, kui päästeameti peadirektor annab piirangu lõpetamiseks vastava teate välja. Oodatakse vihma.

Kuidas päästeamet kontrollib, et inimesed sellest keelust kinni peaksid?

Kindlasti hoiame silmad lahti. Inspektorid sõidavad ringi. Kui me näeme metsas lõket või grillimist, siis kõigepealt proovime heaga. Teadvustame inimesele olukorda. Kui ta õppust ei võta ja kohe tuld ei kustuta, siis on kaks võimalust. Kas kutsuda välja päästjad või politsei. Kui tarvis, võime ka trahvi teha ning maksimaalne trahv on 1200 eurot. Igalepoole me muidugi ei jõua. Loodame, et inimesed on teadlikud ja selliseid rumalaid asju ei tee. Metsatulekahju kustutamine on rahaliselt ja inimressursi mõttes kulukas.

Koduõuel ikka võib lõket teha?

Jah, aga seal on ette nähtud kindlad vahemaad, mis peavad süttivast materjalist olema.

Vana-Vigala tuletõrje sai viimaks oma kodu

Gerly Puusepp

Maikuu viimase päeva õhtupoolikul kogunes Vigala valla rahvas, maakonna päästevõrgustik, siseministeeriumi ja päästeameti esindus Vana-Vigalasse Leaderi meetme toel värskelt renoveeritud depoohoone esisele.

Avasõnad uue hoone avamisel lausus Raplamaa päästepiirkonna juhataja Raul Aarma: “Kauneim lause maailmas olla eestikeelne – sõitis tasa üle silla. Mida enamat saame soovida Vigala meestele sinise võimsa jõe kallastel, kui et olgu teiegi sõidud vaid tasa-tasa.”

Endine Vigala vallavolikogu esimees Martin Andreller kandis ette 80 aasta taguse kõne Vigala rahvale, kus kutsuti üles astuma otsustavaid samme priitsimaja rajamiseks. Vähem kui sajandiga sai see ka teoks.

Siseministeeriumi esindaja Marko Põld tõstis oma tervituskõnes esile kogu Raplamaa vabatahtlikku päästevõrgustikku. Just Raplamaal suudeti kõigi huvigruppidega saada kaubale kohalikus partnerluskogus ning vabatahtliku pääste hoonete rajamine kirjutati eraldi reana meetme kirjel-

dusse sisse. Sama rahastuse raames renoveeritakse aasta lõpus maakonna teises servas Vahastus komandohoone.

Tuletõrjeline tegevus on vana, väärikas ja suurte traditsioonidega. Seegi kord tehti läbi pidulik rituaal, kui kingituseks toodud riigilipp kinnitati kõigi silme all ehisnaeltega uhiuue varda külge, lõõjateks Lääne Päästkeskuse juht Heiki Soodla, siseministeeriumi esindaja Marko Põld, endine Vigala vallavanem Priit Kärsna, tänane Märjamaa vallavanem Villu Karu ning Vigala tuletõrje eestvedaja Jüri Ivanov.

Vigala tuletõrje uus kodu asub kunagises RMK garaažis, renoveerimise käigus sai hoone uue maakütte, soojustuse, siseviimistluse ning olmeploki. Garaažis on koht kolmele masinale.

Ajaloolise kõne Vigala valla rahvale ning pildigaleriid sündmusest leiab Raplamaa tuletõrjeajalugu kajastavalt kodulehelt ligimesekaitseks. tv.

Vana-Vigala vabatahtliku tuletõrjeseltsi uue kodu saamise tähistamiseks peetakse 21. juulil ka piirkondlikud tuletõrjespordivõistlused ning selleks ajaks on hoone seinal ka teavitus- ning tänutahvlid asjaosalistele.

Kolme meest süüdistatakse peksmises ja röövimises

Siim Jõgis

Esmaspäeval, 4. juunil sai Pärnu maakohtu Rapla kohtumajas alguse protsess kolme mehe üle, keda süüdistatakse ebaseadlikus vabaduse võtmises, peksmises ja röövimises. Kogu episood sai süüdistuse kohaselt alguse 2017. aasta 25. novembri esimestel tundidel Raplas ööklubi MadHouse juures parklas. Tegemist oli reede õõga vastu laupäeva, kui ööklubi oli avatud.

Ametlike kohtuandmete kohaselt on selles kohtuasjas süüdistatavad Glen Reier, Kaur Koiduste ja Rando Jaanson. Kõik nad olid esmaspäeval istungil kohal ning ükski neist selles kuriteos ennast süüdi ei tunnistanud. Kuriteo väidetav kannatanu on meesterahvas, ent esmaspäeval ta istungile kohale ei ilmunud.

Süüdistuse luges ette prokurör Arne Pruus. Selle kohaselt sundisid kolm süüdistatavat MadHouse'i esises parklas jõudu kasutades kannatanu sõiduautosse Volvo. See oli kella 3.10 ja 3.21 vahel 25. novembri öösel. Auto hakkas liikuma ning süüdistuse kohaselt

peksid süüdistatavad sõidu ajal kannatanut rusikatega näopiirkonda. Kannatanu ütluste kohaselt võeti temalt ära 100 eurot maksnud käekell ning lisaks rahakotist 150 eurot. Seejärel sõitis auto Rapla – Juuru vahelisele teele ning kannatanu lükati Mäepere jäätmejaama juures sõiduvahendist välja. Pärast seda oli teda väidetavalt veel jalgadega kehase pekstud.

Prokurör Pruus jäi pärast avakõnet seisukohale, et süüdistatavate süü on tõendatud. Ükski neist ise end selles kuriteos süüdi ei tunnistanud. Süüdistatavate kaitsjad leidsid, et prokuröri esitatud tõendid ei näita midagi. Nende sõnul baseerub süüdistus kannatanu ütlustel, mis on lünklikud ning valikulised. Väidetavalt oli kannatanu sel ööl alkoholihoobes ning seetõttu ei olnud tema mälu kõige värskem. Üks kaitsjatest sõnas, et pole üldse tõendatud, kas kannatanul enne seda episoodi olid käekell ning 150 eurot olemas, mis väidetavalt kaduma läksid.

Kohtuprotsess jätkub kolmapäeva, 6. juuni hommikul. Kohtuprotsessi juhib kohtunik Endla Ülviste.

Ühe päevaga kaotas liikluses elu kolm inimest

Eelmisel laupäeval, 2. juunil toimus Raplamaal kaks rasket liiklusõnnetust, mille tagajärjel kaotas elu kolm inimest. Mõlema juhtumi puhul on alustatud kriminaalmenetlus.

Stina Andok

Laupäeva varahommikul kella 4.19 ajal sai häirekeskus teate liiklusõnnetusest Kehtna alevikus Viljandi maanteel, kus vastu puud oli sõitnud sõiduauto. Õnnetus juhtus asulasisesel teelõigul, kus lubatud maksimaalne sõidukiirus on 50 km/h.

Politsei- ja piirivalveameti teatel kaldus esialgsel andmetel Rapla poolt Lelle suunas liikunud sõiduauto BMW paremale teelt välja vastu puud. Kokkupõrke tagajärjel auto purunes täielikult. Tuvastati, et autot juhtis 28-aastane mees ja tema kõrval istus 25-aastane

mees, kes mõlemad hukkusid sündmuskohal. Meile teadaolevalt on tegemist kohalike noormeestega. Juhtumi asjaolude väljaselgitamiseks on alustatud kriminaalmenetlus.

„Uurimine alles algab ja õnnetuse põhjust me veel ei tea; samuti selgub alles ekspertiisis, kas hukkunud autojuht oli kaine. Teame, et autos viibinud kaks meest olid turvavööga kinnitatud. Kuid selge on see, et kui auto on kokkupõrkel puuga sõna otseses mõttes pooleks paiskunud, ei saanud kokkupõrge toimuda ligilähedaseltki lubatud kiirusega. Sõiduauto mootor oli paiskunud ligi 20 meetrit autost eemale,“ selgitas prokurör Arne Pruus.

Vähem kui pool päeva hiljem, kell 13.38 sai häirekeskus taas teate liiklusõnnetusest. Sel korral Rapla-Järvakandi-Kergu maanteel Väljataguse külas. Politsei- ja piirivalveamet andis teada, et õnnetus juhtus, kui koos teiste mootorratturitega Rapla suunas kolmnis mootorrattast Yamaha

juhtinud mees kaotas sõiduki üle kontrolli. Mees kukkus mootorrattalt maha ja paiskus kraavi. Juhita jäänud mootorrattas liikus edasi sõidusuunas ning tabas ees liikuvat mootorrattast Suzuki, misjärel süttis Yamaha põlema.

Mootorrattast juhtinud ja kraavi paiskunud 66-aastane mees suri saadud vigastustesse sündmuskohal. Tema ees liikunud mees suutis mootorratta üle kontrolli säilitada ja viga ei saanud. Õnnetus juhtus asulavälisel teelõigul, kus on lubatud maksimaalne sõidukiirus 90 km/h. Mootorratturid olid tõenäoliselt teel Rapla lähedal toimuvale traditsioonilisele Motokrantsi üritusele.

On teada, et hukkunud mootorrattur kasutas nõuetekohast turvavarustust. Tema võimaliku joobe tuvastab ekspertis ning alustatud on ka kriminaalmenetlus. „Esialgse info järgi kaotas mootorrattur oma sõiduki üle kontrolli pärast möödasõitu. Miks see juhtus, selgub uurimise käigus,“ selgitas prokurör.

Alar Mutli tegevjuhina vastutab Vabaerakonna organisatoorsete küsimuste lahendamise eest. Foto: SIIM SOLMAN

Alar Mutli sai Vabaerakonna tegevjuhiks

Vabaerakonna juhatus kinnitas 29. mail esimehe Andres Herkeli ettepanekul erakonna uueks tegevjuhiks Alar Mutli. Vabaerakonna senine tegevjuht Märt Meesak andis ameti üle 31. mail.

Tõnis Tõnisson

Alar Mutli on olnud Vabaerakonna liige selle loomisest saadik. Ta on lõpetanud Eesti Põllumajanduse Akadeemia agronoomia erialal ning tegele-
 lenud aastaid eduka teraviljakasvatajana. Poliitikuteed alustas Mutli Rapla valla volikogu liikmena. Ta on Reformierakonna liikmena olnud Rapla vallavanem ja taandunud oma erakonnakaaslaste survele üsna ebamääraste süüdistuste tõttu 2012. aasta suve hakul

sellelt ametikohalt. Asutas samal aastal poliitilise ühenduse Rapla Vallakodanike Liit (RVKL), millega on edukalt osalenud kahel järjestikusel omavalitsuste valimisel.

Liidu seisukohtadel on olnud kohalikus poliitikas arvestatav roll. 2017. aasta valimiste järel on RVKL Rapla valla koalitsiooni juhtiv jõud. 2015. aastal sai Alar Mutli Riigikogu valimistel kandidaatideks 995 valija toetuse.

Esmaspäeval selgitas Mutli Raplamaa Sõnumitele oma uue ameti tagamaid.

Vabaerakond on 2018. aasta suve alguses äärmiselt keerulises olukorras. Selles seisus tegevjuhi koht vastu võtta tähendab tõsiselt väljakutset. Kui pikk oli mõtlemisaeg, enne kui pakumise vastu võtsid?

Jah, tuleb tunnistada, Vabaerakonna seis 9 kuud enne Riigikogu valimisi ei ole väga

roosiline. Aga kui vaadata natuke teiselt poolt, siis kukumisruumi ka enam ei ole. Vanasõna ütleb ka, et kui oled kaelani sõnnikus, siis ei tohi pead norgu lasta. Tegevjuhi koha vastuvõtmine tähendas minu jaoks teatud mõttes mugavustsoonist väljumist. Paraku peavad seda tegema ka minu lähedased. Ma ei mõelnud väga kaua. Väga tihti mulle selliseid ettepanekuid just ei tehta.

Millised on Vabaerakonna tegevjuhi kohustused ja vastutus?

Tegevjuht vastutab organisatoorsete küsimuste lahendamise eest. On miljon pisiasja, mis peavad olema tehtud selleks, et erakond saaks reaalselt toimida ja Riigikogu tasandil poliitloomes kaasa rääkida.

Valimisteni jäänud üheksa kuud on suhteliselt lühike aeg. Kui reaalseks sa pead

erakonna viimist Riigikogu järgmisse koosseisu?

Minu arvates on see täiesti reaalne. Vabaerakonnal on oma koht Eesti poliitikas. Jah, väikese parteina on seda raske avalikult teadvustada, aga samas tuleb ju tõdeda, et rohkem erakondi Riigikogus on poliitloomele kindlasti parem.

Kas sa jääd tegevjuhi kohal töötades jätkuvalt ka Rapla Vallakodanike Liidu tegevuse koordineerijaks?

Mul pole tänaseks veel selget ülevaadet sellest, kas ja millistest kohustustest pean lähitulevikus loobuma ja millistest mitte. Kui ma erakonna tegevjuhina omavalitsuse töösse panustada ei suuda, siis pigem peatan oma tegevuse ja annan võimaluse teistele. See, millest ma loobuda ei tahaks, ja milleks jääb loodetavasti ka aega, on Vallakodanike Liidu vankri vedamine. Kui liidu rahvas mind vedurina näeb, siis hea meelega ka jätkan.

Korvpalliakadeemia läheb sügisest käiku

Rapla korvpallikooli juhataja Jaak Karp esitles Rapla vallavolikogu hariduskomisjonile ning kultuuri- ja spordikomisjonile ideed korvpalliakadeemiast, mis luuakse Rapla gümnaasiumi juurde ning läheb käiku juba sügisel algaval kooliaastal.

Siim Jõgis

Gümnaasiumi direktor Sirje Kautsaar ütles, et eraldi korvpalliakadeemia paketti koolil pakkuda ei ole, kuid soovi korral luuakse õpilastele võimalusi intensiivsemaks treeninguks. Esialgu tehakse akadeemias algust korvpalliõppega, kuid kui kõik läheb plaanipäraselt, lisanduvad sinna aja jooksul ka teised spordialad. Kautsaare sõnul on sel teemal räägitud näiteks kohalike jalgpalli eestvedajatega.

Ettekandes, mille Karp mõ-

lemale volikogu komisjonile tegi, on öeldud: “Rapla korvpalliakadeemia on mõeldud korvpalluritele, kes alustavad õpinguid või juba õpivad gümnaasiumiõppes. Rapla korvpalliakadeemiasse on oodatud õpilased üle kogu Eesti, et Rapla korvpallikooli ja Rapla gümnaasiumi koostöös saavutada püstitatud sportlikud ja akadeemilised eesmärgid.”

Mõte on lihtne – pakkuda gümnaasiumis võimalust teha sporti kvaliteetsemalt ning tõsta treeningmahtu selle arvelt, et nädala sees viiakse kahel-kolmel päeval treeninguid läbi ka ennelõunal. Kool peab sättima oma tunniplaani nii, et selline õppekorraldus oleks võimalik.

“Meie soov on pakkuda tänapäevast treeningkoormust nendele õpilastele, kes seda tõesti soovivad,” selgitas Karp. Kui kõik läheb nii nagu plaanitud, võiks tulemus olla see, et Rapla gümnaasiumist hakkaksid välja kasvama Eesti tipptasemel sportlased. Kas sellest võiks välja kasvada konkurent Audentese spordigümnaasiumile? “Nii võrd, kui võrd me suudame

seda olla. Audentesel on suur riigi toetus ja head hooned,” sõnas Karp. Küll aga oleks korvpalliakadeemia loomine magnetiks Eesti perspektiivikatele noorsportlastele. Karp avaldas lootust, et kui ka Rapla vald öla alla paneks, saaks võimaldada akadeemia õpilastele tasuta lõunasööki, mis oleks veel üheks motivaatoriks.

Korvpalliakadeemia tunnuslause kõlab nii: “Üheskoos sportlike ja akadeemiliste eesmärkide poole”. Ka Jaak Karbi esitlusest tuleb välja, et esmatähtsaks peetakse ikkagi hariduse omandamist. Eesmärk on seal sõnastatud nii: “Pakkuda Eesti noortele korvpalluritele võimalust esmatähtsa õppetöö kõrval treenida kõrgemate sportlike eesmärkide saavutamiseks suurendatud mahuga kõrgelt kvalifitseeritud treenerite juhendamisel.” Kava kohaselt hakkavad akadeemia õpilastele treeninguid läbi viima Rapla korvpallikooli treenerid Toomas Annuk, Kaia Kosk, Allar-Raul Antson, Viljo Sinikas ja Tiiu Kosk. Sealjuures on peatreeneriks märgitud Toomas Annuk.

Kohila volikogu nõustus Sutlema karjäärile kaevandusloa andmisega

Helerin Väronen

Aastal 2008 esitas AS Kiirkandur keskkonnaametile maavara kaevandamise loa taotluse Sutlema III lubjakivikarjääri mäeeraldise kaevandamiseks. Sellest asjast saadik on antud loale nii nõustuvaid kui ka keelduvaid arvamusi.

Kui keskkonnaamet oli loa andmisega nõus, siis ei andnud oma nõusoleku Kohila vallavalitsus ja vastupidi. Lõpuks tegi keskkonnaamet loa taotlejale ettepaneku kaaluda Sutlema III lubjakivikarjääri maavara kaevandamise loa andmist uuesti siis, kui ehituslubjakivi nõudlus peaks hüppeliselt kasvama. Nõudlus kasvas, kuid aasta alguses alanud loa saamise menetlus venis pikale. Kohila vallavanema Heiki Hopeni sõnul oli põhjuseks soov veenduda, et karjääri sotsiaalne mõju oleks minimeeritud ja dokumentide vorminduslik pool korrektne. Lõpuks jõudis teema Kohila volikokku ja 29. mai istungil otsustati nõustuda kaevandamisloa andmisega.

Veebruaris arutati küsimust maakomisjonis ja selle esimees Andrus Saare sõnas, et neil tekkis mitmeid küsimusi. Näiteks kas kõrval- ja lähikinnistutel elavate inimestega on räägitud ja saadud kooskõlastus. Täna-
 seks päevaks on kõigilt asjasse puutuvatelt inimestelt kooskõlastus saadud. Samuti oli küsimus selles, kas karjäärist hakatakse välja sõitma külateede või riigitee kaudu. Kaevandamisloa saamise tingimustes on punkt, mis näeb ette, et kui jõutakse lubjakivikarjääri läänepoolsesse serva, kasutatakse väljasõiduks riigiteed.

Saare lisas oma sõnavõtte volikogu istungil, et iga karjäär toob juurde müra ja tolmu, olenemata asukohast, kuid arvestades seda, mis Kohila valda seoses karjääridega ees ootab, on Sutlema karjäär siiski väikeste riskidega ja kontrolli all.

“Kui on mõistuspärane tegevus, siis võib loa anda, kui aga minnakse looduse ja rahu kallale, siis tuleb vastu seista. Sutlemas pole see piir

ületatud,” sõnas Saare.

Kaevandamisloa andmisega nõustumisega kaasnevad peale riigitee kasutamise veel mõned tingimused. Tööde teostamise aeg peab olema tööpäeval kell 8-17. Nädalavahetustel ja riigipühadel on kaevandamine ja kaevise väljavedu keelatud. Lähikümb-
 ruses olevate kinnistute (kuni 600 m karjäärist) omanike nõusolekul võib töötada tihendatud graafiku alusel, kuid mitte üle 10 järjestikuse päeva aastas.

Need tingimused erinevad küll mõnevõrra keskkonnaameti tingimustest, kes lubaks kaevandada tööpäevil kuni kella kaheksani, samuti nädalavahetustel ja riigipühadel kaevandamist ja kaevise väljavedu, kui selleks on mäeeraldise teenindusmaast 1 km raadiuses ja väljaveotee ääres olevate kinnistute omanike kirjalik nõusolek.

Sutlema maardla põhimaavara on ehituslubjakivi ja kõrvalproduktiks täitekruss. Luba taotletakse 25 aastaks.

Kaasava eelarve toetus läheb Kodilasse ja Juuru

Rapla valla kaasava eelarve rahvahääletus kestis 23. mai hommikuni ja hääletusest võttis osa 1075 valla-kodanikku. Nende häälte abil selgus, milliste ideede vahel jagatakse tänavu laiali 60 000 eurot.

Katri Reinsalu

Esmakordselt Rapla valla kaasava eelarve ajaloos läheb summa valla-keskusest välja. „On igati positiivne, et seekord said rahastuse keskusest väljaspool asuvad objektid. See näitabki, et tugev kogukond võib ühinenud vallas olla „pildil“ ja edukas,” kommenteeris tulemusi valla arendusnõunik Heiti Vahtra.

Suurem vald otsustas suurendada ka kaasavast eelarvest jagatavat toetust. Kahekordsest summast jagub esialgsel hinnangul kahe võidu-idee täielikuks rahastamiseks ning kolmanda osaliseks rahastamiseks. Hääletustulemusi vaadates tundub see ainuõige otsus, sest kõik kolm ideed on häältearvu poolest tihedalt üksteise kannul. Kahte võiduideed lahutab kümme ning teist ja kolmandat ideed vaid kaheksa häält.

Kõige suurema poolehoidu osaliseks sai tänavu Kodila külaplatsi arendamise idee, mis kogus 282 häält. Kodila külas toimuvad küll traditsioonilised üritused, kuid puudu on korralik laululava. Seetõttu on noor põlvkond ohjad enda kätte haaranud ning asunud Kodila küla taaslustama.

„Alustuseks leiame, et meie külale kuluks ära üks korralik laululava, kuhu saaks hakata esinejaid kutsu-ma, kus läbi viia oma küla näitetrupi

Esmakordselt Rapla valla kaasava eelarve ajaloos läheb summa valla-keskusest välja. Pildil enim hääli kogunud Kodila küla uus külaplats, kuhu tuleb väike laululava, teisaldatav lõkkealus ja kiik.

Foto: ULVI BLANDE

lavastusi ja kus oleks vahva kõikide generatsioonide esindajatel aega veeta,” selgitatakse idee tutvustuses.

30-kraadise kaldkatusega puitlava on jaotatud kahte ossa: tasapinnaline esinemisplats ja abiruum. Lava ette muruplatsile on planeeritud istumisala, kuhu on võimalik asetada teisaldatavad pingid. Idee eeldatav maksumus on umbes 15 000 eurot.

Tihedalt Kodila külaplatsi idee kannul oli Juuru rahvamaja kõnniteede ja platside väljaehitamine, mis kogus 272 häält. Teatavasti läbib rahvamaja viimastel aastatel järk-

järgult uuenduskuuri. Endise Juuru valla vahenditega renoveeriti maja fassaad, vahetati aknad ja paigaldati uus katus. Tänavu laiendati saali ning paigaldati uus parkettpõrand. Nüüd on järg välitööde käes.

„Uuenenud fassaadile ja siseruumidele on praegu negatiivseks kontrastiks hoonet ümbritsevad lagunenenud asfalt- ja muldkattega kõnniteed ja platsid, mis eriti kevad-sügishooajal muutuvad poriseks ja raskesti läbitavaks,” selgitatakse idee tutvustuses. Kogu projekti maksumuseks hindab esitaja umbes 29 000 eurot.

Kiire kalkultatsiooni tulemusel peaks kogusummast seega üle jääma ligikaudu 16 000 eurot. Kodila välijõusaali rajamise idee kogus hääletusel 265 häält ja saavutas kolmanda koha. Peagi rajatakse Kodilasse esimene avalikus kasutuses olev mänguväljak. Küla taotleb rahastust Leaderi programmist.

„Kuid ainult mänguväljakust jääb väheks Kodila kandi inimestele, sest paljud noored on huvitatud spordiga tegelemisest ja seega oleme omaalgatuslikult töösse saamas tavalist jõusaali. Kahjuks on sealsed ruumid

väikesed ja korraga palju rahvast ei mahuta. Nüüd, kus suvi tulemas, oleks tore kõik noored ikkagi õue saada ja mis oleks selleks veel parem, kui mitte sportima,” seisab tutvustuses. Kaasavast eelarvest taotletakse raha avaliku välijõusaali rajamiseks, mis aitaks sealse kandi inimestel sportimisharrastusi juurutada. Välijõusaal hakkab koosnema mitmest välitrenaažöörist ja ühest multifunktsionaalsest komplektist.

Elektrooniliselt anti kaasava eelarve rahvahääletusel 473 ja paberikandjal 636 häält. Kehtetuks tuli neist lugeda 34 häält, sest inimesed olid hääletanud mitu korda või polnud nende elukoht Rapla valda registreeritud. Vahtra ütles, et hääletusaktiivsus on eelmise aastaga võrreldes kasvanud.

Tänavu võttis hääletusest osa 8% elanikest võrreldes eelmise aasta 5,8%-ga. Oluline suurenemine oli just paberikandjal hääletajate osas. „Paberhääled laekusid eelkõige väljastpoolt Rapla linna ja see näitab, et kohapeal toimus aktiivne kampaania oma objektide poolt hääletamiseks, mis ongi kaasamise mõte,” lausus Vahtra. Nagu tulemustest järeldada võib, olid kõige aktiivsemad tänavu Kodila inimesed, sest kõige enam hääletussedeleid koguti just Kodila raamatukogust. Üle kaheksa hääle kogus ka Kabalasse mänguväljaku loomise idee. Ülejäänud ideede hääletulemus oli juba märkimisväärselt tagasihoidlikum.

„Rahastatavate objektide osas alustame läbirääkimisi ideede teostamiseks lähiajal. Siis selgub, mitu projekti saab lõpliku rahastuse. Põhimõte on, et objekt saaks valmis ning rahastus peaks jääma määruse maksimumi, 30 000 piiresse,” selgitas Vahtra.

Palukülas värskendati sportimisvõimalusi

Katri Reinsalu

Talispordi harrastajate seas hinnatud ja armastatud Palukülas sai värskema väljanägemise vana suusasild. MTÜ Paluküla Klubi on aga otsustanud pakkuda mitmekesisemaid ajaveetmisvõimalusi ka soojal ajal.

Sel suvel saab Palukülas oma võimed proovile panna uhiuuel *disc*-golfi rajal. Kohaliku omaalgatuse programmist saadi toetust projektee-rimiseks ja kaartide paigaldamiseks. Selle abil rajas MTÜ Paluküla Klubi 9 korviga *disc*-golfi raja, mis kulgeb mööda juba olemasolevat kolmekilomeetrist valgustatud suusa- ja matkarada. Rada on jõukohane kõigile ja soovijad võivad seda kasvõi mitu korda läbi mängida.

„Raja asukoha tingisid Kõnnumaa kaitseala piirangud,” vahendas MTÜ juhatause liige Rika Mölder. See rajati sinna, kus häirib loodushoidu kõige vähem. Vastavat rada on keskkon-

naametiga kooskõlastatud.

2014. aastal rajas Valtu spordimaja Paluküla Hiiemäe nõlvale *disc*-golfi raja, mis tuli kaks aastat hiljem muinsuskaitseameti nõudel tundlikult alalt eemaldada, sest rajatised olid arheoloogiamälestisel ning seda loeti mälestise rikkumiseks. 18 korviga likvideeritud rajast anti pooled korvid Paluküla Klubile ja neid ongi tänasel rajal kasutatud. „Korvidele pidime panema uued numbrid ja uue sisu ning projekteerima uue raja,” selgitas Mölder.

Raja ametlikku avamist plaanis ei ole. Kõik huvilised võivad seda juba praegu kasutada, aga kaasa tuleb võtta isiklik varustus, sest kindlal ajal töötavat rendikohta ei ole.

Parklast mõnesaja meetri kaugusel on 2, 3 ja 5 km pikkuste suusaradade stardikoridor. Osa radu ka lõpeb samas kohas. Selleks, et suusatajad omavahel ei ristuks, on rajatud

Suusasild on saanud värskema väljanägemise.

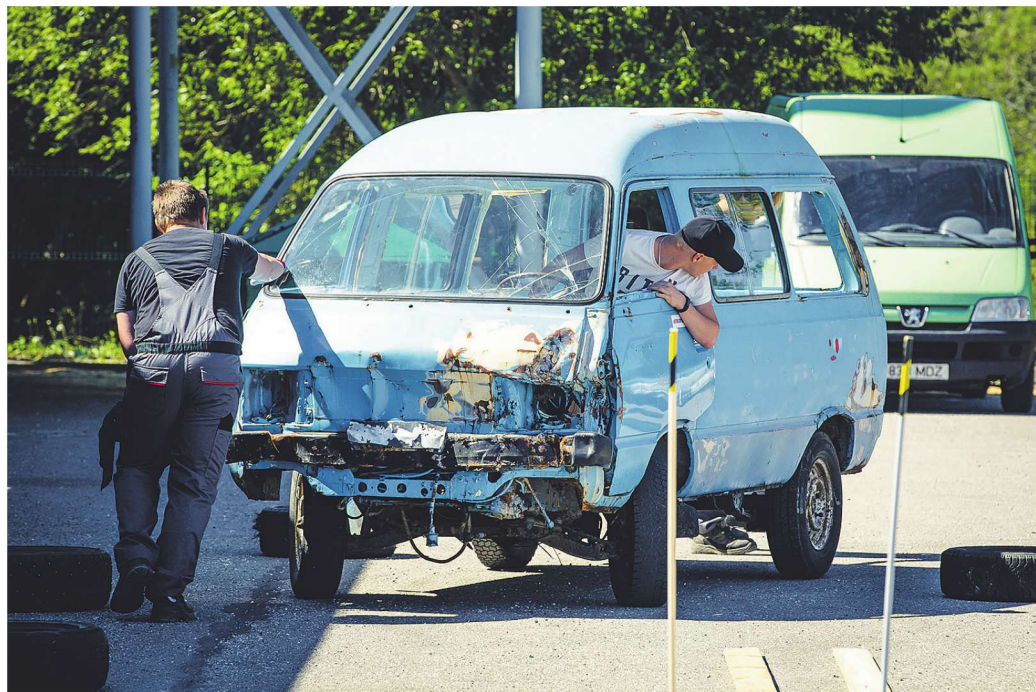
Foto: SIIM SOLMAN

suusasild, mis vajab hädasti remonti. „Suusasild oli täiesti ohtlik, puidust pealne oli pehkinud ja sillad olid rida auke, mida katsid vineeritükid. Läbi olid mädanenud ka mõned talad, käsipuudele toetudes kukkus see kohe ümber. Puit sillal pudenes ise laiali, tegemist oli ohtliku olukorraga,” selgitas Mölder.

Täna on sild saanud värskema

väljanägemise. Paraku tõdeb MTÜ, et remondiga pikendati puidust suusasilla eluiga kõigest 5 kuni 7 aastat. Aja möödudes vajatakse uut silda, sest ka põhikonstruktsiooni eluiga saab ühel hetkel otsa. „Suusasilla kate on tehtud immutatud puidust, aga puit ei ole igavene,” ütles Mölder. Turvalisus on teema, millele MTÜ on viimasel ajal palju tähelepanu pöö-

ranud. Koos *disc*-golfi raja loomiseks saadud toetusega soetati ka turvamatid Reevimäe valguspostide ja ohtlike puude ümber. Juba sel talvel päästsid Itaaliast otse valmistajatehasest tellitud spetsiaalsed talvetingimustesse toodetud turvamatid nii mõnegi lapse ja täiskavanu võimalike vigastuste eest. Turvamatid paigaldatakse lume saabudes ning eemaldatakse kevadel.

Ühe ülesandena tuli 1.kursuse õppuritel läbida vigursõidurada autoga, millel puudus mootor. Asja muutis mõnevõrra keerukamaks ka asjaolu, et rattad keerasid vastupidiselt roolile.

Foto: SIIM SOLMAN

Sõiduautotehnikud võtsid võistlustel mõõtu

Eelmisel neljapäeval-reedel toimusid Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskoolis sõiduautotehnikute kutsemeistrivõistlused koostöös sihtasutusega Innove ja Autokutseõppe Liiduga. Võistlejad tulid kokku tervest Eestist. Esindatud oli 12 kutseõppeasutust ja mõõtu võtsid 35 kuni 26-aastast autoeriala õppurit.

Katri Reinsalu

Oma esinduse olid teiste seas välja pannud ka Kehtna kutsehariduskeskus ning Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskool.

Sõiduautotehnik õpib sõiduautode remondi- ja hooldustehnoloogiaid. Tal tuleb omandada teadmisi juhtimisseadmete ja veermiku, jõuallikate ja -ülekannete, tehnohoolduse ja diagnostika, mootorielektronika ja ka kliimaseadmete valdkonnas.

Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskooli direktor Enn Roosi selgitas, et samal ajal leidis aset kaks eraldi võistlust. Autoerialade 1. kursuste õpilased võistlesid I grupis. Esmakursuslaste võistlust on alati Vana-Vigalas peetud ja tänava toimus see juba kümnendat korda. Osalemiseks tuli õppuritel moodustada kaheliikmeline meeskond. Igal meeskonnal oli kaasas ka oma juhendaja. Etteantud ülesanded olid pigem baasteadmisi ja erialast arengut testivad ning enamasti ka üpris meelelahutuslikud. Samuti oli see võimalus meeskonnatöö kogemust omandada.

Näiteks tuli meeskonnal läbida vigursõidurada autoga, millel puudus mootor ja mille rattad keerasid vastupidiselt rooli pööramisele. Meeskonnad pidid tuvastama rehvivahetuseks vajalikud tööriistad, auto keres leiduvad materjalid ning näitama,

kuidas tööriistakapp õigesti komplekteerida. Tänavuse võistluse teema oli auto tehniline ülevaatus. Samal teemal tuli 1. kursuse õpilastel esimese päeva õhtul paariminutilise näidendiga üles astuda.

Meistriklassi kutsevõistlus

Harjumuspärasele 1. kursuse võistlusele lisandus tänava ka meistriklassi individuaalne kutsevõistlus. Seni on seda erinevates õppeasutustes korraldatud. „Meile tehti ettepanek ja võtsime väljakutse vastu,” ütles direktor Enn Roosi. Korraldamist oli tänava sellevõrra rohkem, aga kõik sujus kenasti.

Tõsisem võistlus oligi seega II võistlusgrupis, kus panid oma erialased teadmised proovile 2. ja 3. kursuse õppurid. Ülesannete lahendamiseks olid tarvilikud õpingute

käigus omandatud erialased teadmised ja praktilised oskused. Nii tuli õppuritel muuhulgas demonstreerida asjatundlikku rehvivahetust, sise põlemismootori ehituse ja tööpõhimõtete tundmist, oskust leida lahendusi rikele auto mootori- ja kereelektronika töös.

Võistlus on direktori sõnul väga oluline, sest lisaks parima noore sõiduautotehniku valimisele on see koht, kus koolide õpetajad saavad kogemusi jagada ning tänu sellele ka autoõpetuse taset tõsta ja ühtlustada. „Autoremondi alad on noorte seas üsna populaarsed, kuid kuna masinad muutuvad aina keerulisemaks, peavad ka spetsialistide teadmised olema tasemel,” ütles Roosi.

Reede pärastlõunaks olid kõik ülesanded sooritatud. Iga ülesande punktide liitmisel selgusid mõlema võistlusgrupi kolm paremat. Tunnustust jagas ka meie maakonda, sest 1. kursuse võistluse kolmas koht jäi Vana-Vigalasse. Kuigi sama võistlusgrupi teise koha võttis Pärnumaa kutsehariduskeskus, tasub sellegipoolest rõõmustada, sest üks meeskonnaliige, Tõnu Algre on samuti Raplamaa juurtega noor õppur.

I võistlusgrupp – 1. kursus

- 1. koht** – Markus Trave, Kert-Oswald Mürk, juhendaja Toomas Kivi (Kuressaare ametikool)
- 2. koht** – Tõnu Algre, Kaspar Suuk, juhendaja Mario Susi (Pärnumaa kutsehariduskeskus)
- 3. koht** – Martin Jalas, Gabriel-Alari Eskor, juhendaja Volli Jasson (Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskool)

II võistlusgrupp – 2. ja 3. kursus

- 1. koht** – Arti Arula, juhendaja Janari Zirk (Tartu kutsehariduskeskus)
- 2. koht** – Aivo Alas, juhendaja Margus Kivi (Kuressaare ametikool)
- 3. koht** – Taavi Jaaksoo, juhendaja Kristjan Teearu (Valgamaa kutseõppekeskus)

„Kodutunne” tuli appi Kehtna perekonnale

Stina Andok

Eelmisel nädalal võis Kehtna kandis näha telesaate „Kodutunne” meeskonna bussi. Saade käis abiks ühel Kehtna neljalapselisel perekonnal.

Alles mõni kuu tagasi kaotas nelja lapsega pere ootamatult oma isa ja noor ema Kersti Mäevälja jäi kahe koolialise kaksikutepaariga omapäi. Ühes Kehtna valla väikekülas, pooleldi renoveeritud eramus elades ei olnud perekonnal ülemäära lihtne juba ennegi ning seetõttu otsustas üks pere lähikondlastest pärast pereisa traagilist surma kirjutada „Kodutunde”.

„Kodutunde” saatejuhi Anneli Lahe sõnul oli neile saadetud kiri teistsugune kui teised, pikk ja mõjuv. Juhuse tahtel oli „Kodutunde” tegevuspiirkond parasjagu sobiv ning seetõttu jõuti appi tulla kiiresti. „Ilma teieta me talve üle ei ela,” meenutas saatejuht

pereema Kersti sõnu, mis aitasid tal otsustada, et just sellele perekonnale tullakse appi.

Pereema Kersti tõdeb, et maja korrashoid on raske ning ta tundis, et ükski ta tõepoolest talve üle ei elaks, kui veetorud ära külmuvad või midagi muud juhtub. Samas ärakolimise peale Kersti samuti ei ole mõelnud, öeldes, et tegutseb vastavalt varalahkunud abikaasa soovidele: „Teen asju nii, nagu Janek oleks tahtnud. Tema tahtis, et lapsed kasvaksid maal.”

„Kodutunde” meeskonnaliige Aivar Sipelgas tõdes, et Kehtnas oma tegemisi tehes on saadud kinnitust paljude inimeste käest, et aidatakse õiget peret. Sipelgas selgitas, et sel korral saab pere nende abiga uuenenud kanalisatsiooni- ja elektrisüsteemi, õhksoojuspumba, soojustati ka puistevillaga katusealune ja ehitati vannituba koos klosetiga varasema kuivkäimla

asemele.

Saatemeeskonna lahkumisega remont aga ei lõppenud. Pereema Kersti sõnul alustasid nad juba tegelikult enne saatemeeskonna tulekut elutoaremondiga, mis oli ammu plaanis, ning sellega jätkatakse ka edaspidi. Naise sõnul ei saa tööd majas ilmselt aastateks veel otsa. „Kodutunde” meeskonna tehtuga jäi pereema väga rahule ning tõdeb mõned päevad pärast saatemeeskonna lahkumist, et ollakse juba harjunud. „Väga palju lihtsam on,” ütleb ta.

„Kodutunde” töid ja tegemisi toetas ka Kehtna vallavalitsus. Kehtna vallavanema Indrek Kullami sõnul toetati remonditöid 2000 euroga. Ta selgitas, et vallavalitsus püüab toetada kõiki hädasolevaid perekondi võrdset. Kullami sõnul oli selle pere puhul ilmselge, et abi oli vajalik: „Neljalapselise perega sellisse olukorda sattuda on keeruline.”

Osta nädala tähti

Säästukaardiga
05.06–11.06

Pakkumised kehtivad Coop Maksimarketites ja Konsumites

MELON PIEL DE SAPO, kg Дыня 1,89 1,49	VÄRSKE KURK, kg lühike Огурцы свежие 2,19 1,69	APRIKOOS, kg Абрикос 2,39 1,69
RAKVERE SEAVÄLISFILEE MAITSESTATUD, kg ~1,3 kg Наружное филе свинины 5,49 3,99	TALLEGG ÖRNSOOLATUD BROILERI POOLTHIIVAD 700 g Крылышки бройлера 3,49 1,79 2,56/kg	MAKS & MOORITS TOORVORSTIKESED 450 g ürtidega, kolme sibula Сырые колбаски 2,99 1,99 4,42/kg
KARNI KUNINGATE TÄISSUITSUVORST 250 g Твердокопченая колбаса 2,29 1,49 5,96/kg	BRIIS PRAETUD KALATOOTED 380 g puhastatud kilud Kimchi kastmes, rõõmest tomatikastmes, rõõmest koduses marinaadis 380 g / 190 g Жареные изделия из рыбы al 1,95 0,99 al 2,61/kg	ESTOVER PIIMATÖÖSTUS EESTI TALUVÕI 82% 150 g Масло 1,79 1,09 7,27/kg
SAAREMAA HOLLANDI LEIBJUUST 500 g viilutatud Сыр 3,79 2,19 4,38/kg	ALMA KREEKA JOGURT 370 g metsmaasika, mustika, apelsini Греческий йогурт 1,25 0,89 2,41/kg	EESTI PAGAR PRANTSUSE KOHUPIIMAKOOK 320 g Творожное пирожное 2,49 1,65 5,16/kg

Pildid on illustreeriv tähendus. Toodete tavahinnad on Laagri Maksimarketis põhjal 25.05.2018 seisuga. Säästukaardi pakkumised kehtivad Säästukaardi registreerimisel 05.06–11.06.2018 või kuni kaupa jõudub. Kartid ei ole illustratsioonil tähendus. Tavahinnad on toodete hinnad, mis on kehtinud 05.06–11.06.2018, kuni kaup ei ole juba müüdud.

Osta nädala tähti

Lasteaia Sipsik kokk pälvis vabariigi presidendi tunnustuse

Kohila lasteaia Sipsik kokk ja tervisemeeskonna juht Mari Laas pälvis lastekaitsepäeval vabariigi presidendilt auväärset tunnustust nimetusega „Muutuste looja“.

Mariliis Vest

1. juunil anti presidendi kantsleeri roosiaias üle „Lastega ja lastele“ auhinnad, millega tunnustati neid inimesi, kes on teinud laste ja noorte heaks rohkem, kui neilt oodatakse või nõutakse. Tunnustuse osaliseks sai ka Kohila lasteaia Sipsik meeskonda kuuluv Mari Laas, keda autasustati ka laste- ja noortezürri eripreemiaga.

Laas töötab alates 2007. aastast Sipsikus kokana. Haridustee läbis ta Kehtna kutsehariduskeskuses, kus omandas koka 4. taseme õppekava ja sai kutsetunnistuse. Nüüd õpib Laas taas Kehtna koolis 5. taseme toitlustuskorralduse õppekaval. Seda, et naine jõuab kõige muu kõrvalt tegeleda õppimise ja enesetäiendamise, töid välja ka tema kolleegid. Veel on nad öelnud, et Eestis ei ole teist sellist lasteaia kokka – just nii suur on olnud Mari mõju Sipsiku lasteaialaste, lapsevanemate ja õpetajate tervisekäitumisele ja toitumisharjumustele.

Oma järjepideva tööga on ta mõjutanud paljusid lasteaedu ja peresid kogu Eestis, jagades ideid ja kogemusi. Välja tuuakse veel asjaolu, et

Laas ei tee lasteaias üksnes süüa, vaid suhtleb lastega, käib nendega rühmas mängimas, kuulab nende mõtteid, jälgib söömisharjumusi, julgustab lapsi proovima uusi maitseid ning naise juhendamisel saavad põnnid ka ise süüa teha. „Tänu Marile söövad lapsed paremini ja õpivad ka eluks vajalikke oskusi,“ seisab tunnustamiseks esitamise iseloomustuses.

Laas juhib ka lasteaia tervisemeeskonda. Tema eestvedamisel toimuvad lasteaias õuepäevad, mil lapsed söövad, mängivad ja teevad isegi lõunauinaku õues. Ta hoolitseb selle eest, et lapsed piisavalt palju liiguksid ja õues käiksid.

Lasteaia Sipsik direktor Kristina Mägi ütles, et on õnnelik ja uhke Mari saavutuste üle. „Kuid eelkõige olen ma õnnelik, et selline inimene lastega töötab,“ ütles ta. Mari suhtumine ja tegutsemistahe laste heaolu nimel on direktori sõnul imetlusväärne ja eeskujuks kõigile lastega töötavatele inimestele. „Juhina pean oluliseks selliseid säravaid talente märgata ja luua võimalused neile oma ideede rakendamiseks. Esitasin Mari tunnustusele, kuna oma tegevusega on ta ammu ületanud tavamõistes oma

Kohila lasteaia Sipsik kokk ja tervisemeeskonna juht Mari Laas. Foto on tehtud presidendi roosiaias tunnustuse üleandmisel. Foto: erakogu

tööülesannete piirid ning selline laste heaolu nimel tegutsemine väärib märkimist ja esiletõstmist

ning seeläbi ehk innustab ka teisi sama tegema,“ rääkis Mägi.

Direktor toob välja mõne näite

Laasi uuenduslikust mõtlemisest. Näiteks kui ühel päeval lapsed hommikusöögiks ettenähtud smuutit uute koostisosade harjumatu maitse tõttu ei söönud, võttis Laas smuutid ja tegi neist sügavkülmas pulgajäätised ning lapsed söid isukalt ja küsisid juurde.

Sellel talvel korraldas naine koolielikutele õppekäigu metsa, kus ta rääkis, kuidas looduses saab süüa teha, kasutades selleks käepäraseid vahendeid. Nii valmisid lõkkes tuhakartulid ja pajas keedetud kibuvitsatee. Selliseid vahvaid näiteid on direktori sõnul veel kümneid.

Laas ise ütleb aga, et selline tunnustus annab talle palju positiivseid emotsioone ja ta saab aru, et töö, mida ta teeb, on õige. „Muidugi ei saa seda tööd teha üksi, vaid suurepärase meeskonnaga ja Sipsiku lasteaed on parim selleks. Kõige enam innustab mind laste tagasiside ja see, et saan neid kaasata ning nendega koos tegutseda, see annab jõudu ja ideid edaspidiseks,“ ütles ta.

Tunnustusauhinda „Lastega ja lastele“ annavad välja kaheksa laste heaolu väärtustavat organisatsiooni ja asutust: MTÜ Lastekaitse Liit, MTÜ Eesti Asenduskodu Töötajate Liit, MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit, MTÜ Oma Pere, MTÜ SEB Heategevusfond, Sotsiaalkindlustusamet, Õiguskantsleri Kantslei ja Vabariigi Presidendi Kantslei.

Rapla postkontor kolis ajutiselt Valgre tuppa

Katri Reinsalu

30. mail avas Rapla postkontor oma uksed ajutiselt pinnal. Õiget ust ei pea aga otsima harjumuspärasest kuigi kaugelt, sest postiteenuseid saab tarbida kultuurikeskuse Valgre toas.

Seega pääseb postkontorisse Rütmani galerii uksest. Kuna Galerii kohvik sulges 1. juunist uksed, on ruumid hetkel tühjad. Kõik need ümberkorraldused on seotud kultuurikeskuse remondiga.

Plaanide kohaselt kestavad tööd postkontori endistes ruumides kaks kuud ning augustis avaneb Omnival võimalus oma pinnale tagasi kolida.

Kultuurikeskuse juhataja Age Rebel ütles, et kolimine kulges ilma probleemideta. Eesmärk oli pinnal ühe päevaga vabastada ja see ka saavutati. Suvisel ajal on tavapäraselt ka veidi vähem kliente ja seetõttu loodetakse ajutisel pinnal mugavalt hakkama saada.

Valgre toas on postkontoril varasemast mõnevõrra vähem ruumi kasutada. Nii Valgre toas kui ka senises müügisaalis on pinda veidi üle 40 ruutmeetri. Lisaks müügisaalile olid postkontoril aga pakki hoiustamiseks kasu-

tada abiruumid, mille võrra on praegused olud kitsamad. Sellest hoolimata on postkontori töötajad Rebeli teadmist mööda uute oludega harjunud ja kõiki seniseid teenuseid pakutakse edasi.

Ehitaja on nädala jooksul postkontori ruumide remontimisega aktiivselt peale hakanud. Tööd on graafikus ning kulgevad plaanipäraselt. Augustis ootavad töötajaid juba märksa paremad tingimused kasvõi juba uue ventilatsiooni näol. Rebel ütles, et ruumid on pikki aastaid samas seisukorras olnud ning remondi tulemusel saadakse kahtlemata palju tänapäevasem töökeskkond.

Päris samal kujul endistele pindadele postkontor tagasi ei koli. Rebel selgitas, et siiani pakki ladustamiseks kasutatud abiruumi läheb edaspidi vaja uue kohviku jaoks. Postkontor on valmis jätkama väiksema pinna peal. Selle tarbeks jagatakse kaheks postkontori avar eesruum, kus seni asusid kirjastid. Osa sellest muudetakse pakki ladustamiseks abiruumiks. Rebel ütles, et klientide jaoks sisuliselt midagi ei muutu. Postkontori sissepääs ja teenindussaal jäävad sama koha peale, väiksemaks jääb vaid koridor.

Eesti Punase Risti Raplamaa Seltsi tegemised

Punane Rist on maailma suurim vabatahtlik rahvusvaheline organisatsioon, mille eesmärk on ennetada ja vähendada inimeste kannatusi ja diskrimineerimist.

Sandra Mägi

Eesti Punane Rist (EPR), mis asutati 1919. aastal Genfi Konventsiooni põhimõtteid järgides, on Rahvusvahelise Punase Risti Liikumise täieõiguslik liige. Pärast taasiseisvumist ühines Eesti Vabariik 1992. a Genfi Konventsioonidega. Võimaliku relvakonflikti ja suurõnnetuste olukorras on seega Eestile tagatud rahvusvaheline humanitaarkaitse ja -abi. Rahvusvahelise Punase Risti liikumise põhiaated, millest kogu tegevus lähtub, on inimlikkus, võrdsus, erapooletus, sõltumatus, vabatahtlikkus, ühtsus ja ülemaailmsus.

Eestis on Punasel Ristil 16 kohalikku seltsi, nende hulgas ka EPR Raplamaa Selts. Täita on järgnevad ülesanded: esmaabi õpetamine (EA

põhikursus, täiendkursus, elustamiskursus ja erinevad töötoad lasteadeades ja koolides), õnnetusteks valmisolek (milleks on moodustatud õnnetuseks valmisoleku esmaabi rühmad), noorsootöö, ennetustöö, töö riskirühmadega ja esmaabiteenuse osutamine erinevatel rahva- ja spordiüritustel.

Esmaabi, mis on EPR peamine suund, tähistab sellist abi, mida osutatakse enne meditsiinilise abi saabumist. Õnnetusjuhtumite puhul ei ole enamasti meditsiiniline abi kohapeal kättesaadav ning selle saabumine võtab aega. Seetõttu võib esmaabi andmine kannatanule olla määrav tema ellujäämisel.

Võib julgelt väita, et ennetustöö Rapla maakonnas on olnud tõhus ja tulemuslik. Vigastus- ja mürgistusurmad on aastatega nähtavas languses. Surm õnnetusjuhtumite tagajärjel on surma põhjuste registri järgi aastatel 2014-2016 madalaim Eestis just nimelt Raplamaal.

Heaks näiteks võib tuua juba aastaid korraldatud KEAT (kaitse end ja aita teist) koolitusi ja laagrit 6. klasside õpilastele. Koostöös päästeameti, Kaitseväe, politsei ja teiste spetsialistidega on selles projektis

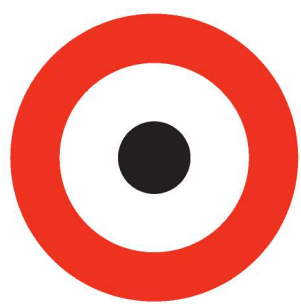
ka EPR Raplamaa Selts. Laagris peavad lapsed lahendama erinevaid olusituatsioone - andma abi kannatanutele ning õnnetusjuhtumite korral oskuslikult tegutsema. Need on oskused, mis jäävad kogu eluks.

Käesoleval aastal moodustati Raplamaa Omavalitsuste Liidu algatusel tervisenõukogu, kuhu kuuluvad parimad tervisevaldkondade esindajad ning kus ka EPR Raplamaa Selts liikmena osaleb.

Olete alati oodatud EPR Raplamaa Seltsi, kui teil on küsimusi, soovite osaleda esmaabikursustel või vabatahtlikuna seltsi töös nii noorte kui ka õnnetuseks valmisoleku esmaabi rühmas.

EPR Raplamaa Seltsi õnnetuseks valmisoleku rühma koosseisu ootame alati uusi ja aktiivseid liikmeid, kes on vähemalt 21 aastat vanad, füüsiliselt ja vaimselt terved ning motiveeritud osa saama esmaabialasest väljaõppest ja osalema vabatahtlikuna väljakutsetel.

Sandra Mägi juhib alates käesoleva aasta märtsist tegevsekretäarina Eesti Punase Risti Raplamaa Seltsi raplamaa@redcross.ee

KLICK

SINU DIGIPOOD

IPHONE 6

KIIRUSTA, superpakkumine kuni 10.06

-205€

~~499.99~~
294.99
9.78 €/k

SAMSUNG GALAXY S9

DUAL-SIM

-200€

~~849.99~~
649.99
20.94 €/k

ZTE BLADE A310

DUAL-SIM

-40€

~~99.99~~
59.99

SAMSUNG GALAXY J5

(2017) DUAL-SIM

-120€

~~299.99~~
179.99
6.16 €/k

SAMSUNG GALAXY A5

(2017)

-140€

~~399.99~~
259.99
8.68 €/k

SAMSUNG GALAXY A8

(2018) DUAL-SIM

-150€

~~499.99~~
349.99
11.51 €/k

HP Stream 14

-50€

TASUTA Office 365

~~249.99~~
199.99
6.79 €/k

ASUS X541SA

-100€

DVD kirjutaja

~~499.99~~
349.99
11.51 €/k

Sinu uus arvuti

Lenovo IdeaPad 320S -13IKB

KERGE SALE KIIRE

(12kg) (169cm) (SSD)

kingiks kaasa Office 365

-200€

699.99
tavahind 899.99

Windows

MacBook Air 13

-200€

~~1099.99~~
899.99
28.81 €/k

Tähelepanu! Krediidi kulukuse määr on 26,5% aastas järgmistel näidistingimustel: kauba hind kohe tasudes 500 €; lepingutasu 15,90 €; tarbijakrediidilepingu kestus 48 kuud; fikseeritud intress arvutatuna igakuiselt laenu jäägilt 21,9. Tarbija poolt makstav tagasimaksete summa on 779,04 €, mis sisaldab: kauba makseid 500 €; intressikulu 263,14 € ja lepingutasu 15,90 €. Tegemist on finantsteenuse reklaamiga. Finantseerimisteenuse pakkuja on Telia Eesti AS (tegevusloa number 4.1-1/17, aadress Mustamäe tee 3, 15033, Tallinn). Enne tehingu sõlmimist tutvutäpsemate järeldmaksu tingimustega ning vajaduse korral konsulteerit asjatundjaga.

TALLINN: Viru keskus (6 668 160), Kristiine keskus (6 668 116), Rocca Al Mare keskus (6 668 155), Ülemiste keskus (6 668 159), Järve keskus (6 668 154), Lasnamäe Centrum (6 668 128), Tallinna lennujaam (58 550 484); **TARTU:** Tasku keskus (666 8163), Lõunakeskus (6 668 153), kaubanduskeskus Eeden (6 668 164); **JÕHVI:** kaubanduskeskus Tsentraal (6 668 168); **KURESSAARE:** Auriga keskus (6 668 117); **NARVA:** Fama keskus (6 668 169); **PAIDE:** Paide Maksimarket (6 668 124); **PÄRNU:** Kaubamajakas (6 668 152); **RAKVERE:** Põhjakeskus (6 668 177); **RAPLA:** Rappeli keskus (6 668 174); **VALGA:** Valga Maxima (6 668 121); **VILJANDI:** Viljandi Centrum (6 668 166); **VÕRU:** Kagu keskus (6 668 173).

Kampaania kestab kuni 30.06.2018. Kaupa on piiratud koguses. Kõik pildid on illustratsioonid. Näidatud hinnad on arvatud tingimustel, et järelmaksu lepingu perioodiks on 60 kuud.

Liina Biene, kes parasjagu valmistab jumet parandavat kehaõli porgandi-piparmündiga, on Meritil kreemikeetmisel abiks olnud aastakese.

Kehaõli valamine pakendisse.

Õlipudelid ootavad "kaanetamist".

Tooted saavad kohe-kohe omale etiketid. Meriti sõnul huvitatakse praegusel suvisel ajal kõige rohkem porgandiõli sisaldavatest toodetest.

Iga naise unistuste kapp. Valdav osa koostisainetest, mida on kasutusel üle 60, on looduslikud või ökosertifikaatidega.

Fotod: SIIM SOLMAN

MERIT VÕIGEMAST: lastega emad ja ettevõtlus käivad kokku

Looduskosmeetikabrändi BonMerité looja Merit Võigemast leiab, et see, kui väikeste laste emad laste kasvatamise kõrvalt tööd teevad, on vägagi normaalne ja tervitatav nähtus.

Haldi Ellam

Raplamaa Sõnumid käisid Raplamaal Valtu külas asuvas tööstushoones vaatamas, kuidas valmivad Eesti tarbijate seas kiirelt populaarseks saanud BonMerité looduskosmeetika tooted, mis on võitnud mitmeid naisteajakirjade lugejate lemmiku tiitleid.

BonMerité kaubamarki tootva osaühingu Mermel Trade lõi Merit 2016. aastal. Ettevõtte toodab kokku 18 kosmeetikatoodet, nende seas võideid, kreeme ning õlisid. Valdav osa koostisainetest, mida on kasutusel üle 60, on looduslikud või ökosertifikaatidega. Baasaineteks on kookosõli ja sheavõi, lisaks kasutatakse veel erinevaid õlisid ja taimeekstrakte nagu näiteks mandliõli, nisuiduõli, porgandiõli; vitamiine ning eeterlikke õlisid. Valdav osa toorainest on välismaine, sest Meriti sõnul on

raske väikesest Eestist niivõrd spetsiifiliste ainete tootjaid leida.

Ühes kuus toodetakse ettevõttes keskmiselt 1000-2000 ühikut kosmeetikat. Ühe partiina valmistatakse korraga 20-30 toodet. Näiteks kreemi keeduprotsess kestab kokku 5-6 tundi ja selleks on vaja erinevaid ained läbi kuumutada, omavahel segada, jahutada ja pakendada. Iga toode on algusest lõpuni kindla inimese tehtud.

Ajamahukat kreemikeetmist seekord ette ei võetud. Ajakirjaniku silme all aga valmisid jumet parandav kehaõli porgandi ja piparmündiga ning väiksem kogus kookose ja ylang ylangi kehakoorigat.

Meriti sõnul huvitatakse praegusel suvisel ajal kõige rohkem porgandiõli sisaldavatest toodetest ning sügisel hooajal lähevad paremini niisutavad kreemid. Kõige pingelisem aeg on enne jõule, mil kreeme ostetakse kingiks.

Kosmeetilise keemia põnev maailm

Kreemide valmistamise õppis Merit selgeks tänu guugeldamisele. „Kõik on õnneks täna võimalik, sest elame infoühiskonnas. Kui midagi ei tea, tuleb guugeldada ehk otsida nõu ja abi internetist.“ Teisalt oli see vajalik ka seetõttu, et kosmeetilist keemiat Eestis ei õpetata ja tavaline keemia ei anna vajalikke teadmisi. Ainus võimalus ongi end välismaal täiendada või guugeldada ja ise katsetada.

Katsetamine on Meriti sõnul andnud palju erinevaid tulemusi: „Kui nokitsen mõne uue toote kallal, läheb ikka tihti vussi ka, aga see pole üldse paha, sest siis selgub, kuidas head kreemi ei saa,“ ütleb Merit naerdes. „Peab olema kannatlikkust ja analüüsivõimet.“ Samuti oleneb toodete osas palju erinevate ainete olemusest – tahkemas ja vedelemas koostisosad peavad omavahel kooskõlas olema, et kreemi mugav kasutada oleks. Nii ongi Meriti kreemid korduvalt õnnestunud ja ebaõnnestunud katsete tulemus.

Kuigi eeterlikud õlid tekitavad

ka allergiaid, eelistab Merit neid toodetes kasutada sünteetiliste lõhnaainete asemel. „Sünteetilistes lõhnaainetes on kokku 20-30 potentsiaalset allergeeni, millest paljude mõju on veel tuvastamata ning uurimata,“ räägib ta. „Sünteetilisi lõhnaaineid on tänaseks aktiivselt kosmeetikatööstuses kasutatud 50-60 aastat ja paljudel inimestel esineb suur tundlikkus lõhnade suhtes. Näiteks Soomes, kus pööratakse rohkelt tähelepanu üleliigsete lõhnade vältimisele, on kaalutud kontorites parfüümi kandmise keelustamist,“ selgitab Merit.

Eeterlikud õlid on looduslikud ning Meriti sõnul tunnevad inimesed neid erinevalt, samal ajal kui sünteetilisi lõhnu toodetakse keskmise lõhnataju baasil. Ta töö näiteks BonMerité mandariini-kehavõide, mille lõhn meenutab inimestele rohkem sidrunit kui mandariini.

Kosmeetika koostise turvalisust peab Merit oluliseks seetõttu, et keskmiselt 85% kosmeetika koostisosadest imendub nahka väga lühikese aja jooksul ning võib lisaks hingamissüsteemidele ka nahka ärritada.

Kõik sai alguse tundlikust nahast

Kreemitootmine sai Meriti sõnul alguse tema enda tundlikust nahast, millele poes müüdivad kreemid ei sobinud. Ka ei meeldinud talle see, et valdav osa kaubanduses saada olevatest kreemidest koosneb nafta baasil toodetud parafiinist, mineraalõlist, vaseliinist ning sünteetilisest silikoonist, mis on n-ö elutud toorained ning kahjustavad nahka. Teiseks põhjuseks olid loodushoidlikud väärtushinnangud, mistõttu peab ta oma kosmeetikatoodetes oluliseks, et need ei sisaldaks inimesele ja loodusele ohtlike koostisaineid ning oleksid biolagunevad. Oluline on ka, et kosmeetika tootmine ei koormaks liigselt loodust. Näiteks ei kasuta ta toodetes palmiõli ning soja, kuna nende tootmiseks võetakse vihmametsi maha.

„Ettevõtte saigi alguse tundliku naha pärast,“ räägib Merit. „Katsetasin kodus looduskosmeetikat ja kreemide-koorijate tegemisest saigi lemmikhobi. Sugulased-sõbrad soovisid pidevalt, et nende kodus kosmeetikat meisterdaksin ja ühel hetkel tuli mul põrandalt välja ronida,“ nendib Merit muheldes. „Samas on mul suur soov aidata kaasa keskkonnakaitsele ja maailma ökosüsteemide säilimisele. Oma ettevõtte ja looduskosmeetikabränd on üks võimalus seda natuke suuremalt teha kui eraisikuna“ räägib ta.

Kuna erinevalt toiduainetööstusest kodus kreeme valmistada pole lubatud, seadis Merit tootmisruumid sisse Valtu külas asuva tootmishoone ruumidesse, kus kreemitootmine kosmilisel kiirusel kasvuhoo sisse sai.

„Kui tegin ettevõtte (2016. aastal – toim), kasvas tootmine juba esimestel jõuludel üle.

Praeguseks on tootmismahu kasvamise tõttu esialgsed ruumid kitsaks jäänud. Nii plaanib Merit lähitulevikus kosmeetikatootmisega laieneda triiphoone teisele korrusele.

Kõige tähtsam, mida olen siiani õppinud, on see, et iseennast ei tohi kunagi kõige targemaks inimeseks pidada. Just kogukond ja meeskond viivad edasi. Tasub märgata enda ümber andekaid inimesi. Just teised inimesed võivad asju hoopis efektiivsema nurga alt näha,“ selgitab ta, miks juba ettevõtluse algfaasis tekkis vajadus lisatöökäte järele.

Kosmiline kasvamine

Praeguseks on ettevõtte palgal mitu töötajat, kelle ametinimetuste peale Merit alustades poleks tulnudki. Nii töötavad tema juures osalise tööajaga laborant, kelle ülesandeks on toorainete ja toodete keemilise koostise testimine; kreemivalmistajad, kes teevad kreemid otsast lõpuni ise valmis, ning kliendihaldur, kes tegeleb ka logistilise poolega.

„Paljud tahavad meie juurde tööle tulla, mis on tore märk, et meid nähakse, aga hetkel oleme ikkagi mikroettevõtte. Kõik saadetud CV-d olen aga kenasti arhiveerinud, ehk läheb vaja.“

Praeguseks on tootmismahu kasvamise tõttu esialgsed ruumid kitsaks jäänud. Nii plaanib Merit lähitulevikus kosmeetikatootmisega laieneda triiphoone teisele korrusele, seada seal sisse masinad, mille abil tootmismahu suurendada ning protsessi lihtsamaks, hügienilisemaks ja efektiivsemaks muuta. „Väikeseid partiisid ei jõua käsitsi nii palju teha kui

vaja. Lisaks on rohkem hoiustamisruumi tarvis,“ põhjendab ta.

Et suurematesse tootmisruumidesse kolimine on ettevõtte kasvuks hädavajalik, on abikaasa Meelise korraldada hoone seni väljaehitamata teise korruse tootmisruumideks ettevalmistamine, mis on niivõrd töömahukas, et mees tuli oma seniselt töökohalt ära.

Lapsed kasvavad koos ettevõttega

Kõige selle kõrval peab perel jaguma aega kolme väikese lapse kasvatamisele. Meriti sõnul on just lapsed need, tänu kellele on senine palgatöö Tallinnas asendunud enda loodud töökohaga ja elukohaga Raplas.

„Olen rõõmus, et saime just Raplas alustada, sest Tallinnas on kõik nii anonüümne,“ räägib Raplast pärit Merit. „Siin on tutvusringkond ja kogukond, kõik elavad kaasa. See on väikese koha võlu ja minu arvates me elame ideaalses kohas!“

Ka oma tööalast karjääri alustas Raplast pärit Merit kodulinna ajalehes Nädaline (nüüd Raplamaa Sõnumid – toim), kus ta kooliõpilasena noortelehte tegi. Pärast eesti filoloogia õpinguid Tallinna Ülikoolis töötas ta ajakirjanikuna Õhtulehes ja seejärel assistendi, välisuudiste toimetaja ja turundusjuhina Kanal 2s, kust ta on praegu lapsehoolduspühkudel. Töö televisioonis on tema sõnul väga huvitav, kuid ka pikkade tööpäevade ja tõiste nädalavahetustega.

Emad ja ettevõtlus käivad kokku

Nüüdseks on iga peresse lisandunud laps endaga suuri muutusi kaasa toonud. „Esimese lapse ajal ehitasime maja ning käisin rongiga linnas tööl. Oli väga väsitav. Laps nuttis öösi. Jõudsin õhtuti tihti 7-8 ajal koju. Ka kreemi tegemise mõtted jäid korraks täiesti soiku,“ meenutab Merit. „Meil oli unistus siiski saada rohkem lapsi, samas perspektiiv, et lapsest nii palju eemal Tallinnas tööl käia, oli depressiivne. Jäin ootama teist last. Teise lapsega kodus olles mõistsin, et nüüd on kohe vaja oma ettevõttega alustada, sest teadsin oma kogemusest, et palgatööle tagasi minnes olen jälle tagasi surnud punktis ehk oravarattas. Nüüd, kolmanda lapse ajal on meil lõpuks kõik hooga käima läinud.“

Minu põhiline sõnum on see, et töötavad emad, lapsed ja ettevõtlus käivad kokku ja kui sobivat töökohta pole, ei tasu vinguda – see tuleb ise endale tekitada,“ räägib ta. Ettevõtte töökollektiivi ühendab veel see, et kõigil on väikesed lapsed ning väärtustatakse võimalust laste kõrvalt osajajaga tööd teha.

Ka peab Merit oluliseks, et vanemad oleksid oma lastele eeskujuks. Tema sõnul pärineb tema ettevõtluspsisik vanematelt. „Mäletan, et olin kuskil neljaviiene, kui vanemad töötasid Rapla trükikojas. Isa-ema tegelesid ka raamatute kirjastamisega, sugulased pidasid poodi. Olin igal pool nendes ettevõtmistes lapsest

peale kaasas. Mäletan, kuidas trükimasinate vahel mängisin – see oli kõik nii põnev,“ kõneleb ta muheldes.

Ka oma laste osas peab ta enda missiooniks näidata neile, et töö tegemine on huvitav ja tore, eriti kui teed tööd, mis endale meeldib, mitte ei jäta tööst muljet kui millestki ülimalt stressi tekitavast ja ebameeldivast.

Aga seda, et ettevõtlus on selline pöörane ameerika mägedel sõitmine, ta enne oma firma loomist oodata ei osanud. „Kui sellel hetkel oleks tulevikku nii täpselt teadnud, poleks võib-olla julgenudki,“ arvab ta. „Samas, kui me liiga palju ette muretseme, jääbki kõik tegemata. Siis jääme ilma kõigest, mis annavad adrenaliini ja energiat edasi liikuda.“

Meil on midagi, millesse 100% usume ja mida teha armastame! Teen kõike jätkuvalt selle nimel, et töö ei oleks töö, vaid missioon midagi suures plaanis muuta. Ma olin naiivne, aga mõtlesin, et kui ei proovi, ei saa ka teada. Kui unistad, hakka kohe tegema!“

Tulevikus plaanib Merit pärast tootmisvõimsuse suurendamist ka välisturgudele laieneda. Seni ongi kiirelt kasvava ettevõtte takistuseks olnud väike tootmismaht, millest välismaiste klientide teenindamiseks ei piisa. Täna müüakse 95% toodangust Eestis, kus kosmeetikatoodete sektoris valitseb tihe konkurents, ja 5% Soomes. Toodete vastu on huvi üles näidanud nii kliendid Hiinast, Tšiilist, USAst kui ka paljudest Euroopa riikidest.

Erlend Tammenurm tõdeb, et Rapla Plasti asutades puudus tal kogemus tootmisettevõttega. Tundmatut maad pani avastama soov kodukoha ettevõtlusmaastikku ilmestada.

Foto: SIIM SOLMAN

Täna õhtul tunnustavad Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus (RAEK) ja Raplamaa Omavalitsuste Liit (ROL) maakonna silmapaistvamaid ettevõtteid. Kategoorias "Töötaja sõber" on üheks kandidaadiks Raplas peagi veerandsada aastat tegutsenud Rapla Plast AS, mille üks asutaja ja eestvedaja on Erlend Tammenurm.

Katri Reinsalu

Raplas Kevade tänaval tegutsev väike ettevõtte toodab erinevaid plasttooteid ning pakub tööd 13 inimesele.

Ettevõtte sünnilugu meenutades tuleb rännata tagasi aastasse 1991. Tammenurm oli tollal Eesti Noorte Kommertskoja president. Rootslased olid esimesed, kes organisatsiooni Eestis vedada aitasid. See tähendas, et aina tihemini sattusid Rootsi ärimehed Eestisse. Selle kaudu tekkisid Tammenurmel kontaktid kahe tootmisvaldkonna äri meestega, kes soovisid Eestisse laieneda.

Mees haaras mõlemast võimalusest kinni ning üsna ühel ajal loodi kaks eraldi ettevõtet, neist Ralmeti valdkond oli metallitööstus ning Rapla Plastil mõistagi plastmass.

Rootsi kontaktid

Rapla Plast asutati 1993. aasta suvel koos Rootsi ettevõtete Plast Petter AB ja Trollhätteplast AB-ga. Sama aasta oktoobris renditi esimene tööruum, kus kaks töötajat hakkasid kahe masina taga kiletaskuid tootma. Tammenurm remontis ja häälestas masinaid. Mees tõdeb, et aeg alustamiseks oli soodne, sest samal ajal lõpetas oma tegevuse Estoplast, mis tähendas, et vajalike oskustega töötajate leidmine oli sellevõrra lihtsam.

Mõned aastad hiljem oli ettevõtte juba nii suureks kasvanud, et ostis ära Nore keskuse juures täna valgusti- ja elektroonikapoodi majutava hoone. Tammenurm meenutab, et selleks ajaks oli töötajate arv kasvanud umbes üheksa inimeseni.

Rapla Plasti ootas ees veel üks kolimine, sel korral tänasesse asukohta Kevade tänaval. Ruumi tootmiseks on seal piisavalt ning parasjagu ka maad, kuhu laieneda. Töötajaid silmas pidades ehitati kolimise käigus välja ka korralik saun ning pesemisvõimalused.

Umbes 12 aastat tagasi oli ettevõttes tööl 30 inimest ning tootmine käis kahes vahetuses. Tammenurm ütleb, et sellest ajast saati on töötajate arv vähenenud ning ettevõtte ise stabiilsemaks muutunud. Täna pakub Rapla Plast koos tootmisjuhi Raivi Pihlakuga tööd 13 inimesele. Kõik nad on lähikümbrusest.

Tammenurme sõnul ei olnud tal alustades kindlust, et ettevõtte ka püsima jääb. Ta muheleb ja ütleb, et tollal Eesti Telefonis töötades polnud tal ju tegelikult absoluutselt mitte mingisugust kogemust tootmisettevõttega. See oli mõneti pea ees tundmatus kohas vettühupamine. Teadmiste puudumise ja suure töökoormuse tõttu oli algus ka keerulisem. Esimesed aastad ve-

Rapla Plasti juht ERLEND TAMMENURM on oma töötajatega aus

das Tammenurm kahte loodud ettevõtet ju oma Eesti Telefoni ametikoha kõrvalt.

Kui uurin, kas aastatega on töö kergemaks läinud, vastab ta naerdes, et asjade selgemaks saamisel on lihtsam tõesti. Samas leiab mees, et juhiroll ei ole talle kunagi kuigi stressirohke olnud. Oma mitmeid ettevõtteid on ta alati sama põhimõtte järgi juhtinud. Tuleb uskuda sellesse, mida sa teed ja seda siis töötajatele edasi anda. Tammenurm leiab, et töötajatega tuleb aus olla ja mitte keerutada. Samuti on edu üheks oluliseks pandiks leida ettevõttele selline juhtkond, kes su väärtusi jagab.

Miks siis otsustas mees ligi 25 aastat tagasi enda jaoks tundmatut maad avastama asuda ja ettevõtlusega tegelema hakata? Tammenurme otsus ettevõtluses kätt proovida oli pigem seotud ettekujutusega, et Rapla on sedavõrd atraktiivne paik, kus tasub ettevõtet luua. Aastate möödudes on mehe seisukohad veidi muutunud. Väike koht pealinna lähedal on ühelt poolt pluss ja teisalt miinus. Kasvõi spetsialistide leidmiseks tuleb konkureerida pealinna palkadega, mis on väikese ettevõtte jaoks raske. Ainuke eelis kohalike inimeste silmis on tõenäoliselt võimalus töötada kodu lähedal.

Samas tõi Tammenurm välja, et enamik täna ettevõttes töötavaid inimesi saavad väljaõppe kohapeal ning see ei võta kuigi kaua aega. Umbes nädalaga on töö selge. Oluliste omadustena tõi Tammenurm välja tähelepanelikkuse ning oskuse olla aus tehtud töö kvaliteedi osas.

Kiletaskutest hambakaartideni

Teeme Tammenurme juhatamisel väikese ringkäigu tootmisruumides. Kõik, mida Rapla Plastis toodetakse, läheb ematöötajatele Rootsi, kes edasimüüjiga tegelevad. Väikeses Raplas toodetud plasttooted jõuavad seeläbi Soome, Rootsi, Norra, Taani ja Saksamaale, aga ka Jaapanisse ja Ameerika Ühendriikidesse. Niisamuti nagu läheb kogu toodang Rootsi, tuleb ka kõik vajaminev materjal Rootsi. Seetõttu puudub ettevõttel nii müügi- kui ka varustuse osakond. „Meie ülesanne on ainult toota,” ütleb Tammenurm. See

teeb mõistagi ettevõtte juhtimise kordades lihtsamaks. Ainuke, mis korraldada tuleb, on transport. Selleks kasutatakse väikest Viljandi ettevõtet.

Tootevalikus on nii kontori- kui ka meditsiinitarbeid. Esimesena tõi Tammenurm välja kiletaskud ja -kaaned. Neid on toodetud ettevõtte loomisest saadik. Muutunud on vaid materjal. Algul toodeti polüvinüülkloriidist ehk PVC-st. Kuna tegemist ei ole kuigi loodussõbraliku materjaliga, on aja jooksul mindud üle polüpropüleenile.

Kiletaskute tootmine hõlmab suures osas käsitööd. Kogu kiletaskute jaoks vajalik voltimistöö tehakse käsitsi, mitte masina abil. See on ühtlasi ka põhjus, miks Rootsi ettevõtted siiani Eestis tootmisest huvitatud on. Tammenurm ütleb, et praegu on see nende jaoks veel kasumlik. Väikese ettevõtte eelis on muidugi ka paindlikkus oma toodangut vastavalt vajadusele kiiresti muuta. Ühtekokku on tootevalikus üle 400 toote.

Tammenurm ütleb, et esimestel aastatel oli küll probleeme kvaliteediga, kuid tänaseks on see minevik. Küsin Tam-

Oma mitmeid ettevõtteid on ta alati sama põhimõtte järgi juhtinud. Tuleb uskuda sellesse, mida sa teed ja seda siis töötajatele edasi anda.

menurmelt, miks ei ole siis head ja kvaliteetset toodangut kohalikult turult võimalik saada. Peamiselt on selle taga hind. Juba ainuüksi kasutatav materjal on võrdlemisi kallis. Rootslased eeldavad väga täpset ja korrektset tööd. Iga tasku voltimisjooned peavad olema absoluutselt paralleelsed. Juba kõigest millimeetrine erinevus tähendab praaki. Eesti ettevõtja ei aja sellist täpsust taga ja tema jaoks jääb toote hind seetõttu ka kalliks.

Lisaks kiletaskutele toodetakse Rapla Plastis hambakaarte. Need lähevad peamiselt Ameerika Ühendriikidesse ja Jaapanisse. Tammenurm selgitab, et tegemist on pigem vana süsteemiga, kus arst pildistab hambaid ning lisab pildi igast hambast hambakaardile. Tõenäoliselt seoses

üleminekuga elektroonilistele alternatiividele on hambakaartide tellimused aastate jooksul vähenenud. Lisaks toodetakse värvilist kopeerpaberit, millega hambaarstid hambumust kontrollivad. Selle toodangumaht on pigem suurenenud.

Veel viimase tootena tõi Tammenurm välja suured kiletaskud, mis kinnitatakse euroaluste külge ning sisaldavad vajalikke dokumente. Need lähevad peamiselt Saksamaale.

Väga palju töötajaid mul ringkäigu ajal silmata ei õnnestu, sest kätte oli jõudnud kohvipausi aeg. Samuti on parasjagu majas massöör, kelle juurest kõik soovijad läbi saavad käia. Tammenurm selgitab, et see oli töötajate endi välja käidud mõte. Mõistagi tuldi sellele vastu ja selle mugavamaks korraldamiseks kutsuti massöör majja.

Stabiilne kollektiiv

Täna töötab ettevõttes 13 inimest. Nende seas on ka üks töötaja, kelle tööleping on sama vana kui ettevõtte ise. Tammenurm ütleb, et keskmiselt on töötajate staaž 12,5 aastat, mis on selge tõestus, et kaader on püsiv.

Peamiselt koosneb kollektiiv naistest.

Kui oleme tootmisruumidele tiiru peale teinud, küsin mõistagi, mis on töötajatele hea töökeskkonna loomise võti. Tammenurm

tunnistab, et tema jaoks tuli nominatsioon suure üllatusena. Ta ei leia, et Rapla Plastis teiste ettevõtetega võrreldes midagi erakordset tehakse. Veidi järele mõeldes toob ta mõned põhimõtted ja traditsioonilised ettevõtmised välja, mis on ehk aidanud hea atmosfääri tekkimisele kaasa.

Kuigi kohalik seadusandlus näeb ette 28-päevast puhkust, on selles osas lähtunud hoopis Rootsi ematöötajate eeskujust. Juulikuus on tervel ettevõttel kollektiivpuhkus, mis kestab 30 päeva. Nii on kõikidele töötajatele alati kesksuvine puhkus tagatud.

Samuti on ettevõtte peaaegu iga aasta töötajate palka tõstnud. Seda juba päris ettevõtte algusaegadest alates. Püütakse tagada 3-5-protsendiline palga-

tõus, mis jääb küll veidi Eesti keskmisele alla. Tammenurm ütleb aga kiiresti juurde, et selle kompenseerimiseks korraldatakse erinevaid traditsioonilisi ühiseid ettevõtmisi.

Iga tööaasta viimasel reedel sõidab kogu kollektiiv tööandja kulul puhkama. Enamasti võetakse kaasa ka lapsed. Tänavu ootab ees näiteks Prangli saare külastus. Aastaid oli traditsiooniks ka ühise jõululõuna sömine. Suure söömingu asemel on aga viimastel aastatel hoopis spaas puhkamas käidud. Terve kollektiiv saab kahepäevase Pärnu spaa külastuse osaliseks.

Tammenurm ütleb, et hea õhkkonna loomisel on kahtlemata suur roll ka tootmisjuhil Raivi Pihlakul, kes tööülesandeid jagab ja sisekliimat haldab. Kõik töötajad oskavad kõiki masinaid kasutada ning see võimaldab vahelduse pakkumiseks aeg-ajalt rolle ümber mängida.

Ligi 25 aasta jooksul on Tammenurm näinud palju erinevaid isiksusi ning töökollektiive. Ta tõdeb, et erinevate isiksuste kokkusattumisel on ka probleeme olnud, seda just eriti algusaegadel, kui laieneti väga kiiresti ja inimesed rohkem vahetuma kippusid. Tänaseks on jõutud tasakaaluni, kus vähemalt viimase pooleteise aasta jooksul uusi töötajaid värvatud ei ole.

Hea atmosfääri loomisel tasuks ehk viimaseks ära mainida ka paindlikkus. Ühelt poolt ei ole kunagi suurt numbrit tehtud kellegi arstlikäigust või lastega seotud asjaajamiste pärast. Kuna tegemist ei ole sellise liinitööga, kus ühe lüli puudumisel kogu tootmine seisma jääb, on püütud töötajatele alati vastu tulla.

Samuti pakub Rapla Plast võimalust kodus lisatasu teenida. Üks osa kiletaskute tootmisest hõlmab kile käsitsi voltimist, mida töötajad saavad soovi korral kodus teha. See ei ole kohustuslik, kuid see on üks viis lisatasu teenida.

Lisaks töötajatele paistavad rahul olevat ka Rootsi ematöötajad. Kuigi tihti nende esindajaid Raplas kohata ei õnnestu, sest oma sõnutsi ei näe nad vajadust kohale tulla, kui kõik juba nagunii toimib. See on juhi laienemismõtteid mõlgutama pannud. Tammenurm ütleb, et kinnistu on suur ja võimaldaks juurdeehitust. Viimase külaskäigu ajal andis ka Rootsi osapool mõista, et näeb Raplas perspektiivi. Tammenurm teab, et pika ajalooga Rootsi pereettevõttes ei ole muutuste tegemine ja tootmise ümberkorraldamine kuigi lihtne. Aga suuremast tootmisest unistab mees sellest hoolimata. Eks tulevik näita, kas see ka realiseerub.

TULE JA SAA OSA
**PINOTEX TREENINGPLATSI
AVAMISEST**

13.06 Ühisgümnaasiumi spordiplatsil kell 14

Põnevust pakuvad Estonian Street Workout & Calisthenics Federation instruktoriga kordumatu Street Workout Showga.
Muusikat teeb THE NOTES!

Kohtume juba järgmisel kolmapäeval!

ARUTECH
 parimad aknad
 Liider akende tootja Eestis

Suured allahindlused akendele!

AKNAD kuni -62%
PAIGALDUS -30%
SISEVIIMISTLUS -30%
VÄLISVIIMISTLUS -30%
METALLNURGALIISTUDEGA

PVC AKNAD, METALLUKSED, LODŽADE KLAASIMINE
 Rahvusvaheline kvaliteedijuhtimise sertifikaat ISO 9001:2008 ja keskkonnasertifikaat ISO 14001:2004
Rapla, Tallinna mnt 23, tel 5551 3058, 677 7055, rapla@arutech.ee
Avatud: E-R 8.30-17, lõuna 13-13.30

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb toorest leppa ja sangleppa 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5 rm. Tel 5373 7294

Rapla Kütteäris puidubriketti, pelleteid, kaminapuid kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

Toorest lehtpuud, hind al 32 €, metsakuiv okaspuu al 35 €. Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga, transport hinnas. Tel 502 4895

Lõhutud ja saetud lepa küttepuid nii lahtiselt kui võrkkotis. Müüme ka puidubriketti. Vedu. Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelleteid ning puidubriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

Kuivad küttepuid, lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

halupuid - lepp. Tel 503 5569

mulda, killustikku ja liiva. Tel 5373 7294

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi, voodri- ja põrandalauda. Pikkused 3-6 m. Laudade värvimine. Vedu tasuta. Tel 528 2268

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 5196 2628, 5354 3002

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

Tapamaja müüb emise lihakehasid kohaletoomisega. Info tel 5351 7414

mulda Suluperes. Sõelutud 9 €/t, sõelumata 6 €/t. Hinnale lisandub transport. Tõsteteenus hinnas. Tel 518 2908

Traatvõrgud, lambavõrgud, loomavõrgud, postid, elektrikarjused. Aedade ehitus. Transport. Tel 516 3671

KILLUSTIKKU Orgita II pae-karjääris Märjamaa vallas Orgita külas. Võimalus tellida materjali vedu koos transpordiga. Lisainfo ja tellimine tel 5661 1206 info@limestone.eu

3-toal krt Valgus, I k, lokaalküte. Lähedal kool ja lasteaed. Tel õhtuti 5698 9721

Jeep Grand Cherokee 3.0 TDI 160 kW 2005.a. Väga heas korras. Tel 503 8017

HYUNDAI Getz 2004.a. Tel 5322 9303

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas Jürna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspetts.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

OÜ ETEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

vanu jalg- ja mootorrattaid, võrre ning nende varuosi. Võivad olla ka mittekomplektsed. Samuti pakuvad huvi erinevad vanaaegsed esemed. Tel 508 6947

Timberstock OÜ ostab lehtpuuenamusega metsakinnistuid ja raieõiguseid. Küsi pakumist tel 507 1150 timber@timberstock.ee

sõidukorras auto, võib ka vene auto. Sobib ülevaatuseta või pisema rikkega. Tel 5819 0200

Ostan teie seisva või mitte töötava auto või muu mootorsõiduki, võib ka ülevaatuseta! Pakkuda võib kõike! Tel 5459 5118 kasutult.seisevauto@mail.ee

TEENUS

Soojuspumpade remont, müük ja paigaldus, kodumasinade ja sõiduki kliimaseadmete remont. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta. Helista tel 5330 7447, sivaau-to2007@gmail.com

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Rehvivahetus Rapla linnas Jürna tn 2. Hinnad väga soodsad. Rehvivahetuse aja saab broneerida tel 5818 8986

Hoonete soojustamine puistevillaga. Konsultatsioon objektile tasuta. Tel 501 6689, ken@puistemees.ee, www.puistemees.ee

Osutame vihmaveesüsteemidega seotud teenuseid. Valtsimis- masinaga valmistame rennid otse teie objektile, puuduvad liitekohad. Tel 527 1059, info@vihmaveerennid.ee, www.vihmaveerennid.ee

Eesti Elektrimootorid OÜ Raplas remondib ja mähhib elektrimootoreid. Tel 5333 5313 www.eestielektrिमootorid.ee

Üldehitus, katuse-, fassaadi- ja viimistlustööd. Tel 5352 9476 mehitus@gmail.com

LOOMAAARST Rika Mölder Raplas Viljandi mnt 72 A. Tel 5686 8171

Veo- ja kolimisteenused. Tel 5688 1227. Facebook: Veoteenus Raplamaal

Lamekatuste ehitus (rullmaterjalidega katmine), eterniitkatuste vahetus (eramajad, korter- majad jne). Tel 5629 8738, info@palmergrupp.ee

KATUSETÖÖD (viilkatused, lamekatused). AlvekoEhitus@gmail.com Tel 5698 4470

Vanaraua ja kodumasinade tasuta äravedu: torud, plekk, aiavõrk, autoosad, mootorid, tööriistad, pliivid, pesumasinad, vannid jne. Üuest, garaažist tasuta, korterist 10 €. Külmpapad, telerid 10 €. Tel 5550 5017

KAANI- ja KUPUTE-RAAPIA, tel 5689 1193 Facebook:kaani-ja kupute-raapia Raplas

Vannitubade, saunade renoveerimine. Plaatimine. Terrasside ehitus. Tel 534 19932

Kaevetööd 3,2 t ekskavaatoriga ja kallurveod (6 t kandevõime ja kolme külge kallutav). Tel 5610 3200, mikser21@hotmail.ee, Facebook: Svenser OÜ

Meelelahutuse kõrval said messilised end väga mitmeti harida. Elujõumessi korraldaja Piia Kõverik tutvustab heliteraapiat. Foto: STINA ANDOK

Elujõumessi idee oli liita kogukonda

Rapla Elujõu keskuse looja ja juht Piia Kõverik korraldas eelmisel laupäeval, 2. juunil esimese Rapla-maa elujõumessi.

Stina Andok

2015. aastal alustas Raplas tegevust ainulaadne keskus, mille peamiseks eesmärgiks sai inimeste aitamine, nende heaolu ja tervise tarvis erisuguste teenuste pakkumine ja nõustamine. Algusest peale on Elujõu keskus kogunud populaarsust ning selle eestvedaja Piia Kõverik on järjepidevalt arendanud edasi ka keskuse võimalusi. Sel suvel haakus sellega üks uus tegevus – elujõumess.

Elujõu keskuse territooriumil ja vahetus ümbruses toimunud messi erilisus seisnes Kõveriku enda sõnade kohaselt selles, et kõik töötubade ja toodete pakkujad olid Raplamaalt või Raplamaa juurtega inimesed.

Ennelõunal avatud messi esimeseks töötoaks oli naiseliku liikumise koolitus idamaise muusika saatel, mida juhendas kõhutantsuharrastaja Olga Sökk. Samal ajal said tantsukaugemad messilised koguneda pisut eemale haljasalale, kus psühholoog Anne Naelapea pidas loengut teemal „Koostöö – pere õnneliku toimimise alus. Isiksuse omapära arvestamine perekonnas”. Seal sai igaüks ka oma isiksuse tõlgendamisel aktiivselt kaasa lüüa, tehes kaasa tugevaid ja nõrku külgi analüüsivat testi ning saades personaalselt tagasisidet vastavalt testi tulemustele.

Südapäeval kutsus muusik Arne Lauri kõiki huvilisi mantraid kaasa laulma. Koostöös messi päevajuhi Silvi Tarto ja Piia Kõveriku väikese innustamisega sai nii mõnigi vaguram kuulaja ka oma hääle lahti ja jõustavad mantraid lauldud. Vähe sellest, Lauri pani osalised ka tantsima, kujutledes end ja teisi taas lastena, kel pole häbelikkust ning kes meeleldi ringis, kätest kinni hoides tantsisid. Seejärel andis muusikalise teatrietenduse „Mina olen” Kuusiku Altveski noortestudio.

Meelelahutuse kõrval said messilised end väga mitmeti harida. Näiteks Ülle Raavel pidas loengu teemal „Toiduga 2.

tüüpi diabeedist terveks”, elukutseline mentor Ain Mikkelson viis läbi vestlusringi eneseteostusest, Ene Laur vestles inimestega pärimusteraapiast ja seksuaalterapeut Rikka Toman juhtis vestlusringi teemal „Suhted ja seks, mida naised ja mehed tegelikult tahavad ja vajavad”.

Sai teada, kuidas valmistada eeterlikku lõhnaõli, proovida kätt maalimises ning teha lähemalt tutvust heliteraapia maailmaga. Omal nahal sai järele proovida refleksoloogiat, massaaži ning külastada ka erilist kristallituba. Väiksemad messilised said vanemate toel katsetada näiteks viltimist. Siit-sealt sai soetada mõningaid tooteid, näiteks looduskosmeetikat, kristalle ja ehteid ning avatud oli ka supiköök, et leevendada näljatunnet.

Kõigele meeleolukale tasakaaluks oli igaühel vaba voli nautida niisama päeva, laotada murule tekk, avada kaasa võetud piknikukorv ja veeta aega. Elujõu keskuse territooriumil sai avastada kaunitult õitsevat aeda ja rännata oma sisemuses energeetilise labürindi käiguradadel. Öhtu lõpetas ansambel Tulivesi.

Elujõumessi korraldaja Piia Kõveriku sõnul jäi ta esimese messiga üldjoontes rahule, kuigi oli ka palju ootamatusi. Nimelt ütlesid paljud töötubade läbiviijad viimasel hetkel, et nad siiski kohale ei jõua, ning külastajaid oli samuti mõningatel vestlusringidel-töötubadel oodatust vähem. Kõverik nendib, et üks põhjus, miks messile suurt rahvamassi ei kogunenud, võib tulla sellest, et kardetakse, et seal tegeletakse võõraks ja kaugeks jääva esoteerikaga. „Ma ei tee esoteerikat,” on naine resoluutne ning lisab: „Kui sul ikkagi kuskilt midagi valutab või on probleem, siis tule kodunt välja, leia endale hobi ja mõtle positiivsema asja peale.”

Kõveriku sõnul tehti talle ka ettepanek kutsuda messile välismaiseid tegijaid, kuid see ei haaku tema visiooniga. „Mõte oli liita kogukonda, maakonda. Miks me peame minema mujale asju saama, kui kõrvaltänavas keegi koha peal teeb ära,” ütleb ta. Kõverik püüdis messiga panna kohalikke senisest enam hindama omaenda kodumaakonda. Ta näeb, et elujõumessist võiks kujuneda traditsiooniline iga-aastane üritus.

Viljatöötlemise ajaloost Raplamaal – VIINAPÕLETAMINE

(Algas Koduloolases nr 3 (259),
7. märtsil 2018)

Liivi Aarma

Viljast saadud kangeid alkoholseid jooke osati valmistada juba tuhandeid aastaid tagasi.

Esialgu valmistasid hiinlased neid madalama kangusega alkoholsetest jookidest, nagu mõdu, õlu ja vein. Mõdu on üks vanemaid alkoholseid jooke, tavaliselt etanoolisisaldusega 10–16% ja suhkrusisaldusega 8–10%. Selle tooraind on läbi aegade olnud mesi ja vesi. Veini valmistamiseks kasutati puuvilju ja marju. Neis jookides võis alkoholi protsent ulatuda 18 kraadini. Sellise kanguse juures lõppes käärimine, sest tugevama alkoholikontsentratsiooni juures pärmiseente tegevus lakkas.

Hiinlased aga oskasid kaugetel aegadel eraldada neist jookidest destilleerimise teel alkoholi ja saada sel viisil palju suurema alkoholisisaldusega segusid. Ka Euroopas tunti destilleerimist kaua aega tagasi. Araablased kasutasid seda meie ajaarvamise esimesel aastatuhandel näiteks parfüümide valmistamisel. Piirituse saamiseks hakati seda menetlust kasutama aga alles 11.-12. aastajal Itaalias, kust see levis peatselt ka teistesse maadesse veini destilleerimise teel. Sel viisil olid tootmiskulud suhteliselt suured ja piiritust tarvitati esialgu ravimina, pidades seda peaaegu universaalseks tervistajaks. Üldlevinud nimetus piiritus kujunes arvamisel, et see kujutas endast veini hinge spiritus vini. Nimetus alkohol on tulnud arabiakeelsest sõnast, mis tähendas ripsmevärvi või peent pulbrit (sõna on piiritusele antud ekslikult).

Aegade jooksul hakati piiritusjooke üha rohkem tarvitama joovastava joogina, mida soodustas 14.-15. sajandi paiku alkoholi tootmine teraviljast. Selle tulemusel vähenesid tootmiskulud ja avanes võimalus viina toota ka nendes maades, kus viinamarjad ei kasvanud ja veini ei valmistatud.

Viin muutus üldiselt 16. sajan-

Kuusiku mõisa viinavabriku varemed.

Foto: wikimedia.com

dil tavaliseks joovastavaks joogiks, mille tarvitamine juurdus kõikides rahvakihtides.

Viinapõletamise algusest Eestis

Põhja-Eesti alal oli Tallinna ümbruses põletatud viina juba 15. sajandil. See fakt ilmneb 1485. aastal Tallinna pruulijate gildi põhimääruses, kus oli kirjas, et mõisnikud müüsid Tallinnas viina vaatide kaupa. Keelati ka Tõnismäe eeslinna elanikel linnas viinamüümine, nagu ka mõisnikel viina vaadi- või toobiviisi müümine eeslinlastele ja üldse linna neile elanikele, kel pruulimisõigust ei olnud. Linnakodanikud pidid aga viinategemiseks oma linnased jahvatama linna linnaseveskis ja maksma neilt aktsiisimaksu.

Nendest andmetest paistab viinapõletamine 15. sajandi teisel poolel Tallinnas ja selle ümbruses juba nii ulatuslikult levinud

olevat, et seda oli vaja õiguslikult reguleerida.

Mõisnikud kaebasid talupoegade üle ka 17. sajandil, sest viimased olid agarad viina üsna ulatuslikult oma tarbeks valmistama ning õllepruulimine ja viinapõletamine olevat talupoegade seas muutunud üldiseks. Mõisnike ja ametivõimude kaebuste järgi otsustades valmistasid talupojad oma tarbeks viina ulatuslikult, kuigi selle kohta puuduvad täpsemad arvulised andmed. Mõisnikele see ei meeldinud ning 1645. aastal keelati talupoegadel viinapõletamine üldse ära ja see jäi vaid mõisnike privileegiks. Huvitaval kombel on seda keeldu põhjendatud mitte mõisnike majandusliku kasu või alkoholi liigtarvitamise tõkestamisega, vaid seisustevahe rõhutamise abinõuna, samuti kui saksa riietuse ja ehete kandmise keeldugi. Rootsi krooni võimukandjad arvasid, et pole muid tõhusaid abinõusid selle

vastu, kui mõisnikud ja mõisate rentnikud ise valvaksid talupoegade sellealase tegevus üle ja karistaksid talupoegi ise. Talupoegade viina ajamist nimetati salaviinapõletamiseks.

Viinapõletamine oli tollal siiski veel üsna ebaregulaarne. Viina põletati eeskätt rootsi kõrgaadlile kuulunud mõisates, kuid peamiselt oma tarbeks, mõisniku majapidamise jaoks. Viinapõletamisega üksnes oma tarbeks piirdus suurem osa mõisaid seepärast, et viinale ei leidunud nimetamistväärsset turgu. Linnad teatavasti ostsid aastast ainult 500-600 pange (üks pang 12 liitrit).

Maal asuvate kõrtside jaoks kehtis küll juba nõue, et neis müüdagu ka viina. See nõue on väljendatud näiteks Liivimaa maapolitsei määrustes 1668 ja 1671. Avanduse mõisa 1680. aasta arveraamatus on rõhutatud, et kõrtsides peab olema müügil hea õlu ja viin.

Kummati ei tähendanud see veel, et viinajoomine kui niisugune poleks pruugiks olnud. Me ei tea, kui palju viina talupojad ise oma tarbeks valmistasid. Adam Olearius, kes merehädalisena 1632. aastal Malla rannas randus, on väitnud, et talupoegadele oli viin hästi tuntud. Merehädalistel kaasas olnud viinapudelid kistud neil käest ja tühjendatud kiiresti, nii et peagi olnud kõikjal näha purjus talupoegi.

Et kõrtsides aga viinakäive veel 17. sajandi lõpul väga vähene oli, on täiesti kooskõlas kõigi teadaolevate andmetega. Isegi Avanduse mõisas, mille arveraamatus on rõhutatud, et kõrtsides peab viin müügil olema, ei olnud sellesama arveraamatu järgi kõrtsides viina läbimüüki toimunudki. Liivimaal suurte maantee ääres asuvates kõrtsides ei ületanud viina läbimüük aastast 15 toopi ja enamikus kõrtsides viina ei müüdnud üldse.

(Järg 16. lk)

(Algas 15. lk)

Kui palju talupojad viina salaja valmistasid, jääb mõistagi teadmata. Taotledes talupoegadel viinapõletamise keelamist, väitsid rüütelkonnad, et salaviinapõletamine olevat talupoegade seas üldlevinud. Liivimaa kindralkubernerist vastusest ilmneb, et riigivõim koos tolleaegse politsei-aparaadiga ei suutnud selle vastu võidelda. Kahtlane, kas neis tingimustes keeldudestki palju kasu oli. 1648. a kurtis Eestimaa Rüütelkond, et talupojad põletavad endiselt viina, hoolimata uuendatud maakorraldusega kehtestatud keelust.

Viinapõletamise algusest mõisates

Spetsiaalseid viinakööke siis mõisates veel ei olnud ja viina põletati õlleköökidest. Viinapõletajateks olid talupojad, kas üks alaliselt või mitu kordamisi. Neile anti teatud hulk vilja või linnaseid kätte ja sellest pidid nad saama ettenähtud koguse viina. Mingit eriettevalmistust ei olnud nad saanud, vahest ainult naabrite kogemuslikud näpunäited. Ainult üksikutes mõisates oli alaline viinapõletaja. Ka mõisa ametimehed ei teadnud viinapõletamisest eriti midagi ja seetõttu ei saanud ka talupoegi õpetada.

Alles 17. sajandi viimastel aastakümnetel on trükitud esimesed viinapõletamise õpetused. Põllumajanduslikes käsiraamatutes, mis muuseas sisaldasid päris põhjalikke õlle, mõdu, äädika jms valmistamise õpetusi, käsitati viinapõletamist suhteliselt hilja. See tõsiasi on üks tõend, et viinapõletamine ei olnud 17. sajandil kuigi oluline.

Viina valmistati teraviljast. Eelistati rukist, sest see oli kõige tasuvam. Kuid kõige parema ja kangema viina arvati saavutavast. Valingu mõisas Keila kihelkonnas saadi 17. sajandi keskel odra ja kaera segavilja linnaste tündrist 12 toopi, vakast seega kuus toopi viina.

Viina tootmiseks puhastatud vili purustati veskis koos linnastega, segati veega ja soojendati, soodustades tähtsuse käärimist suhkruks (meskimine). *Meskile* lisatav pärm käivitab käärimise, mis lakkas niipea, kui *alkoholi* kogus tõusis üle teatud piiri või sai suhkur otsa või oli temperatuur käärimiseks liiga madal. Puhta etanooli saamiseks tuli käärinud segu destilleerida ning rektifitseerida, st destilleerida, aurustamise teel lahutada ja puhastada. Protsessi aluseks on vedelike keemistemperatuuride erinevus. Maksimaalselt puhta 96% etanooli saamiseks tuli piiritust korduvalt destilleerida.

Tollal toodeti toorpiiritust, mis läks müügile ligikaudu 50-kraadise nn poolpõletatud viinana. Lisaks etüülalkoholile leidis selles veel alkoholi teisi liike. Puskariõlide sisalduse tõttu lõhnas see vastikult ja oli tervisele kahjulikum nüüdisaegsest puhastatud viinast, millest

Alu mõisa viinaköök.

Foto: Ajakaik.ee

puskariõlid on kõrvaldatud. Viina maitset ja toimet püüdsid paljud viinatarvitajad muuta nii viinale suhkruga ja mee lisamisega kui ka viinas mitmesuguste taimede leotamisega. See muutis viina maitset ja värvust ning pidi viinale andma ravitoime.

Tolleaegsetes põllumajanduslikes käsiraamatutes soovitati kasutada viina niisuguseks töötlemiseks hulgaliselt retsepte. Viina valmistamisel oma tarbeks lisati soovitud taimed mõnikord juba meskisse. Ostetud viina töötlemisel viin kas destilleeriti ja lisati siis muid aineid või lisati need ained viinale külmalt. Tegelikult peituvad selles menetluses juba hilisema napsi- ja likööri tootmise alged.

Siiski oli tolleaegsetest viinasortidest kõige levinum puhastamata lihtviin ehk talupojavii. Sellel oli vastik lõhn ja ebameeldiv maitse, mida põhjustasid puskariõlid ja muud lisained, mida ei osatud kõrvaldada. Samuti ei tundud veel auruga destilleerimise menetlust. Tuli põles otse meskikatla all ja seetõttu kõrbes meski sageli põhja, mis andis viinale kõrbemaigu. Lihtviina puhastamisel veelkordsel destilleerimisel saadi nn saksaviin. Sellele lisati suhkrut või mett ja seda lasti mõni päev köömnete või muude taimede peal „tõmmata“.

Viinapõletamine oli esialgu mõisatele majanduslikult vähem tähtis kui õlletootmine, ehkki viinapõletamise tasuvus ületas tunduvalt õllepruulimise tasuvuse. Kuid toodangu vähesus ei võimaldanud viinapõletamisest kuigi suurt tulu saada. Viljasaagist kulus viinapõletamiseks ainult väike osa ja seepärast ei olnud saadud praak karjasöödana veel kuigi oluline. Kummagi olid viinapõletamine ja õllepruulimine teataval määral teguriteks, mis suurendasid nõudmist teravilja järele. Kuid määravaks osutus

siiski kasvanud vilja nõudmine välisturgudel. Ühelt poolt tõusvad nõudmised teravilja järele ja teiselt poolt suurenenud vajadused leida rahaliste tulude allikaid olid kokkuvõttes põhjused, mis tingisid mõisapõldude laiendamise niihästi uudismaade ülesharimise kui ka talumaade mõisastamise teel.

Viinapõletamise arengust 18. sajandil

Venemaa võimu all olukord muutus. Rahuaia tingimustes õnnestus mõisnikel riigivõimu toetusel talupoegade viinapõletamisele lõpp teha. Teiseks soodustavaks teguriks oli seejuures keskvalitsuse mõisnike sooviv hoiak. Venemaa enda kubermangudes toimus samuti viinapõletamisõiguse mõisnikele ainuõiguseks muutmise protsess. 1755. aastal kaotasid viinapõletamise õiguse kaupmehed ja 1765. aastal tunnistas Katariina II viinapõletamise lõplikult mõisnikele ainuõiguseks, andes välja ukaasi, mille kohaselt tohtisid viina valmistada „ainult aadlikud ja rohkem mitte keegi“.

Teraviljast aetud viin müüdi esialgu peamiselt välismaale. Alates 1766. aastast avanes viinale ka vene turg. Sellest alates rajati mõisatesse rohkesti viinakööke-vabrikuid ja viinast sai mõisnike peamine sissetulekuallikas. Mõisates viina suuremates kogustes tootmine pani aluse mõisamajanduse kiirele tõusule Eestis. Lisaks Venemaal turustatud viinale nuumati viinapõletamise praagaga härgasid, ühtlasi paranes ka põldude väetamine. Viinapõletamisest sai tulusam tegevusala kui näiteks vilja müümine (hind oli ligi kaks korda kõrgem). Piiritustootuse tasuvuse kasvades laienes ka viinapõletamiseks vajaliku teravilja kasvatamine.

Aastas hakati tootma kuni 680 000 pange ehk 8,2 miljonit

liitrit. Erinevates piirkondades oli sel ajal palju kõrtse, ning see eeldas ka intensiivset viinapõletamist. Viinapõletamisel kulus palju puitu. Kuna viinapõletus oli suurem nendes piirkondades, mis olid tihedamalt asustatud, siis pidi vajalikke puid kaugelt rauma ja vedama. See jättis jälje ka talupoegade koormiste raskustele.

Kuigi juba sajandi keskel ei võinud viinapõletamise osatähtsust alahinnata, oli sajandi lõpuks viinatoodang tolleaegsetes tingimustes juba oma lae saavutanud. Vilja- ja küttevahetuse piiratus ühelt poolt ning toodangu turustamisvõimaluste piiratus teiselt poolt hakkasid toodangu kasvu pidurdama. Pakkumise suurenemise tõttu langesid pidevalt ka viina hinnad. Juba sajandi keskel tuli ikalduste tõttu aeg-ajalt ette teraviljapuudust. Sajandi lõpuks aga oli vilja väljavedu tegelikult lõppenud, sest mõisate ja talude peaaegu kõik vilja ülejäägid aeti viinaks. Andmed viljapuuduse kohta talupoegadel viitavad sellele, et talupoegadelt vahetati viina vastu välja osa sellestki viljast, mis oli tema majapidamises hädavajalik. Järelikult oleks suurem piirituse tootmine eeldanud teravilja sissevedu.

Viinaköökidest

18. sajandi teisel poolel oli viinapõletamine levinud peaaegu kõikides mõisates, kuid viinatehased olid väikesed ja tootsid aastas keskmiselt kuni 100 vaati viina, 19. sajandi algul aga veelgi vähem. Seepärast ei ehitatud esialgu viinatootmiseks spetsiaalseid hooneid, vaid selleks kasutati muid ruume, näiteks õllekööke.

Kuigi juba sajandi keskel ei võinud viinapõletamise osatähtsust alahinnata, oli sajandi lõpuks viinatoodang tolleaegsetes tingimustes juba oma lae saavutanud.

Nähtavasti pidid talupojad mõnel pool viina põletama ka oma kodus, saades selleks mõisalt vilja ja kütte. 1730. aastast keelati mõisatel lasta oma viina põletada taludes.

18. sajandi lõpuks olid enamikul mõisatest siiski juba omaette viinaköögid, Harjumaal ligi kahe kolmandikus mõisatest. Tuleohu vältimiseks olid need tavaliselt kivikatused kivihooned. Piiritusetehaste (viinaköökidest) sisustus oli lihtne. Kõige olulisemad olid katlad ja tõrred. Meski valmistamiseks vajalikku vett keedeti keedukatlas, praagakatlas destilleeriti käärinud meskit, selgitamis- ehk destilleerimiskatlas destilleeriti esimesel destilleerimisel saadud puskarit ja päris destilleerimiskatlas destilleeriti lihtviina piirituse saamiseks.

Puust tõrsi ja tünne kasutati meski kääritamiseks (meski- ja kääritamistõrred), vee ja jahu segamiseks enne meski hulka segamist (pärimistünnid) ja mitmesuguseks muuks otstarbeks.

Puskarit hoiti suurtes laovannides. Peale nende vajati mitmesuguseid vahendeid meski ja praaga segamiseks, mida nimetati mõnnideks ja müttideks, kotte linnaste ja jahu jaoks, termomeetrit, mõõduriistu (vakk, külimit) jm.

Destilleerimiskatlad olid vasesest. Need suleti nn kübara ehk kiivriga, mis oli varustatud torudega auru väljajuhtimiseks. Vett keedeti kas vasesest või rauast kateldes. Katlad olid enamasti kütte säästmiseks ja tööõnnemise vältimiseks sisse müüritud.

Ühe vaadi viina tootmiseks vajati kaheksavaadilist praagakatelt ja üheksavaadilist tõrt. Käärimistõrred suleti kergete, kuid sobivate ja tugevate puust kaantega. Segamisvahendid olid valmistatud okslikust puust.

Viinapõletamise algelise tehnoloogia ja primitiivsete seadmete tõttu kulus vilja suhteliselt palju. Pärimisid viinapõletajad mõnel pool hankima ise, teisel andis pärimis mõis. Mõisates, kus pruuliti õlut, kasutati õllepärimis. Pärimis valmistamisviisi tunti mitmesuguseid.

Seoses piiritustoodangu suurenemisega muutus probleemiks ka vajaliku vee hankimine. Eriti palju kulus vett viinapõletamisel alkoholi aurude jahutamiseks. Seega oli tähtis, et tehase lähedal oleks piisavalt vett. Viinapõletamiseks ei sobinud aga mis tahes vesi. Jahutusvesi pidi olema külm. Meski valmistamiseks kasutatavalt veelt nõuti, et see oleks „pehme“ ja seepärast ei kõlvanud selleks otstarbeks allika- ega kaevuvee. Seega pidi piiritusetehase asukoht saama pehmet vett voolavatest veekogudest ja jahutamiseks allika- või kaevuvett.

Ühe tündri vilja kohta arvestati poolteist tündrit keeva ja niisama palju külma vett. Seega kulus ühe vaadi/aami viina valmistamiseks 9-10 tündrit üks umbes 100 pange vett. Seda kaugelt kanda ei olnud kerge. Seepärast hakati 18. sajandi lõpul jahutusvett tõrde pumpama või tammi abil ülespaisutatud vett toru või renni kaudu tõrde juhtima.

Ka kütust kulus viinapõleta-

misel palju. Ühe vaadi viina valmistamiseks kulus terve süld tooreid ja niiskeid süllapikkusi puid, olenevalt kütteseadmetest aga koguni 3-4 sülda. Raskused küttepuidude hankimisel sundisid mõningaid mõisaid viinapõletamisest loobuma.

Raplamaa viinavabrikud aastal 1794

Kuna piirkondades oli sellel ajal palju kõrtse, pidi olema siin ka palju viinapõletamise tööndusi. 1799. aastaks töötas 731 viinavabrikut kogu Eesti ala mõisates, s.o peaaegu kõigis mõisates tegeldi viinapõletamisega. Nii oli ka Raplamaal 18.-19. sajandi vahetusel peaaegu igas mõisas töötamas viinavabrik. Viinapõletamisest saadud raha jätkus nii luksustlikeks eluks, uute mõisahoonete ehituseks kui ka kapitaliks tootmise arendamisel. Viinapõletamise tasuvus ei olnud veel toodangu suurust piiravaks teguriks.

18. sajandi lõpul hakkas Venemaa nõudma erilisi aruandeid kubermangude viinatootmise suuruse ja intensiivsuse kohta. Aruandluses nõuti arvulisi andmeid iga mõisa kohta – mitu viinavabrikut oli ühel mõisal, kui palju aastast viina toodeti, kui palju kulus selleks leivavilja ja kui palju kasutati viinapõletamisel puitu. Nendes aruannetes nimetati viinakööke juba viinavabrikuteks. Valmistatud viina kogused olid arvestatud vaatides (üks vaat oli 145 liitrit), aga ka pangedes (üks pang oli 12 liitrit), vilja arvestati tündrites (üks tünder oli 133 liitrit) ja puitu süldades. Oli küsimus ka viinatootmise eesmärgi kohta, mis oli kõikide mõisate omanikel vastatud ühtemoodi: lähtutud oldi isiklikust majanduslikust huvist. Vilja päritolu puhul olid kõik mõisnikud vastanud, et vilja olid nad ise kasvatanud. Viina tarvitamise kohta küsiti – kas seda realiseeriti kroonule ja kui realiseeriti, siis kui palju, kas ja kui palju müüdi ning kui palju toodangust jäeti enda tarbeks. Küsitluse lõpul oli lahter mõisa meeshingede arvu kohta, millest siis võib järeldada, et naised viina üldiselt ei tarbinud.

18. sajandi lõpu Raplamaa viinavabrikute statistikast annavad tabel 1 andmed kolme aasta kohta. Sellel ajal oli siin viinavabrikuid keskmiselt 70 ümber. Suurt langustrendi arvus veel näha ei ole. Mitme mõisa omaniku viinavabrikud olid antud üheskoos, kuigi need paiknesid eri kihelkondades.

Tabel 1. Viinavabrikuid arvuliselt Raplamaal 1794, 1798 ja 1800

Kihelkond	1794	1798	1800
Rapla	16	16	14
Juuru	11	11	11
Hageri	15	15	15
Märjamaa	12	12	13
Vigala	6	5	4
Kullamaa	12	12	11
Kokku	72	71	68

Aruandluse üksikasjaliku ülevaate saamiseks on esitatud järgmisena Raplamaa kihelkondade 1794. aasta mõisate viinapõletamise andmed.

(Järgneb)

Kevade hakul, 12. aprillil lahkus 79-aastasena niplispitsimeister Helju Väli (Mets)

*Käies kikiarvul elu kitsal sillal,
mis on õhuke kui kevadine hall.
Päev ei lausu ega öögi vasta,
millal ajaõiteks saame vikerkaare all...*

Helju sündis 14. märtsil 1939 Tartumaal Paluperas. Nad elasid raudteejaama lähedal. Lapsepõlvesõbranna Maie Drenkhan (Unt) meenutab, kuidas nad käisid tihti teineteise pool mängimas, jagades omavahel sedagi, mida noil kehvadel sõjajärgsetel aastatel üldse saada oli. Palupera kooli läksid nad 1. septembril 1947 ja olid algklassides pinginaabrid.

Käsitöö on olnud Helju elu lahutamatu osa. Ema kõrval õppis ta juba lapsena selgeks soki- ja kindakudumise, hiljem lubas ema teda isegi kangastelgedele taha. Ta meenutas, et 14-aastaselt tabas teda õmblemiskihk, kopeerides isa tellitud Nõukogude Naisest lõikeid ja proovides naabri juhendamisel õmmelda. Kui Helju sai 16-seks, laenas isa naabritelt raha, et osta oma ainukesele lapsele õmblusmasin. Heegeldamise õppis ta ära tütreaga kodus olles, kuna ei soovinud naabri tehtud tekki oma esiklapssele.

Pärast Nõo keskkooli lõpetamist töötas ta ühe aasta Elva KMK Otepää tsehhis

Helju Väli. Foto on tehtud aprillis 2009.

Foto: RAPLAMA SÕNUMITE ARHIIV

laudlinade kudemajana.

1961. aastal läks Helju Mets sugulaste kutsel Raikküla erikooli esialgu kasvatajaks. Vahepeal ta abiellus ja kasvas lapsi: tütar Kaie Hermann (1963) ja poeg Meelis Väli (1966).

Alates 1967. aastast töötas ta Raikküla EK-s vanemraamatupidajana, andis koolis kodumajanduse tunde ja oli ka käsitöö õpetaja.

Aastatel 1978–1985 oli Helju Väli Raikküla sidejaoskonna ülem. Siis tuli tagasi kooli ja aastatel 1987–1996 töötas taas Raikküla

koolis õpetaja-kasvatjana kuni pensionile jäämiseni.

Nagu eelpool öeldud, oli Helju Väli huvialaks käsitöö ja 1973. aastast alates niplispitsi valmistamine. Tema õpetajateks on olnud eestlane, soomlane, ungarlane ja hiljem paar aastat hollandlane. Ise on ta niplispitsi tegemist õpetanud nii täiskasvanutele kui ka lastele.

Esimese näituse korraldas ta juba 1976. aastal ja on seda teinud 1987. aastani. 1989. aastal sai EAMS-i vabariiklikul näitusel diplomi ja medali ning alates tollest ajast on tal palju autasusid.

Helju Väli kuulus ka Eesti Niplispitsi Seltsi juhatusse. Koos nende inimestega on ta käinud ülemaailmsel kongressidel Belgias, Hollandis, Tšehhis.

2000. aasta detsembris korraldatud näitusel olid Helju Väli tööd kolmel stendil. Vasakpoolne neist oli näitusel ka Genfis, kus igale riigile oli määratud kolm boks.

Igast boksist märgistati kolm tööd, mis olid külastajate lemmikud. Helju Väli töödest valiti välja suur lilledega krae. Kaks tööd olid prof. Helene Kumalt (1921–2009). Viimasega tegi ta koostööd - kui Helene Kuma andis välja raamatu, olid tehnilised joonised seal kõik Helju Väli tehtud.

Alates 2002. aastast võttis ta osa Pärnu rahvusvahelisest niplispitsi näitusest, saades 2004. aastal peapreemia ja 2005. aastal publiku preemia. Viimast näitust külastas ka Audrus elav klassivend Rein Kiisler, kes sai nendest näitustest teada alles suvel meie kokkutulekul.

Aastal 2005 tunnustas Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit pärandihoidjana niplispitsimeister Helju Väli.

18. novembril 2006 said Palupera kooli juubelil kokku üksteist klassiõde-venda, nende hulgas ka Helju Väli. Ta jäi aga ise nii tagasihoidlikuks, et saatis koolile määratud kingitust - heegeldatud vana koolitare pilti üle andma hoopis Asta Rääbise (Kraag) ja Tõnu Aalepi (ülemine foto).

Aprillis 2007 oli tema näitus Võrumaa koduloomuuseumis. Sellest kirjutas Liina Valper ajalehes Võrumaa Teataja 21. aprillil 2007 artiklis „Raplamaa pitsimeistri imepeen kunst Võrumaa Muuseumis”. Helju Väli rääkis ajakirjanikule: „Niplipits tõmbas mind ammusest ajast. Selle tegemist hakkasin õppima 1993. aastal Pärnus, mind õpetas Eeva Talts.” Niplamist, milles muster sünnib spetsiaalseid pulkasid kasutades, on väga raskeks peetud. Kas on see nii? „Ei ole raske, aga on väga huvitav. Aitab mälu treenida,” lohutab meister kartlikke. Helju Väli ütles, et tema kõige noorem õpilane on olnud tütre tütar Kai Hermann, kes hakkas niplama 8-aastaselt.

2016. aastal toimunud Palupera kooli 240. sünnipäevast Helju tervislikel põhjustel osa võtta ei saanud, ta helistas klassijuhataja Liivia Suule, kes tema tervitused edasi andis...

Kunagiste Palupera kooli klassikaaslaste nimel Heljo Saar

2016. aastal toimunud Palupera kooli 240. sünnipäev.

Fotod: ERAKOGU

Ainult kuus Tiitu

Tiit Petersoo,
Petersonide-Petersoode
kuues Tiit

Selle kirjatükiga tahab autor teha sügava kummar-duse Tartus elava Lembit Kulli ees, kes on uurinud arhiivis (arhiivides?) autori isapoolse suguvõsa ajalugu, uurimuse kirja pannud ning kirja pandu ka autorile saatnud juba aastal 2000.

Võidakse küsida, et mis on avalikkusel pistmist autori isapoolse suguvõsa. Autor aga loodab siin oleva looga viia mõtte suguvõsa uurimisele üldse ja leida võimalikke kaasalööjaid selles tema enda suguvõsa silmas pidades. Ja loos võib olla nii mõnigi pude, mis ka Rapla maakonna osas silmaringi laiendab või ununenut meenutab.

Lembit Kull (edaspidi LK), tema pojalt semiootik Kalevi Kullilt telefoni teel saadud andmeil, on sündinud 1921. aastal Vändra kihelkonnas Vana-Vändra vallas Kullimaa külas Kullimaa talus. Ajaloosündmused viisid LK II maailmasõjas sõdima nõukogude poolel, kus ta Sõrve all raskelt haavata sai. Tema tööheteetee möödus õppejõuna maatilikoolis.

LK on olnud kaudselt seotud ka tänase Rapla maakonna alaga. Nimelt oli Mihkel (-Ernst) Kull (1894-1972), kes kohaliku arstina on jätnud suure tänutunde Vigala piirkonna inimeste mälli, tema onupoeg. Samas oli viimase tütar Margit, kellel märtsikuus täitus 89 eluaastat, abielus Rapla vallast pärit pedagoogi-botaaniku Heinrich Aasamaaga (1909-2008), kes teatavasti alustas 1936. aastal Lipstu nõmme looduskaitse alla võtmist ning kellelt on Tallinnas loodusmuuseumis paiknev kaasaja üksikisiku suurim herbaarlehtede kogu.

Samas Heinrich Aasamaa õde Salme Lott ja tema abikaasa Johannes Lott, kes elasid Kose-Ristil, olid autori metsavennast isa Henn Petersoo (1909-1968, metsavend 1945-1959) toetajad ning abistajad. Nende poeg Kalju (1942-2015, TTÜ tunnustatud dotsent) meenutas, kuidas õöpimeduses tulnud nende koju mees, kes enne tuppa sisenemist võtnud kummikud jalast ning kellele vanemad teinud põrandale magamisaseme. Seega on sidemed Raplamaa päritolu inimesega meie perel juba varasest ajast.

Vändra kihelkonna Petersonide-Särgavatega suguluses olevat (Ado Särgava kiri 24. oktoobril 2000) LK-d ajendas Laiuse kihelkonna Petersonide-Petersoosid uurima viimastest pärineva kunagise Välis-Eesti peapiiskopi Udo Petersoo (1934-2006, autorile onupoeg) poolt öeldu või kirjutatu, et eespool mainitud suguvõsad minna kokku.

Samas on autoril ka selgelt meeles kusagil 50-ndail Kosel Alu talu nn. eestoas toimunud jutuajamine kirjanik Ernst Peterson-Särgava teemal.

Autori isa Hugo Peterson karjapoisina (hilisem Tallinna Poeplast II Ametikooli juhataja Henn Petersoo) Ookatku külas läinud sajandi 20-ndate esimesel poolel.

Taga keskel Mihkli poeg Tiit Peterson.

Tolle jutuajamise sees mainis autori metsavennast isa Henn Petersoo, et kirjaniku suguvõsa minna meie suguvõsaga kokku. Poisieas olnud autorit tookord see suguvõsade asi ei huvitanud ning ta ei palunud onu Joosepil (nii pidi tookord kutsuma isa!) asja täpsustada. Ligemata oli siis veel ka Ernst Särgava romaan „Lähme linna kirjutama, oma elu kergendama” (Kirjastus Eesti Raamat, Tallinn 1968 – edaspidi romaan).

LK poolt kirja pandu aga kahe mainitud suguvõsa kokkupuudet ei näita.

Kuid kui kaks sama suguvõsa liiget, üks Kosel Alu talu „metsas”, teine Kanadas Toronto linnas ja omavahel aastaid kokku saamata, mainivad üht ja sama fakti, on loogiline tõetera olemasolu. Seepärast sai tookord pöördutud Viljandis elanud Ado Särgava poole. Temalt saadud andmed, mis omakorda saadud LK-lt, samuti kõne all olevate suguvõsade kokkupuudet kusagil ei näita. Saidafarm OÜ omanik Juhan Särgava paistab „probleemist” mitte teadvat. Mainis vaid Ado Särgava lahkumist aastal 2008.

Viio Aitsam kirjutab raamatus „Vigala Mihklid” (Hea Lugu OÜ 2018) oma suguvõsa kümnest Mihklist; Mihklist, kes oli Aitsama talu esimehe omanik, Mihklist, kes sai esimesena perekonnanime Aitsam ja kes sündisid perekonnanime Aitsam all. Viitab veel suguvõsa Mihklile, kes ei olnud „üks ega teine”. Ka Laiuse kihelkonnast võrsunud Petersonide suguvõsas on kasutatud esivanema või sugulase eesnime, kuid see ei ole nii silmatorkav kui Vigala kihelkonna Aitsamitel. Samas on Laiuse mehed „astunud” ka Vigala meeste „pärusmaale”. Nende reas on lisaks Michelile (Mick) ka päris Mihkel.

Laiuse kihelkonna Petersonide suguvõsa skeemilt võib välja lugeda kuus Tiitu, kelle puhul on väikesed erinevused nime väljakirjutamisel ning esimene neist ei olnud ka veel Peterson.

LK poolt välja pakutud autori vanim teadaolev esiisa oli Jöggerti (Goeggerti, Jöggeste – Jõgeva?) Michel (Mick). Tema eluaastad ei ole märgitud. Michelil oli kaks poega – Michle Peter (1747-1787) ja Michle Thiet (1752-1793). Thietul oli naine Ello (1750-1791). Rohkem nende kohta andmeid ei ole. Peteri naine oli Ann (1752). Peteril-Annil olid poeg Thiet (1771), tütar Ann (1774), poeg Jürri (1779-1837), poeg Jahn (1780).

1826 oli perekonnanimede panek. Kuidas valiti või anti perekonnanime, sellest on kirjutatud nii mõndagi. Romaanis Särgava noorperemees pahandab, et vabale mehele antakse nimi. Arvatavasti pidas ta õigemaks, et inimene selle ise valib. Autor pakub ühe näite, mida vahest veel kirja pandud ei ole. Aastal 2000 Tartus haiglas olles oli palatikaaslasena kunagine Kuldre kolhoosi esimees Ants Habe. Tema mõisa nime saama läinud esiisa olnud suure habemega. „Sinule ei saa ma küll muud nime anda kui Habe!” öelnud parun.

Jäi isalt küsimata, kuidas saadi-valiti perekonnanime Peterson. Samas on igati loogiline, et Peteri lapsed selle nime valisid.

Romaani põhjal oli perekonnanimede panek Särgava peremehe Aadu ajal. Aadu isa oli Jaan ning ka vanaisa Jaan. Tolle viimase Jaani isa Peeter taastanud Põhjasõja ajal hävinenud Särgava talu. Peetri kohta rääkis peremees Aadu onu Põltsaare Ants veel seda, et Peeter varitsenud jõe ääres jooma tulevat põtra. Kui siis põder tulnud ja parajasti joonud, löönud Peeter põdrale aeruga sarvede taha kaelale. Võib arvata, et nimega taheti avaldada austust kangele esiisale.

LK märkmete põhjal (nagu autor aru saab!) oli Peteri pojal Thietul (Maddise Tiit Peterson) ja tema naisel Kail kaks poega ja kaks tütart. Poeg Reinul oli ka poeg Tiit (1823). Ka poeg Peteril oli üks lastest poeg Tiit (1830).

Suguvõsa selgrooks pärast Jürrit oli Mihkel Peterson (1817-1861). Mihkil ja tema naisel Annel (1810) oli kolm poega, Rein, Jaan ja Tiit (1851-1908).

Mis ametit autori vanavanaisa Tiit Kodismaal pidas, jäi isalt küsimata. Isa tõi sünnikodust Tallinna vanaisa suure vases põrandalambi. Kuhu see meie pere keerulises olukorras jäi, ei ole teada.

Kui Tiidu pojast Kustast (Gustav, 1875-1925) sai Kodismaa vallakooli õpetaja, toodi kool naabruses asuvast Peedu talust Petersonide tallu. Talu hakati nimetama Kooli taluks.

1873 abiellus Tiit Eva Blauvetiga (1843-1909). Peale poega Kusta olid neil veel tütred Maria (1877), Pauline (1882, Tallinna Kodulinna maja perenaise Tiina Mägi vanaema) ja Rosalie (1887, korvpallur Tanel Teini vanavanema).

Rosalje tütar Valli (Valentina) rääkis autorile, et abikaasast kaheksa aastat vanem vanaema Eva olnud väga armukade. Ema Rosalje kurvastanud selle üle, et temal ei olla kooliteed. Elas koolimajas!

Gustavi kuuest pojast ja neljast tütrest, Pauline neljast pojast ning Rosalje tütrest ning pojast ja eespoolmainitute järeltulijaist loe Tiit Petersoo „Petersonide (Petersonide) suguvõsa lugu” („Aastaraamat 2017 Eesti Kodu-uurimise Selts / Eesti Muinsuskaitse Selts / Eesti Genealoogia Selts” Tallinn 2018) – raamatu üks eksemplar asub Rapla keskraamatukogus.

Ja viimane uudis suguvõsa kohta. 11. aprillil 2018 otsustas Tallinna linnavalitsus teha linnavolikogule ettepanek anda tänavuse linnapoolse erilise austusavaldusena Tallinna vapimärk Kodulinna maja loojale (1986) ja juhile Tiina Mägile.

Mõni aeg tagasi tegi Jüri Kuuske-maa Kuku Raadios intervjuu Tiina Mägiga. Viimane ütles endale asendajat otsivat ja soovivat, et too asendaja oleks sama „hull” kui tema ise.

Tiina Mägi on Tiit Mihkli poeg Petersoni tütre Pauline poja Kaareli (Karl) tütar.

Niisugune nime lugu siis.

Mahtra sõja aastapäeval avati näitus ja esitleti uut raamatut

160 aastat tagasi, vana kalendri järgi 2. juunil 1858. aastal toimus Mahtras valdavalt Juuru kihelkonnast pärit talupoegade vastuhakk mõisa teorendist keeldunud talupoegi karistama toodud soldatitele. Sündmuse kirjutas suureks ja eesti rahva mällu Eduard Vilde romaaniga „Mahtra sõda“, millest on ilmunud 13 trükki.

Inge Põlma

Mahtra talurahvamuuseumis on talupoegade vastuhaku ümarmargusi tähtpäevi alati tähistatud. Taasiseseisvumise järel on tähistatud 140. aastapäeva 1998. aastal Harrastusteatri Liidu suurlavastusega „Mahtra sõda“ Mahtra sõjaväljal ning 150. aastapäeval kümme aastat tagasi kanti ette terve Vilde romaan. Sel aastal avati muuseumis näitus „Mahtra sõda kunstis“, mis jääb avatuks sügiseni.

Näitusel, mille koostamisel on lisaks muuseumi oma jõududele abiks olnud konsultantidena Linda Kaljundi Tallinna Ülikoolist ja Tiina-Mall Kreem KUMUst, on väljas valik muuseumi kogudes olevatest maalidest ja graafikast. Kuna näituseruum on suhteliselt väike, on välja pandud kahe kunstniku tööd. Need on Evald Okase 1955. ja 1958. aastal valminud Mahtra sõja teemalised maalid – neist kuulsaim, „Mahtra sõda“, mida Okas maalits koguni kaks korda, on jõudnud ka

Muuseumis esitleti uut raamatut: „Mahtra Talurahvamuuseumi Toimetised VI. Vennastekoguduse usuliikumine Hageri, Juuru ja Rapla kihelkonnas“.

Foto: SIIM SOLMAN

tassile, mida muuseumipoest osta saab - ja Olev Soansi 1958. aastal valminud illustratsioonid romaanile „Mahtra sõda“. Mõlemalt kunstnikult on väljas ka üks linoollõige.

Näitus on kena visuaalne täiendus muuseumi püsiväljapanekule, omamoodi virtuaalse reaalsuse looja, mis aitab meelde tuletada ajaloolisi sündmusi, ennekoike muidugi raamatus kirjeldatud moel. Näitus jääb avatuks sügiseni.

Raamat kolme kihelkonna vennastekogudustest

Samal päeval, kohe pärast näituse avamist esitleti muuseumis ka uut raamatut: „Mahtra Talurahvamuuseumi Toimetised VI. Vennastekoguduse usuliikumine Hageri, Juuru ja Rapla kihelkonnas“, mida esitlesid Jaanus Plaat ja Mihkel Kukk.

Vennastekoguduste liikumine, mille kohta on öeldud, et alles selle liikumisega said eestlastest tõsikristlased, ei ole kunagi olnud väga rohkemvuline. Isegi kõrgajal 19. sajandi teisel poolel oli kogu Eestis koguduseliikmeid, s.o vendi ja õdesid 50 000 ringis, kuid seda tähelepanuväärsem on nende mõju Eesti ühiskonnas.

Nii mõneski mõttes töid nad kaasa suure muutuse talupoegade mõtteviisis. Ühest küljest töid sügavalt südameusku vennad ja õed kaasa varasema rahvausundi ja kombestiku taandumise, kuid teisalt olid nad edasipüüdlikud, seisid vastu kombelõtvusele ning paljudest neist said oma kogukonna liidrid.

Lõuna-Harjumaa, kuhu jäädvad Rapla, Juuru ja Hageri kihelkond, oli üks tugevamaid vennastekoguduse keskusi. Näiteks Hageri kihelkonnas

jätkusid palvetunnid ka nõukogude ajal. Kuigi vennastekoguduse liikumisest on Eestis ilmunud päris arvukalt raamatuid, on see esimene, kus rõhk on pandud just meie maakonda jäänud kogudustele, siin tegutsenud vendadele ja õdedele. Kirja on pandud ka see, mis on saanud kolme kihelkonna palvemajadest tänaseks.

Kogumiku on koostanud Jaanus Plaat, kes religiooni-ajaloolasena on vennastekoguduste tegevust põhjalikult uurinud. Ühtlasi on ta kirjutanud peatüki Hageri vennastekogudusest. Juuru vennastekogudusest on kirjutanud Rait Talvoja ja Kalev Kask, Rapla vennastekogudusest Mihkel Kukk. Eraldi peatükk on palvemajade arhitektuurist, mille on kirjutanud arhitektuuri- ja kunstiajaloolane Anneli Randla. Raamat on rikkalikult illustreeritud fotodega.

Mahtra sõja meenutamine aitab mälestustel elada

Tiiu Luht

Mahtra muuseum on viimasel ajal elanud Mahtra sõja 160. aasta meenutamise tähe all, aidates mälestustel edasi elada ja areneda.

Praegune näitus märgib 160 aasta möödumist Mahtra sõjast, mida 2. juunil muuseumi kutsutud külalised said vaadata. Napis ruumis eksponeeritud Evald Okase maalid ning Olev Soansi graafika ja mõned teiste kunstnike tööd kuuluvad muuseumi kogudesse. Aga kindlasti peaks vaataja lugema ka sisukaid

tekste nende kõrval. Eelmise sajandi 20-ndatel – 30-ndatel sai Mahtra sõda rahvuslik-patriootilise tähenduse, pildiplahvatus sündis nõukogude ajal, et eestlastes kasvatada saksaviha ja klassivaenu. Kunstnikelt telliti töid, sõjaga seotud aastapäevi tähistati suurejooneliselt.

Kaasa aitas mitte ainult kunst, vaid ka kirjandus – E. Vilde „Mahtra sõda“. Linda Kaljundi ja Tiina-Mall Kreem nimetavad oma tekstis Mahtra muuseumi ajaloo „näitela-vaks“ - ajaloo näitlikustamise kohaks.

Tänapäeval aitab muuseum

Mahtra mälestusel edasi elada ja areneda, arvestades eluolu muutust.

Kui sõnavõttud peetud, suundus muuseumiseltskond Atla-Eeru kõrtsi. Selle 1760. a esmamainitud ja ainsana Eestis säilinud talupojakõrtsi üle võib Mahtra rahvas uhke olla küll. Vahepeal on kõrts olnud ka asendustalu ja tol ajal oli seal sulaseks Voldemar Panso isa Hans.

Hoonel on rookatus ja korsi-ent ei ole, aga suur ahi küll. Sealsamas ahjus soojaks, isegi kuumaks aetud leivapanniga käivad ringi muuseumidaamid Maire Pöder ja Liivi

Kebja. Sisseastujaist ei ütle keegi ära soojust leivast, mida saab oma käega võtta.

Rahva hulgas liiguvad ringi enamasti valgeis linaseis rõivis mehed-naised - Vana-Vigala näitering on kehatunud omaaegseiks talupoegadeks. Kohe, kui kuulajad-vaatajad on platsi võtnud, läheme 160 aastat tagasi ja saame osa sellest, kuidas just sealsamas kõrtsis arutati talurahvaseadust ega tahetud leppida, et seda õiglaselt ellu ei rakendatud. Ei taheta ju tänapäevalgi. Arutelu oli E. Vilde „Mahtra sõja“ põhjal esinemisküpses seadnud Maire Pöder.

ESPAK

R A P L A

8.-11.
juunini on
Espaki ehitusmaterjali-
kauplustes üle Eesti
kõik kaubad
20%
soodsamad!

Tutvu kampaania reeglitega
www.espak.ee

ESPAK RAPLA
N&N Invest Grupp OÜ,
Tallinna mnt 3b, tel 489 4590
E-R 8-18, L 9-15, P suletud
www.espak.ee

Marju Metssalu austusavaldus elule läbi laulude

Laulja-laulukirjutaja Marju Metssalu kinkis vähestele õnnelikele eelmisel neljapäeval, 31. mail Juuru rahvamajas intiimse soolokontserdi.

Stina Andok

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia lõpetanud, kooridirigendi ja lauluõpetajana töötanud Marju Metssalu on kogu oma elu olnud ümbritsetud muusikaga. Kuigi helimaastikest inspireerunud ning selles valdkonnas ka pidevalt töötanud, ei ole ta saanud end siiani täielikult teostada solistina või pigem võib öelda, et muusikuna laiemas mõistes,

kuivõrd saadab ta end kontserdil imeliselt hästi ka klaveril.

Lauluoskuse ja laulmise sügava kutsumuse kõrval peitub Marju Metssalus sõnade armastaja ja märkaja, kes leiab teinekord kultuuriväljaannetest mõned luuleread, mis teda kutsuvad, ning loob neile sobiva helitausta. Sõnad on teda sellisel ja teistel sarnastel viisidel inspireerinud mitmeid kordi. Tänu Marjule on saanud paljud tuntud ja vähem tuntud luuleread aegumatu helimärgise, mida ta võimalusel kuulajaskonnaga alati jagab.

Nii selgi korral. Juuru rahvamajas oli see esimene kontsert värskenduskuuri läbinud Päikesesaalis, milles uued, annetuste toel tellitud täispuidust toolid. Nende rahvamaja hüvede eest on ka Marju hea seisnud ning

rahvamaja juhatajal Terje Kauril jätkus üksnes kiitvaid ja toetavaid sõnu Marju kontserdile saateks.

Umbes paaritunnise kontserdi jooksul tuli esitusele nii Marju enda poolt luuletustele kirjutatud muusika kui ka rahvusvaheliselt tuntud palasid, mis on läbi aegade püsinud Marju lemmikutena. Lisaks esitas lauljanna mõned pärimuslood nii kaugemalt kui ka siitkandist, pannes publikugi enesega kaasa laulma. Vahepalana laulmisele luges Marju ette ka mõned enda luuletused.

Lugude läbivaks sõnumiks näis olevat enese sisemusega kontakti saamine, oma koha leidmine suhetes maailma ja lähedastega, armastuse teekondade mõistmine ja omaksvõtmine. Lisaväärtusena jäi kõlama solisti

puudutatust kaugetest minevikulauludest, mida enam uuenalua ei saa, saab üksnes austusavaldusena olnule taasesitada.

Kõike, mida Marju esitas, selgitas ta publikule ja aitas seeläbi mõtestada valitud palade tähendust ning süvendada nende mõju. Kogu õhustik – toetav publik, intiimne ja hea kõlaga saal, mis lasi Marju häälel võimsalt kanduda, kui ka muusiku enese leebe kohalolek – aitasid süüvida ja uneleda, lasta end triivida unenäolisse helide ja sõnade maailma. Nii mõnigi lugu liigutas tänu sellele sedavõrd, et kiskus pisara kuulajate palgele.

Tõenäoliselt oli Marju Metssalu Juurus antud soolokontsert esimene paljude järgnevate seas, kuna näib, et muusikul on, mida öelda ja soovi selle avaldamiseks.

Laulja-laulukirjutaja Marju Metssalu Juuru rahvamajas soolokontserdi.

Foto: STINA ANDOK

Pilt Valtu külateatri Anderaasuke „Mikumärdi“ esietenduselt.

Foto: TOIVO MATKEVICIUS

Valtu külateatri „Mikumärdi“ oli kohaletulemist väärt

1. juunil kogunes saalitäis rahvast Valtu seltsimajja vaatama Valtu külateatri Anderaasuke täispikka esietendust Hugo Raudsepa lustakast näidendist „Mikumärdi“.

Haldi Ellam

Anne Archipovi lavastatud viievaatuselises komöödias olid kesksel kohal Mikumärdi talu ja selle tulevik. Peremees Jaak mõtles uue naise võtmise peale ja tütar Maret, kes ihkas saada talu uueks perenaiseks, vajab enda kõrvale talupere-meheks sobivat meest. Samal ajal sattusid Mikumärdi

taluhuovile kokku linnast suvitajad, ema-tütar Mimm ja Silvia, kellel oli rahaga kitsas käes; vaba ja vallaline rändur ja talutöödealane teoreetik Seeliohv; oma positsiooniga rahulolematu popsipere ühes linnas advokaadiks õppinud poeg Juhani, kellega Maretil oli linnas olnud armulugu; sulased Ants, jumalakartlik Maie ja üpris ihar karjanaine Emsi ning viimaks perepoeg Enn, keda talukoha asemel ahvatles kullakaevamine Aafrikas. Neil kõigil olid oma unistused ja soovid. Selleks, et teada saada, kuidas need omavahel klappima hakkasid, tuleb jääda ootama uut võimalust etenduse nägemiseks sellel suvel.

Lavastaja Anne Archipovi sõnul oli viiest vaatusest koosneva teatritüki repliikide

päheõppimine ja arvukatel proovidel etendamine kõigile harrastusnäitlejatele esialgu hirmutav väljakutse, kuid nagu näha, saadi sellega ilusti hakkama. Osades olid Hannes Teets, Koidu Archipov, Heike Kurm, Mairut Tuhkanen, Helgi Sussi, Ermo Brecher, Ebe Luige, Liina Biene, Koit Kutsar, Maiu Märdikes, Nadia Virma ja Veljo Linamäe.

Pealtvaatajad, keda kauge-malt ja lähemalt oli kogunenud üle 80, võtsid etenduse hästi vastu ning elav aplaus näitas, et publik jäi saadud teatrielamusega vägagi rahule. Etendus oli üsna pikk ning nagu õigele teatritendusele kohane, pakkus vaheajal avatud puhvet, mida teenindas Reelika Kõök ja Kook OÜ, võimalust kosutada end kohvi, koogi ja pirukatega.

Kaparocki suurim üllataja ja publikumagnet oli Metsakutsu

Tänavune Kaparock 2. juunil Tohisoo mõisapargis oli järjekorras juba kaheksateistkümnes, nii et täitsa täisealise ja küpse festivaliga on tegu.

Helerin Väronen

Kuna sel aastal jõudsin kohale esimeste seas, mõni hetk pärast väravate avamist, õnnestus kuulda ka kahte kohalikku bändi, keda ametlikus esinemislistis kirjas ei olnudki. Nii Wall To Wall kui ka Best Turn näitasid oma kahe looga, et häid rockbände on Kohilas peale kasvamas küll. Isegi publikut, mis koosnes küll enamasti esinejate pereliikmetest ja sõpradest, jagus neile rohkem kui mõnele kuulsamale bändile.

Järgmised kaks kohalikku bändi, Blue Hearts ja Lights Out, said natuke rohkem lavaaega ja paistsid silma juba küpsema olekuga. Kaverite kõrval oli neil ka oma lugusid. Kiidaks kõiki noori bände ka selle eest, et ilusti öeldi enne iga laulu loo pealkiri. Mõnel vanemal bändil sellist tava ei olnud ja see ausalt öeldes häiris.

Festivali päevajuht oli Indrek Ventmann, kes ka ise lauljana üles astus. Ametilt on Ventmann tegelikult apteeker, muusika on vaid tema hobi. Tuntuks sai ta Eesti Laulu konkursil oma looga „Hispa-

nia tüdruk“. Sel aastal osales ta konkursil looga „Tempel“. Nii palju, kui on olnud kuuldud ja lugeda, on mõlemad lood hästi peale läinud just lastele. Tuleb tõdeda, et need ongi meelde jääva viisiga ja kerged kaasa ümiseda, nii et nende populaarsuse üle ei tasu imestada.

Ilmaga Kaparockil vedas, päev oli päikseline, mõne pilve ja natukese tuulega. Soe ilm aga tings selle, et vahepeal tuli läbihigistatud riideid vahetada, nii jäi huvitava nimega bänd Rainer Ild nägemata, vaid paari viimast lugu sai eemalt kuulda. Aga varem kuuldu põhjal võib öelda, et sellel bändil on oma-moodi humoorikas muusika, ja eelmise aasta Noortebändi võitja tiitel pole kindlasti ainus, millega nad tulevikus oma CV-d ehtida saavad.

Pärnu bändi The Boodnocks muusikud saabusid lavale lausa kurjakuulutava muusika saatel. Ülejäänud enam nii kurjakuulutav ei olnud, oli selline mõnus rock, mida just Kaparockilt ootaks. Läti bänd Laime Pilniga oli samuti hea, pikajuukselised noormehed rokkisid tõelise mõnuga.

Kergelt bluusihooguline The Queen Of Spades hiilgas just oma pillimänguoskusega. Lätlastelt tuli vägev kitarrisoolo, aga selle bändi puhul sai kuulda väga head trummisoolot.

Rapla muusiku Mick Pedaja muusika oli vastukaaluks rockibändidele rahulik ja me-

ditatiivne. Sellest rahulikust tardumusest tõmbas aga publiku välja järgmine esineja, Metsakutsu. Ma pole küll väga suur räpi austaja, kuid siinkohal teen suure kummar-duse Metsakutsule, kes minu jaoks oli täielik päeva nael. Ta suhtles aktiivselt publikuga ja suutis rahva endale tõeliselt kaasa elama panna. Nii suurt hulka lapsi ei toonud lava ette mitte ükski teine esineja. Ta isegi mainis naerdes, et tahaks väga teada viie esimese rea keskmist vanust.

Olemata Miljardite fänn, tuleb tunnistada, et nende muusika on mõnus ja jääb kummitama. Bändi eestvedaja Marten Kuningas on muidugi omaette nähtus, kelle loomingu on alati hea kuulata.

Väga paljud olid Kaparockile saanud just legendaarset Ultima Thulet kuulama. Eks ta fännidele ilmselt pakkus kuulamisrõõmu, kuid pool publikust lahkus siiski enne, kui kõlasid viimased noodid.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et ootas festivalilt tibake enamat, kuid samas kurta ka ei saa. Sel aastal tundus külastajate hulgas olevat rohkem lapsi kui varem. Neile olid juba varakult mõisa ees erinevad tegevused välja pakutud, alates näomaalin-gust kuni sulgpallini välja. Ka söögivalik on aastatega märgatavalt paremaks ja mitmekülgsemaks läinud. Jääb üle oodata, millist muusikat ja maitseelamusi järgmisel Kaparockil pakkuda on.

Ain Mihkelson esitles oma esikteost „Ümberpööratud pahupidi”

Ettevõtja Ain Mikhelson kirjutas lühikestest jutustustest koosneva muinasjuturaamatu täiskasvanutele. Maikuu viimasel päeval, 31. mail oli Rapla keskraamatukogus teose esitus.

Stina Andok

Umbes kolmekümne sõbra, tuttava ja huvilisega esitlusel rääkis autor, et on raamatutest ja kirjutamisest lugu pidanud juba varasest lapsepõlvest peale ning on enamiku oma elust olnud ka usin lugeja. Kirjutamisest julges ta samuti enda sõnul unistada, kuid pikka aega pigem omaette.

Ühes üpriski ootamatust hetkest tabas ta ära aga selle õige ja pani oma mõtted kirja, esialgu siiski mõttega kirjutada ennekõike iseendale. Võimalik, et just seetõttu ei muretsenud ta ka üleliia sellepärast, mida ja kuidas ta kirjutab, vaid lasi selle, mis tulema pidi, endast lihtsalt välja. Mihkelson mõtestab end kirjanikuna pigem kui informatsiooni vahendaja, mitte algallikas.

Rapla keskraamatukogu teenindusjuht Kaja Tammar tutvustas esit-

lusel Mikhelsoni esikteost kui pisut kivrähklike motiivide ja huumoriga muinasjutukogu, mille lugemisel tekib tunne, justkui tuleks pusletükidena lugu kokku panna, otsides juppe erinevatelt raamatulehekülgedelt. Nii Tammur kui ka saalis kuulajana istunud Mikhelsoni ema tõdesid, et teose viimast lehekülge keerates tekib tunne, et tuleb algusest peale uuesti lugeda. Ka Mikhelson meenutab, et olles ühe kirjastusega suhelnud, anti talle tagasisidet, et teos nõuab lugejalt süvenemist.

Andmaks lugejatele pisutki aimu, mida teos endast kujutab, lugesid Kaja Tammar ja Tavo Kikas ette mõned ilmekamad katkendid. Vahepaladena esitas lugudega haakuvaid palasid erinevatel pillidel end saates Mari Tammar. Kõik soovijad said kohapeal endale ka raamatu soetada ning huvi korral võib seda ka raamatupoodidest leida.

Lugudega haakuvaid palasid esitasid erinevatel pillidel Mari Tammar ja Ain Mihkelson.

Foto: STINA ANDOK

Arvo Valton kirjutas raamatu
Ivo Schenkenbergist

Reet Saar

Mullu juunis tutvustas Märjamaa valla aukodanikust kirjanik Arvo Valton oma raamatut „Märjamaa legend“. Tänavu 31. mail kogunes saalitäis huvilisi kohalikus raamatukogus juba uue trükise esitlusele. Kokkusaamist sisse juhatades ütles Märjamaa raamatukogu direktor Ede Talistu, et „Üks päev Ivo Schenkenbergi elust“ ei ole „Märjamaa legendi“ järg, kuigi tegevusaeg – Liivi sõda – on sama ning nimetatakse ka mõnd eelmises raamatus olnud tegelast ja sündmust.

Uue raamatu andis välja Petrone Print. Kirjastuse esindaja Tiina Tammeorg avas raamatu saamise eellugu. Arvamusfestivali ühel arutelul tuli juttu Eesti kangelastest, kuid tõdeti, et meie kirjanikud ei too neid oma teostesse. See oli impulsiks kirjastusele hakata kavandama sarja, milles ühe tegevuspäeva jooksul avaneksid nii käsitletav ajalooperiood kui ka kangelase isik.

Valtonile tehti ettepanek avada nelja kuninga lugu, aga kirjaniku sõnul ei olnud see teema talle lähedane. Ta ise pakkus välja kirjutada hoopis Ivo Schenkenbergist. Selle tegelase pärast on Val-

tonil ammu okas südames, sest Ivost on filmis „Viimne reliikvia“ tehtud negatiivne kuju. Valton kirjutas selle filmi stsenaariumi, kuid autoriga kooskõlastamata muudeti tema teise nimega olnud tegelane Ivoks.

Ivo Schenkenberg on ajalooline isik, kes Liivi sõja ajal edukalt ründas talupoegadest väesalgaga Tallinna piiranud Vene vägesid. Nõukogude ajal seda filmis näidata ei saanud. Kirjanik on korduvalt öelnud, et film on nii tugev meedium, et kirjandus ei suuda seal kujutatut rehabiliteerida, aga autor on oma uue raamatuga enese jaoks õigluse jalule seadnud.

Ivost on varem olnud juttu mitmes kirjandusteoses, kuid neis on olnud palju väljamõeldisi. Vahepeal on arhiivides leitud palju uusi andmeid, mida Valton kirjutamisel kasutas. Raamatus rulluvad lahti sündmused, mis toimusid 9. märtsil 1577. aastal, kui Vene väed valmistasid Tallinna piiramist lõpetama. Romantiliselt suunda kujutav teenijatüdruku Pääsu liin on juba kirjaniku fantaasia.

See on Petrone Prindil esimene raamat kavandatud ajalooteemalisest sarjast.

Valgu kooli ajalooõpetaja Ottomar Linna oli üks neist,

kes esitluse ajaks olid raamatu juba läbi lugenud. Ta ütles, et see on suurepärase ja ladusalt loetav raamat ajaloost, mida on hea soovitada ka õpilastel lugeda. Valton ise peab Ivo lugu terviklikumaks kui „Märjamaa legendi“, milles on mitmeid tegevusliine.

Olgu lisatud, et „Märjamaa legendi“ eest pälvis Valton tänavu Jaan Krossi kirjandusauhinna. Sellega tunnustatakse silmapaistvaid kirjanduslikke saavutusi valdkondades, mis seostuvad Jaan Krossi mitmekülgse loome-tegevusega ning milles ilmneb sellele iseloomulik eetiline ja esteetiline nõudlikkus.

**KLAASID
-50%
või
TOHOH!**

**või
RAAMID
-50%**

**OPTOMETRISTI VASTUVÕTT:
09., 14. ja 20. juuni**

Eelregistreeri telefonil: **485 5540**
 T-R 9-18, L 9-13
 Tallinna mnt 16
 Rapla

Prillitellijale nägemiskontroll
TASUTA!

Soodustus kehtib raamide ja klaaside koostul.
 Täpsemad kampaaniareeglid kauplusest või kodulehelt. www.optika.ee

EO
 Eesti Optika

Juristi nõuanne

Puhkusetasu saab osade kaupa maksta siis, kui mõlemad pooled sellega nõus

Lugeja küsib: Töötan koolis õpetajana ning kohe on algamas põhipuhkus. Iga aasta on tööandja maksnud puhkusetasu enne puhkuse algust. Kuid kuna õpetajate puhkus langeb kolmele kuule, avaldasime sel aastal koos kõikide teiste õpetajatega soovi saada puhkusetasu osade kaupa iga kuu palgapäeval. Põhjus on eelkõige selles, et kui puhkusetasu makstakse välja enne puhkuse algust juunikuus, siis arvestatakse lubatud tulumaksuvaba miinimum ainult ühe korra ning see tähendab meie jaoks, olenevalt töötasu suurusest, saja- kuni mitmesajaeurost kaotust võrreldes sellega, kui puhkusetasu makstakse välja osade kaupa kord kuus. Proovisime tööandjaga läbirääkimisi pidada, kuid ta keeldus meie soovist. Kas ta võib keelduda meie soovist, kui see on meie jaoks rahaliselt kahjulik?

Vastab Kaire Saarep, Tööinspektsiooni nõustamislituse juhataja: Töölepingu seadus sätestab puhkusetasu väljamaksmise kuupäevaks eelviimase tööpäeva enne puhkuse algust. Kui pooled saavutavad kokkuleppe, võib

puhkusetasu maksmiseks olla ka mõni teine kuupäev, näiteks on mitmele kuule langeva puhkuse korral lubatud kokku leppida, et puhkusetasu makstakse osade kaupa kord kuus. Samas tähendab kokkulepe seda, et töötaja või tööandja

võib teisele poolele teha ettepaneku, kuid teine pool ei pruugi nõustuda. Antud juhul on õpetajad teinud tööandjale ettepaneku, kuid tööandja on keeldunud. Tööandja ei pea oma keeldumist põhjendama. Seaduses ei ole ette nähtud erandeid, mis kohustaksid tööandjat nõustuma. Ka olukord, kus tulenevalt tulumaksu arvestamise ajast võib kättesaadava tasu suurus muutuda, ei kohusta tööandjat töötajate ettepanekuga nõustuma. Kokkulepe eeldab mõlema poole nõusolekut. Samas tuleb tähele panna, et lubatud tulumaksuvaba miinimumi kasutamist arvestatakse aasta lõikes. See tähendab seda, et kui töötaja ei ole aasta lõikes kogu lubatud tulumaksuvaba miinimumi kasutanud, saab ta järgmisel aastal enammaks-tud tulumaksu riigilt tagasi.

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 6.06.2018

Tööpakkumise nimetus	Asukoht	Tööandja	Kandid	tähtaeg
Transporttööline	Rapla linn	Solbritt AS	08.06.2018	
Klienditeenindaja	Rapla linn	INCASSOR OÜ	23.06.2018	
Puhastusteenindaja	Rapla linn	SOL Baltics OÜ	25.06.2018	
Regioonide osakonna spetsialist	Rapla linn	Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet	12.06.2018	
Eripedagoog	Rapla linn	Rapla Ühisgümnaasium	07.06.2018	
Inglise keele õpetaja	Rapla linn	Rapla Ühisgümnaasium	07.06.2018	
Ajalooõpetaja	Rapla linn	Rapla Ühisgümnaasium	07.06.2018	
Abiõpetaja	Rapla linn	Rapla Ühisgümnaasium	07.06.2018	
Müüja	Rapla linn	Rapla Tarbijate Ühistu	11.06.2018	
Värvamehaanik	Rapla linn	RMW AS	21.06.2018	
Keevitaja	Rapla linn	KEHTNA KEK OÜ	22.06.2018	
Remonditööline	Rapla linn	Sihtasutus Raplamaa Haigla	10.06.2018	
Koristaja	Rapla linn	Sihtasutus Raplamaa Haigla	08.06.2018	
Karjak	Karitsa küla	Osaühing Kaiu LT	05.07.2018	
Traktorist	Kaiu alevik	Osaühing Kaiu LT	30.06.2018	
Koristaja	Kabala küla	VIOLANTE MÖÖBEL OÜ	17.06.2018	
Valvur	Kabala küla	VIOLANTE MÖÖBEL OÜ	17.06.2018	
Kokk	Juuru alevik	Juuru Hooldekodu	20.06.2018	
Müüja-klienditeenindaja	Alu alevik	RRLektus AS	07.06.2018	
Abitööline	Alu alevik	Eesti Horisontaalpuur OÜ	08.06.2018	
Ehitaja/põrandakatete paigaldaja	Rapla vald	GroundEst OÜ	08.06.2018	
Kivilõikamise, viimistluse operaator	Riidaku küla	Gildemann OÜ	30.06.2018	
Kassapidaja- müüja	Märjamaa alev	MAXIMA Eesti OÜ	17.06.2018	
Farmitööline	Haimre küla	Orgita Põld OÜ	10.06.2018	
Piimaautojuht	Märjamaa vald	E-Piim Transport OÜ	10.06.2018	
Tootmistööline/operaator	Kohila alev	Tallinna Pesumaja OÜ	10.06.2018	
Liinitööline	Kohila alev	Tallinna Pesumaja OÜ	10.06.2018	
Komplekteerija	Kohila alev	Tallinna Pesumaja OÜ	10.06.2018	
Müüja	Kohila alev	Rapla Tarbijate Ühistu	17.06.2018	
Müüja (puhkuste asendaja)	Kohila alev	Rapla Tarbijate Ühistu	10.06.2018	
Laotöötaja	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	08.06.2018	
Müüja	Hageri alevik	Rapla Tarbijate Ühistu	10.06.2018	
Puidutsehhi tööline	Kehtna alevik	Panelwood OÜ	08.06.2018	
Katlakütja	Kehtna alevik	Panelwood OÜ	10.06.2018	
Tootmistööline	Keava alevik	Vindor OÜ	22.06.2018	
Müüja	Järvakandi alev	Rapla Tarbijate Ühistu	15.06.2018	
Veoautojuht	Järvakandi alev	Marismel OÜ	02.07.2018	
Autojuht-ekspediitor	Rapla maakond	Odien OÜ	08.06.2018	

Hinnavõrdlus

Foto: STINA ANDOK

Pastéis de nata ehk Portugali kreemikoogid

Stina Andok

Pastéis de nata on Portugali päritolu kreemikookide algupärane nimetus. Tegemist on väga eriliste koogikestega. Näiteks väljaanne The Guardian on teinud nimekirja 50 erinevast toidust ning piirkonnast, kus leidub selle kõige parem versioon ning kreemikookide puhul on selleks piirkonnaks valitud Lissabon, kus on traditsioonilisteks kreemikookideks just pastéis de nata. Seega on justkui tegemist maailma paremate toitide hulka kuuluvate koogikestega.

Neil koogikestel on ka päris huvitav ajalugu. On teada, et juba millalgi enne 18. sajandit kasutasid katoliku kiriku mungad palju munavalgeid oma riiete tärgeldamiseks. Sellest kombest tulenevalt oli üsna tavapärane, et järele jäänud munakollastest küpsetati erinevaid koogikesi. Just sellisel moel sündis pastéis de nata ning loomulikult ka paljude teiste küpsetiste retseptid, mis kõik mööda ilma laiali rändasid.

Kuigi räägitakse, et portu-

gaallased teevad oma pastéis de nata ikkagi teistmoodi, kui meie suudame välja nuputada, kasutades oma salanippe ja meetodeid, saab üsna hea tulemuse ka oma koduköögis. Peab tõdema, et selle retsepti järgi, mis veebiavarustes praegu kreemikoogikeste jaoks ringleb, on kooke teha patuselt lihtne. Peaaegu liiga lihtne, et olla ühe maailma parima küpsetise retseptiks. Maitsete osas aga suurt vaidlust ei tekkinud – kõik pereliikmed olid seda meelt, et neid kreemikoogikesi võib teinekordki pakkuda.

Vaja läheb: 300 g võiga lehttainast, 100 g suhkrut, 2 spl maisitärklist, 3 munakollast, 2 dl 35% rõõska koort, 1 tl vanillsuhkrut, 1 dl piima. Peale: kaneeli.

Tee nii: Valmista kõigepealt kreem. Selleks sega paksupõhjalises potis suhkur ja maisitärklis. Klopi juurde munakollased, nii et munad ja suhkur seguneksid. Nüüd klopi vähehaaval juurde rõõsk koor ja piim, kuni saad ühtlase segu. Seejärel tõsta

pott keskmisele tulele ning kuumuta pidevalt vispeldades keemiseni. Siis tõsta pott tulelt ja lasse veidi jahtuda.

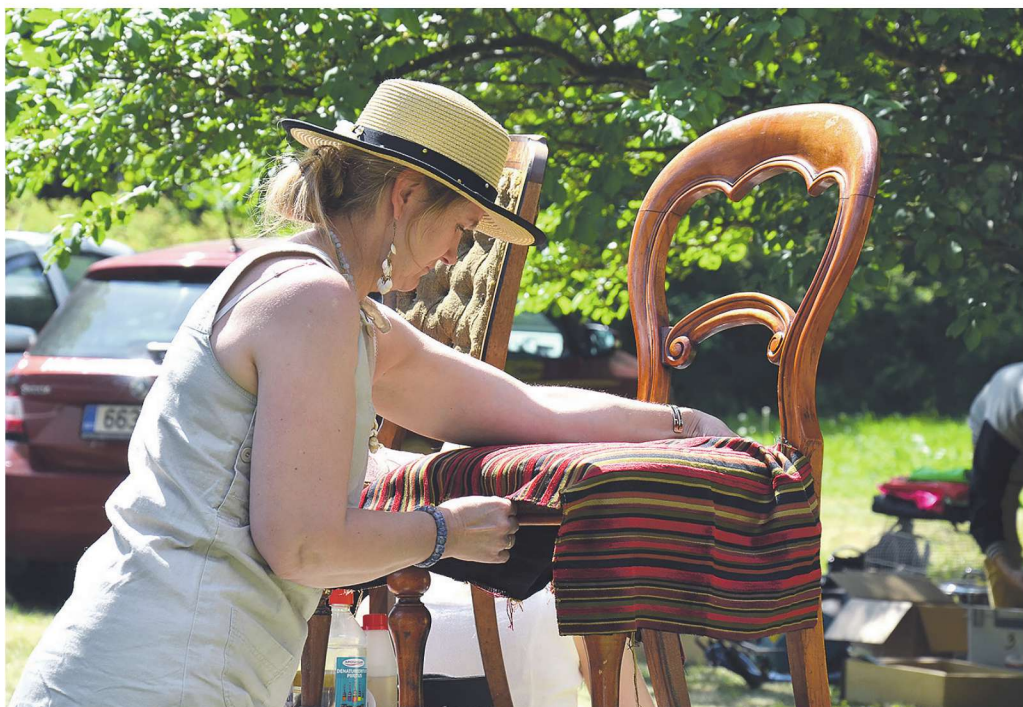
Rulli lehttainas õhemaks ja keera siis pikemast küljest tugevasti rulli. Lõika saadud „torust” umbes ühe sentimeetri paksused viilud, kokku kaksteist tükki. Vooderda võitatud muffinivormid nende ketastega: selleks aseta iga vormi keskele tainatükk, suru tainas pöidlaga tugevasti vastu põhja ja siis ettevaatlikult surudes kinnitada tainas vormi, nii et põhjad ja küljed oleksid kaetud. Seejärel tõsta igasse vormi lusikatäis-kaks kreemi.

Küpseta 225-kraadises ahjus umbes 15 minutit, kuni tainas on kerkinud ja kuldne ning täidis pealt pruunistunud. Serveeri pisut jahtunult. Sõelu peale kaneeli.

Retsept: www.nami-nami.ee

Rapla Talupoest leiab Pajumäe mahedat toorpiima hinnaga 0,65 eurot 0,5 l ja 35% rõõska koort hinnaga 1,60 eurot 0,250 l ning erinevaid talukanamune hinnavahe-mikus 0,18-0,25 eurot tk.

	Sügavkülmutatud lehttaigen, 500 g	Rõõsk koor, 35%, Alma, 200 ml	Piim, 3,8-4,2%, Farmi, 1 l	Kanamunad, M10, Eggo, 10 tk
Konsum	1,09	0,79*/0,89	0,79	1,60
Maxima	0,69*/0,89	-	0,99	1,62
Meie Toidukaubad	-	0,89	0,99	1,45
Mini-Rimi	1,09	-	-	1,62
Silver	1,39	-	0,95	-
*Soodushind/ tavahind				
Hinnad on seisuga 5.06.18				

Sadulsepp Eha andmas oksjonitoolile uut elu.

Foto: ARMAR PAIDLA

Nõmme külalaadal tuul tiibades

Kevad annab laatadele roheline tee ja nii toimus Nõmme kõrtsi õdusa atmosfääriga õuelgi jaanikuu teisel päeval Nõmme külalaat, järjenumbri 7 seitsmes.

Aivi Meister,
Nõmme küla külanem

Seitse aastat tagasi tuli külas Truu talu Tiit mõttele, et äkki teeks laada. Mõeldud-tehtud. Müüjaid oli esimesel katsetusel kolm, ostjaid poolesaja tuuris, mis tubli tulemus, arvestades suust suhu meetodil reklaami.

Aasta-aastalt on asi üha enam jumet võtnud, laada väljahõikamist on jagunud nii interneti kui ka „plankudele“, ajalehtedesse ja raadiossegi. Ja nõnda on meie armas laadake üha kasvanud. Ilmataatki on lahet palet paista lasknud, v.a kaks aastat tagasi, kui ta laada avamise „auks“ taevaluugid rõõmsasti valla päästis ja lasi ladistada lõpuni. See pigistas endaltki pisikesest pisara, ent järgmiseks kevadeks kogus innukus taas kenasti tuure.

Ja sel aastal kosus meie laadalapsuke juba uskumatult priskeks. Pealt poolesaja kaubitseja võttis ühendust, kohaletulnuid oli rohkemgi, asustades pisimadki õuesopid kõikvõimalikku sorti kaupadega. Oli taimi, käsitööd viltloomakestest vitraazini, vana-va, raamatuid, loodustooted, kodukraami, maasikaid, suitsukala, leiba, sinki, kurki-värki jne – ühesõnaga kõike, mis laadast laada teeb.

Püstkoja ees sepistas sepp Argo Asumets, laadalisel said valada õnne, vermida mälestuseks Nõmme mündi või sepistada naela. Haljaks taotud hobuserauad ja mündid leidsid koha ka hilisemal oksjonil. Püstkoja taga joonistas soovijatest lõbusaid šarže kunstnik Kristjan Juusu, kelle käe alt tuli ka oksjoni tarvis suuremat mõõtu pilt laadamelust. Taamal polsterdas sadulsepp Eha Vacht vanaaegset tooli, mis uues kuues imekaunis ja samuti oksjonilt uue omaniku leidis.

Avesta numeroloog Kai Tammega sai saunaterrassil tulevikust-minevikust vesta, sauna eesruumis lasi käitel käia massöör Natalia ja sauna ees sädistasid mitut karva tibud. Angala Väekoja perenaise Heli väeka

kauba kõrval oli laadalistele avatud ka tema heade soovide laegas.

Lastega meisterdas Minni-Hiir, kelle kõrvade varjust särasid Sillen Sindoneni silmad, külavahel sõidutas laadalisi suursugune suksu Vello Tamme juhtimisel. Lõõgastavaid lõõtsahelisi võlus tamme all välja Heldur Vaidla, kes staažikas Nõmme laada moosekant. Ja teadmamees Kalju Paldis rääkis vaimumaaailmast. Kuivõrd rahvast oli arvatust oluliselt enam, vajanuks ta mikrofonu, mida kahjuks polnud nipsti tagataskust võtta. Aga ju oli kõik määratud sujuma – telefonikõne peale ulatas abikäe Joel Schelejev, kes vajaliku aparatuuri kohale tõi.

Sama mikri läbi sai peetud ka oksjon, kus haamri alla läksid Nõmme külaga seotud asjad. Lisaks toolile, sepistele ja kunstnikupildile veel küla logoga tass+märgid, sireliaretaja Aavo Mägi viievärviliseks poogitud sirel ning samasugune postkast, millised talude teetööstes aasta tagasi meisterdas puutöömees Jaanus Truia. Uue kasti omanikuks sai pakkumiste teel pere, kes meie külla kodu rajamas. Oksjonit viisime läbi sõnaosava omaküla noorsandi Kauriga kahasse. Algul ei tahtnud rahvas ülemäära agaralt vedu võtta ja hetkeks tundus juba, et asi on hukule määratud. Aega võttis, aga asja sai ning „algul ei saa vedama ja pärast pidama“ tulemusena kujunes too haamripõmmutamise aktsioon hasartsest meeleolukaks. Vahva oli näha, kui tõsine on ühe või teise soov konkreetse asja omanikuks saada.

Õnneloo jackpot oli traditsioonilise lamamistooli asemel muheda mahukas kott-tool, mis üsna laada algul ühe eakama paari koju rändas. Korralduslikul laadasebimisel olid suureks abiks toredad Kuusiku ja Kadaka pere, varem kuulutusi riputada ja telefonitsi toimetada aitas Kaasiku Aet, nii et meeskonnatöös peitub jõud. Ja heameel on tunda, et Rapla Valla Külade Ühendus pakub toetavat õlga, kui vaja.

Nõmme küla lipp lehvis mastis terve laadaaja. Külatajaid sai suisa nõnda palju, et autoderivi kulges kõrtsi juurest igasse suunda paarsada meetrit. Kõrtsikokkadel olid käed tööl täis ja tänu sellele täis ka laadaliste kõhud. Ilm oli imelisest imelisem ja jääb vaid lootma, et kõik see kokku paneb rahvast ootama järgmist Nõmme külalaata.

Sadolin Spordihoone ja Vesiroosi kooli ümbruses

Rapla melu 2018

Kell 10-16

Rapla autoshow, koerte näitus
käsitöö - ja melulaat, kirbuturg,
lasteala, sport, jpm

Avatud ühepäevakohvikud.

Info ja registreerimine: kultuurikeskus@rapla.ee

1.-30.06.2018 HEAD HINNAD

coop | Ehituskeskus

TUTVU TEISTE JUUNIKUU KAMPAANIAPAKKUMISTEGA LEHEL WWW.COOP.EE

RÖDUKAST
Super, Donau, erinevad mõõdud, värvivalik
Балконный ящик

Hind alates

275

KASTEKANN GARDEN, ROHELINE
Лейка

5L 10L

480 680

SUITSUGRILL JA BBQ 1058
125x132x66cm
Grill on kaks kambrit. Suurem küpsetamiseks ning kasutamiseks söögrillina, väiksem suitsuajahu tulekoide jaoks. 3 puidust käepidet, soojendust ning reguleeritava kõrgusega tühakandik. Metallist abipind 62,5x22,5cm.
Гриль-копильня и барбекю

Järeilmaks
al. 8.40 € kuus

139.-

MURUNIIDUK A400 KOGUMISKASTIGA
Plastkorpusega.
Газонокосилка с ящиком для сбора травы

Järeilmaks
al. 9.53 € kuus

159⁹⁰

GRILLIMISTANGID WESTMARK CLASSIC SPECIAL 35cm
Roostevabast terasest, kuumakindlast plastikust, lukustusmehhanismi ja riputusasaga grillimistangid.
Щипцы для гриля из нержавеющей стали

730

GRILLIPUHAŠTUSHARI 20cm
Щетка для чистки гриля

165

VÄETIS RÖDULILLEDE JA AMPLI KONTSENTRAAT 0,25L
Удобрение для балконных цветов, концентрат

VÄETIS MAITSETAIMEDE JA ÜRTIDE KONTSENTRAAT 0,25L
Удобрение для пряных и лекарственных растений, концентрат

250
10.-/l

MURUKÄÄRID 90°
Газонные ножницы

599

MURUMULD BIOLAN 50L
Vaetatud ja lubjatud mullasegu muru rajamiseks ja parandamiseks.
Почва для газона

345
0.07/l

WATERWHEEL VOOLIKUKOHVER + SEINAKINNITUS
Valmis kasutamiseks kompaktne ja kõike sisaldav komplekt. Laegas sisaldab reguleeritavat kastmispüstolit, erinevate läbimõõtudega kraaniliitmikke ja pihusti tuge kastmispüstolile. Vastupidav 15 meetri pikkune 9 mm 3/8" aiavoolik. Tänu rulli horisontaalsele seadistusele on voolikut lihtne lahti ja kokku kerida.
Комплект поливочного шланга

59⁹⁰

Piltidel on illustreeriv tähendus. Hinnad kehtivad 01.-30.06.2018 või kuni kaup jätkub. Mõnedes kauplustes kaubad ettevalmisel.

FIFA WORLD CUP
RUSSIA 2018

JALGPALLI MM-i ENNUSTUSKUPONG

14. JUUNI	A	VENEMAA – SAUDI ARAABIA
15. JUUNI	B	PORTUGAL – HISPAANIA
16. JUUNI	C	PRANTSUSMAA – AUSTRALIA
16. JUUNI	D	ARGENTINA – ISLAND
17. JUUNI	F	SAKSAMAA – MEHHIKO
17. JUUNI	E	BRASIILIA – ŠVEITS
18. JUUNI	G	BELGIA – PANAMA
19. JUUNI	H	POOLA – SENEGAL
20. JUUNI	B	PORTUGAL – MAROKO
20. JUUNI	A	URUGUAY – SAUDI ARAABIA
21. JUUNI	C	PRANTSUSMAA – PERUU
21. JUUNI	D	ARGENTINA – HORVAATIA
22. JUUNI	E	SERBIA – ŠVEITS
23. JUUNI	F	SAKSAMAA – ROOTSI
24. JUUNI	G	INGLISMAA – PANAMA
24. JUUNI	H	JAAPAN – SENEGAL
25. JUUNI	A	VENEMAA – URUGUAY
25. JUUNI	B	HISPAANIA – MAROKO
26. JUUNI	C	TAANI – PRANTSUSMAA
26. JUUNI	D	ISLAND – HORVAATIA
27. JUUNI	F	MEHHIKO – ROOTSI
27. JUUNI	E	SERBIA – BRASIILIA
28. JUUNI	H	JAAPAN – POOLA
28. JUUNI	G	INGLISMAA – BELGIA

MAAILMAMEISTER:
SUURIM VÄRAVAKÜTT:

Nimi:

Kontakt tel:

Oma ennustus too või saada aadressile Rapla, Viljandi mnt. 6, 79511

AUHINNAD ON VÄLJA PANNUD:

RAPLA AED

DAGERON
AUTOKAUBAD
www.dageron.ee

AIIGIISTI
BLUUS25
2-5 AUGUST 2018
HAAPSALU-ESTONIA

Frank
Kutter

Sirley Küpsetuskoda

Raplamaa Sõnumite jalgpalli MM-i ENNUSTUSVÕISTLUS

2018
FIFA WORLD CUP
RUSSIA™

Siim Jõgis

Jalgpalli maailmameistrivõistluste alguseni jääb pisut rohkem kui üks nädal. Turniiri avamäng Venemaa – Saudi Araabia toimub neljapäeval, 14. juunil Lužniki staadionil Moskvas. Eesti aja järgi pannakse pall mängu kell 18. Et seda suurvõistlust veelgi põnevam jälgida oleks, korraldab Raplamaa Sõnumid oma lugejatele ennustusvõistluste.

Idee on lihtne – lugejate ülesanne on võimalikult täpselt ennustada alagrupiturniiri mängude tulemusi, maailmameistrit ning suurimat väravakütti. Maailmameistrivõistluste alagrupiturniiril peetakse kokku 48 kohtumist. Kuna seda on päris palju, otsustas toimetuse, et teeme sellest oma valiku ning lisame ennustuskupongile 24 ehk täpselt pool alagrupiturniiri mängudest. Valik on muidugi subjektiivne. Lisasime sinna nii eeldatavaid põnevusmatše kui ka kohtumisi, mis esmapilgul kõige glamuursemad ei tundu. Samuti jälgisime seda, et igal mängupäeval oleks vähemalt üks ennustuskupongile lisatud kohtumine. Kõik 48 alagrupiturniiri mängu peetakse ära viieteist päevaga. Arvestades, et turniir saab alguse 14. juunil, on viimased alagrupimängud 28. juunil.

REEGLID:

1. Ennustada tuleb kohtumise täpset skoori. Näiteks: Venemaa – Saudi Araabia 0:0.
2. Ennustada tuleb riiki, kes tuleb maailmameistriks.
3. Ennustada tuleb mängijat, kes lööb turniiri käigus kõige rohkem väravaid. Kupongile tohib märkida ühe nime. Kui suurimaid väravakütte on mitu, piisab sellest, kui ennustaja on õigesti ära märkinud neist ühe.
4. Iga täpne ennustus annab kolm punkti. Kui ennustuses on märgitud õige võitja (või viik), kuid skoor on vale, annab see ühe punkti.
5. Ka maailmameistri ja suurima väravaküti õigesti ennustamine annavad kolm punkti. Seega on ennustamängus võimalik teenida maksimaalselt 78 punkti (3x24+3+3).
6. Kui kaks ennustajat teenivad võrdse arvu punkte, võidab see, kes ennustas õigesti maailmameistri.
7. Kui võrdse summa kogunud ennustajad märkisid sedelile ka sama maailmameistri, vaadatakse järgmisena, kumb ennustas õigesti suurima väravaküti.
8. Kui ka see on võrdne, vaadatakse, kumb ennustajatest märkis sedelile rohkem täpseid skoori.
9. Kui ka see on võrdne, selgub võitja loosi teel.
10. Iga inimene saab oma nime all esitada ühe ennustuskupongi.
11. Kupongid peavad jõudma Raplamaa Sõnumite toimetusse hiljemalt neljapäeva, 14. juuni pärastlõunaks enne Venemaa – Saudi Araabia kohtumise algust. Toimetuse asub aadressil Viljandi mnt 6, Rapla.
12. Kuponge saab saata ka postiga aadressil Raplamaa Sõnumid, Viljandi mnt 6, Rapla 79511.
13. Ennustamängu võitja selgub hiljemalt pühapäeval, 15. juulil, kui Moskvas peetakse maailmameistrivõistluste finaalmäng. Võitja saame seega välja kuulutada kolmapäeval, 18. juulil ilmivas lehes.

EESTI KARIKAVÕISTLUSED vibuspordis peeti Järvakandis

Triinu Lilienthal ja Laura Nurmsalu pronksimatšis.

Foto: erakogu

Anneli Preimann

Möödunud nädalavahetusel, 2.-3. juunil toimusid Järvakandis Eesti karikavõistlused vibuspordis. Võistluse avas Kehtna vallavanem Indrek Kullam. Kohal oli kogu Eesti vibulaskmise paremik, kaasaarvatud olümpial osalenud Reena Pärnat ja Laura Nurmsalu. Vibuklubi Ilves laskurid tegid mitmeid hooaja rekordeid.

Laupäeval selgusid karikavõitjad noorte vanuseklassides, kus sportvibu juunioride noormeeste klassis võitis Karl Kivilo ning neidude klassis Triinu Lilienthal. Sportvibu noorte tüdrukute hulgas võitis Mirtel Pops isikliku rekordiga teise koha ning Tessa Cathlen Tammik neljanda koha. Sportvibu tüdrite poiste klassis

võitis Erki Ütsmüts 22 laskuri hulgas kolmanda koha ja Marko Rutšs 10. koha. Tüdrite tüdrukute klassis võitis Gita Staub teise ning Nora Haas 9. koha.

Pühapäeval selgitati karikavõitjad täiskasvanute klassides, kus alles juunioride klassi kuuluv Triinu Lilienthal võitis eelringis olümpiakogemusega Reena

Pärnati ees tulemustega 305+293. Triinu Lilienthal näitas head laskmist ka olümpiaringsides, kus ta pronksimatšis alistas Rio olümpiamängudel osalenud Nurmsalu seisuga 6:2 ning võitis kolmanda koha. Anneli Preimann lõpetas võistluse hooaja parima tulemusega ning kokkuvõttes 5. koht, Bessi Kasakule 8. koht.

Naiskondade arvestuses edestas Järvakandi Ilvese naiskond (Lilienthal, Preimann, Kasak) teise koha saanud Vana-Võidu Vibuklubi/Viljandi Spordikooli 58 punktiga. Sportvibu meeste klassis saavutas kõrgeima koha samuti juunioride klassi laskur Karl Kivilo - 22 mehe hulgas 5. koht. Aivo Agu ja Taavi Ennemuist lõpetasid võistluse 9. kohaga. Meeskondade arvestuses Järvakandi Ilvesele 3. koht.

RAPLAMAA ANDIS KAKS KORDA EDUSEISU KÄEST ja kaotas Viljandimaale

Siim Jõgis

Pühapäeval, 3. juunil võõrustas Viljandimaa jalgpallikoondis Eesti maavõistluste raames Raplamaad. Viljandi linnastaadionil toimunud kohtumine kulges küll võrdselt, ent viimase kahekümne minutiga panid võõrustajad oma paremuse maksma.

Kuigi Raplamaa läks kohtumist kahel korral juhtima, lõppes mäng ikkagi Viljandimaa 4:3 võiduga.

Kui Eesti maavõistluste turniir 2012. aasta suvel alguse sai, oli õhus parajalt ärevust. Oma maakonna koondisi tulid esindama tõesti parimad mängijad. Nii võis näiteks 2013. aasta suvel näha Kohila staadionil Raplamaad esindamas Enar Jäägerit, mängijat, kes on Eesti koondise eest pidanud 126 kohtumist. Tänavu enam esimese klassi tähti kohale meelitada ei õnnestunud.

Raplamaa koondis saabus kohtumisele Viljandi vastu kõigest üheteistkümne mängijaga. See tähendab, et vahetusmängijaid polnudki. Raplamaa koondise eest mängisid sel aastal Kristjan Pallav, Joel Siniallik, Teet Kallaste, Ahto Liivamäe, Taavi Laurits, Lauri Möttus, Martin Tilk, Taavi Tüvist, Raimond Stepanjuga, Sten

Kenert Maalinn ja Ken Maalinn.

Paarikümne mänguminuti järel tundus, et varumängijate puudumine suurt midagi ei tähendagi. 17. minutil viis Taavi Lauritsa pealöök Raplamaa koondise 1:0 juhtima. Selle skooriga esimene pool-

siiski kaua ei püsinud, sest 55. minutil tegi taas skoori Taavi Laurits.

Mängu viimased pool tun-di pidi Raplamaa mängima arvulises vähemuses, sest 57. minutil tennis teise kollase kaardi Teet Kallaste ning pidi varakult duši alla minema. Kohe see mängupilt ei muutnudki – Raplamaa jätkas surumist ning võib väita, et näitas isegi paremat jalgpalli. Selle kinnituseks mindi 66. minutil ka juhtima, kui kauglöögi suunas vastaste väravasse Raimond Stepanjuga. Järelejäänud 25 minuti jooksul eduseisu kahjuks hoida ei suudetud. Oma

daja Rein Pajunurm ütles lühikese koosseisu kohta, et mõned mängijad jäid kahjuks tulemata. Mängupilt ei olnud vaatamata sellele kõige hullem. “Platsil olid võrdsed võistkonnad,” sõnas Pajunurm. Ta lisas, et kohati suudeti mängu isegi domineerida, kuid Kallaste eemaldamine tõi kaitsesse mõned lüngad. Seetõttu ei suudetud viimase kahekümne minutiga ka eduseisu hoida.

Viljandimaa koosseisu kuulusid: Ergo Hünerson, Markel Utsal, Kermo Raudsepp, Jan-Erik Jegorov, Rait Oja, Janno Jürisson, Marek Mäerand, Gerdo Juhkam, Jarmo Ahjupera, Rasmus Alles ja Ivar Sova. Teisel poolajal sekkusid vahetusest Rain Tõlpus, Kaido Kaljula ja Hegert Heil. Viljandimaa ja Raplamaa mäng oli üks osa Eesti maavõistlustest, mis möödunud nädalavahetusel riigis toimusid. Läänemaa ja Jõgevamaa andsid loobumiskaotuse vastavalt Põlvamaale ja Harjumaale.

Ülejäänud kohtumiste tulemused:

Hiiumaa - Valgamaa 2:0 (0:0)
Ida-Virumaa - Tallinn 0:6 (0:2)
Saaremaa - Pärnumaa 0:2 (0:1)
Järvamaa - Võrumaa 5:1 (3:0)
Tartumaa - Lääne-Virumaa 6:0 (3:0)

Eesti maavõistlusi on nüüdseks peetud seitse aastat ning Raplamaa asub turniiritabelis üheteistkümnendal kohal. Kahe võidu ja ühe viigi kõrvale on kogunenud ka neli kaotust.

roll oli kindlasti ka sellel, et mängida tuli arvulises vähemuses. Viimase kahekümne minutiga löid Viljandimaa poolt väravad veel Markel Utsal ja Rasmus Alles, tehes lõppskooriks 4:3.

Raplamaa koondise juhen-

aeg lõppeski. Teisel poolajal algas tõeline väravatesadu. Esmalt tegi Jarmo Ahjupera täpne karistuslöök 47. minutil seisuks 1:1. Viis minutit hiljem läksid võõrustajad juba 2:1 juhtima, kui täpne oli Ivar Sova. Viljandi eduseis

Seitsme aasta järel näeb tabeliseis välja selline:

	M	Võ	Vi	K	VV	P
1. Harjumaa	7	6	1	0	27:10	19
2. Tallinn	7	5	0	2	20:10	15
3. Valgamaa	7	4	1	2	31:14	13
4. Järvamaa	7	4	1	2	24:21	13
5. Võrumaa	7	4	1	2	17:16	13
6. Tartumaa	7	4	0	3	17:12	12
7. Ida-Virumaa	7	4	0	3	26:23	12
8. Viljandimaa	7	4	0	3	16:18	12
9. Pärnumaa	7	3	0	4	19:17	9
10. Saaremaa	7	3	0	4	18:18	9
11. Raplamaa	7	2	1	4	13:19	7
12. Hiiumaa	7	2	1	4	9:17	7
13. Põlvamaa	7	2	1	4	10:30	7
14. Lääne-Virumaa	7	2	0	5	6:15	6
15. Läänemaa	7	2	0	5	16:25	6
16. Jõgevamaa	7	1	1	5	10:14	4

Raplamaa JK uus peatreener soovib tõsta võistkonna tabeli keskele

Siim Jõgis

Raplamaa JK hooaja esimene pool on kulgenud üle kivide ja kändude. Üheteistkümne vooru järel ollakse teise liiga lõuna/lääne piirkonnas ühe võidu, kahe viigi ja kaheksa kaotusega viimasel, neljateistkümnendal kohal. Nüüd sõlmis klubi lepingu uue peatreeneriga, kes on Roland Kulli.

Esialgu kestab leping käesoleva hooaja lõpuni, kuid soovi korral saab seda pikendada veel üheks hooajaks.

Roland Kulli on Lellest pärit ja saanud jalgpallihariduse FC Flora Kehtna jalgpallikoolis. Roland on mänginud aastaid Eesti kõrgliigas ja hiljem madalamates liigades. “Meie jaoks on oluline just Rolandi Raplamaa taust, sest kogu meeskond on üles ehitatud maakonna põhiselt. Tema abiga soovime Raplamaad esindada Eesti jalgpallimaastikul parimal võimalikul moel,” seisab Raplamaa JK väljasaadetud pressiteates.

Kuigi hooaeg on seni kulgenud kee-

ruliselt, saab meeskonna mängust tuua välja ka üht-teist positiivset. Näiteks viimases mängus mindi koduväljakul vastamisi tabeliliidri JK Tabasaluga ning võeti 2:2 viik. Kohati tundus Raplamaa JK mäng isegi sümpaatsem ning agressiivsem. Võistkonnas potentsiaali on, seda tõdes ka uus peatreener. Tema plaan on tõsta võistkond viimaselt kohalt ülespoole tabeli keskele, viiendale või kuuendale kohale. Seni on peatreeneri ametikohta täidetud mängiva treeneri Alo Bärengrubiga, kes jätkab koostööd uue peatreeneriga. Alo saab edaspidi keskenduda rohkem mängimisele.

Küsimustele vastab Roland Kulli.

Raplamaa JK asub praegu liigatabelis viimasel kohal. Mida teil plaanis teha on, et seisu parandada?

Käisin vaatamas viimast mängu JK Tabasalu vastu. Poiste tase võimaldab kindlasti tabelis kõrgemale tõusta. Suhutumist tuleb muuta, et mängijad võtaksid trennidest maksimaalselt osa. Tabasalu

mängu vaadates oli tõesti imekspandav, miks Raplamaa JK tabelis viimane on. Meestel on piisavalt tahtmist ja mänguoskusi. Usun, et saame asjad joonde ja asi läheb paremaks.

Kas mängijad on teile üldiselt tuttavad?

Jah, on küll. Mitmega neist olen koos trenni teinud, näiteks Tenno Samueli, Alo Bärengrubu ja väravavaht Kristjan Pallaviga.

Kas on plaanis ka uusi mängijaid võistkonda võtta?

Hetkel on protokoll täis. Kolmekümnest võimalikust on 29 mängijat kirjas. Üks vaba koht on. Eks paistab, kas on kedagi juurde vaja või mitte.

Mis eesmärgi olete hooaja lõpuks seadnud?

Viimasel kohal kindlasti olla ei taha. Pigem kuskil tabeli keskel, viiendal või kuuendal kohal.

KOOLISPORT

TV 10 OLÜMPIASTARTI pani koolispordiaastale punkti

Laine Rokk

Maakonna koolinoorte TV 10 OS mitmevõistlus peeti 28. mail Kohilas. Koolinoorte õppeaasta viimasele võistlusele oli tulnud võistleva 5 koolist 17 mitmevõistlejat. Võistlus oli kahele vanuseklassile. Võistluse peakohtunikuna tegutses Maarek Laanmets.

Vanem grupp (2004-2005)

Tüdrukud, 8-võistlus (60 m, kaugus, pall, kuul, 60 m tj, ketas, kõrgus, 600 m)

- Emely Randmaa, Kohila G, 4762 p
- Teili Ladoga, Kohila G, 4449 p
- Kea Kristiin Laanmets, Kohila G, 4383 p

Poisid, 9-võistlus (60 m, kaugus, pall, kuul, 60 m tj, ketas, kõrgus, teivas, 1000 m)

- Arto Kivisild, Järvakandi K, 5741 p
- Rasmus Piisang, Kohila G, 5300 p

Noorem grupp (2006 ja hiljem sündinud)

Tüdrukud, 6-võistlus (60 m, kaugus, pall, 60 m tj, kõrgus, 600 m)

- Kirke Kala, Kohila MK, 4519 p
- Hanna-Liisa Õispuu, Kehtna PK, 3687 p
- Ruth Hansar, Kohila G, 3424 p

Poisid, 9-võistlus (60 m, kaugus, pall, kuul, 60 m tj, ketas, kõrgus, teivas, 1000 m)

- Janre Jõgi, Juuru E.Vilde K, 4588 p
- Fridebert Võrk, Järvakandi K, 3569 p
- Matteus Aus, Kohila MK, 3393 p

Mitmevõistluse võitis gümnaasiumite arvestuses Kohila gümnaasium 13 486 punktiga ja põhikoolide arvestuses Järvakandi kool 11 495 punktiga.

TV 10 OS sari koosneb neljast etapist ja mitmevõistlusest, kokku võttis etappidest osa 11 kooli ja arvesse läks 261 osaluskorda. Kõikidest võistlustest võtsid osa Kohila G, õpetaja Maarek Laanmets, Järvakandi kool, õpetaja Margus Sepp, Kehtna PK, õpetajad Kadi Peedo ja Aarne Sillamaa ja Kohila mõisakool, õpetaja Madis Suurmäe. Neljal etapil osalesid Rapla ÜG, Rapla VG, Eidapere kool, Valtu PK. Maakondlik võistlus tagab edasipääsu vabariiklikule TV 10 OS finaaloistlusele vastavalt normatiividele.

Üldarvestus (iga etapi + mitmevõistluse punktid)

Gümnaasiumid: 1. Kohila G, 28 670 p; 2. Rapla ÜG, 15 227 p; 3. Rapla VG, 14 106 p.

Põhikoolid: 1. Järvakandi K, 27 138 p; 2. Kehtna PK, 19 779 p; 3. Kohila mõisakool, 15 449 p

TV 10 OS 47. hooaeg saab punkti 13.-14. juunil Pärnu Rannastaadionil.

Roland Kullile ulatab Raplamaa JK oranži mängusärgi klubi tegevjuht Taavi Tüvist.

Foto: Raplamaa JK

Teatame sügava kurbusega, et on lahkunud kallis isa, vanaisa ja vend

REIN ŠKUBEL.

Leinavad lähedased

Ärasaatmine laupäeval, 9. juunil kell 12
Rapla surnuaia kabelis

Kallid Taimi ja Rein, Reet ja Rein peredega! Avaldame sügavat kaastunnet tütrepoja ja õepoja

SIIMU

surma puhul.

Aime ja Kaljula, Maret, Juta ja Raivo peredega

Elu on kui tundmatu tee, iial ei tea, millal lõpeb see...

Avaldame sügavat kaastunnet Ritale poja

SIIMU

kaotuse puhul.

Töökaaslased
Juuru Hooldekodust

Igavesele unele lahkus meie tubli naabrinaine

AITA KELL.

Avaldame siirast kaastunnet omastele.

Perekonnad Salumäe, Uustalu, Jüris, Rohtmets

Kallis Kaari! Meie sügav kaastunne armsa venna

GERMO

lahkumise puhul.
Klassikaaslased RVG
27. lennust

Südamlik kaastunne Visnu perele poja ja venna

GERMO

kaotuse puhul.

Jaanika pere koos sugulastega

Igäihele meist on antud aeg - aeg tulla, aeg olla, aeg minna...

Langetame leinas pea ja avaldame kaastunnet lähedastele

REIN ŠKUBELI

kaotuse puhul.

Endised töökaaslased
autobaasist

Kustus elu, vaikis valu...

Sügav kaastunne Kerstile, Tiinale ja kõigile omastele

EMA

kaotuse puhul.

Vane, Maie

Südamlik kaastunne perele ja lähedastele

SIIM MADISONI

surma puhul.
Vindor OÜ kollektiiv

Avaldame kaastunnet lähedastele

ENE PIIGLI

kaotuse puhul.
KÜ Kure 3 elanikud

Suurim valu on südamevalu. Olgu teil jõudu kanda seda, mida muuta keegi enam ei saa...

Kallid Mery, Margo, Gerte ja Kaari! Oleme mõtteis teiega, kui jätate hüvasti kalli poja ja venna

GERMOGA.

Maimu, Eva ja Indrek lastega

Südamlik kaastunne Margo Visnule perekonnaga kalli poja

GERMO VISNU

ootamatu surma puhul.

Perekond Kessel

Magage vaikselt, puhake rahus - südamed on teiega. Mälestuste päiksekullas jääte ikka meiega...

Südamlik kaastunne perekondadele Svistunovile ja Madisonile kallite poegade

RUSLANI ja SIIMU

ootamatu kaotuse puhul.

Mälestavad sõbrad ja tuttavad Kehtnast

On elu lühike. Üksainus habras viiv....

Kallid Rita ja Paul lastega! Avaldame sügavat kaastunnet poja ja venna

SIIMU

kaotuse puhul.

Aime ja Kaljula, Maret, Juta ja Raivo peredega

Saab igaüks meist kingituseks aja, ta kestust keegi meist ei tea. On kuskil ülim otsustaja, ta märguandel lõpetame rea...

Südamlik kaastunne Jelenale perega kalli poja

RUSLANI

kaotuse puhul.
Maire, Anneli, Helen

Kesk ilusat kevadist päikese kulda, viis ära sind tee, kust tagasi ei tulda...

Siiras kaastunne Kerstile ja Tiinale armsa ema

ENE PIIGLI

kaotuse puhul.

Aasmäe maja elanikud

Margo! Avaldan kaastunnet Sulle ja Sinu perele

POJA

kaotuse puhul.

Ülo

Kesk ilusat kevadist päikese kulda viis ära sind tee, kust tagasi ei tulda...

Südamlik kaastunne Keiole, Tiinale, Kerstile ja Getriinile kalli

EMA ja VANAEMA

kaotuse puhul.

Kaja ja Kalle perega

Need armsad, kellest äkki jääme ilma, on tegelikult alles - meie sees. Nad on me ligi, ei torka silma, nii nagu valgus päikese kiirte sees ...

Mälestame häid sõpru

SIIMU ja RUSLANI

ja avaldame kaastunnet lähedastele.
Raili ja Ets perega

Sügav kaastunne perekond Visnule ja kõigile lähedastele kalli

GERMO

kaotuse puhul.

Poomi pere

Tuul puude ladvus tasa kiigub, me vaikselt leinas langetame pea...

Kallid Mery ja Margo perega! Avaldame kaastunnet

POJA

kaotuse puhul.

AmEst Invest OÜ
metsamehed Poolast

Ükski hea inimene ei kao jäädavalt. Ta tuleb meie juurde taas lille või liblikana, esimese päikese kiire või suvise tuulena. Ta elab neis, kes teda armastasid...

Avaldame sügavat kaastunnet Meryle ja Margole perega kalli poja ja venna

GERMO

kaotuse puhul.

Rehvikeskus OÜ

Su elu nagu linnul tormis nii ootamatult murdus õhtu eel...

Sügav kaastunne Meryle, Margole, Kaarile ning Gertele kalli poja ja venna

GERMO

ootamatu kaotuse puhul.

Heli, Kaja ja Ago peredega

Avaldame kaastunnet omastele kalli

GERMO VISNU

kaotuse puhul.

Perekonnad Kuusela ja Villig

Mery ja Margo!

Oleme mõtteis teie perega sel raskel ajal. Inglid teid hoidku!

Ülle ja Martti

Kallis Mery ja sinu pere! Südamlik kaastunne kalli poja

GERMO

kaotuse puhul.

Ester

*Maga vaikselt,
puhka rahus -
südamed on Sinuga.
Mälestuste päiksekullas
jääb sa ikka meiega...*

Kallis Kätlin!
Avaldame kaastunnet kalli

VANAEMA

kaotuse puhul.
Oleme mõtetes sinuga!

Kolleegid Arca Novast

*On mõned asjad,
mida ei saa koos läbi elada,
ilma et üksteisele meeldima ei hakataks.*
(J. K. Rowling "Harry Potter ja tarkade kivi")

Me kaotasime oma klassi hinge ja südametunnistuse,
tõelise džentelmeni ja usaldusväärse sõbra,
oma klassivanema

GERMO.

Jääme sind igatsema ja armastama!
Aitäh, et olid meiega!
Oli õnn ja au.
Meie sügav kaastunne Germo perele.

Sinu 8.a, Sinu klassijuhatajad Pirko ja Eda
ning lapsevanemad

Südamlik kaastunne
Meryle ja Margole
lastega kalli
GERMO
kaotuse puhul.

Perekond Tuurma

*Mõni hetk on elus
valusam kui teine,
mõni hetk on kohe
väga, väga valus ...*

Südamlik kaastunne
Meryle perega kalli

POJA

kaotuse puhul.

Kaie, Anu, Mai

*Kui katkeb elutee,
jääb alles mälestus...*

Südamlik kaastunne,
Margo, Mery, Kaari,
Gerte,
kalli poja ja venna

GERMO VISNU

kaotuse puhul.

Merike, Tarmo,
Andry, Kerstin, Jarmo

*Kesk ilusat kevadist
päiksekulda
viis ära sind tee,
kust tagasi ei tulda...*

REIN ŠKUBEL

Head klassivenda
mälestab Rapla
Keskkooli XXI lend.

Sügav kaastunne
tütre ja venna perele.

Avaldame kaastunnet
Kerstile ja Tiinale kalli
ema

ENE PIIGLI

kaotuse puhul.

Lapsepõlvesõbrad
Jaana, Janno, Maiu

*Nii palju jäi käimata radu,
nii palju jäi
tundmata rõõme,
nii palju jäi teadmata õnne,
nii palju jäi pisaraid teile...*

Avaldame siirast
kaastunnet Jelenale perega
kalli

RUSLANI

kaotuse puhul.

Vastja küla

*Mida ta mõtles, ei tea.
Mida ta tundis, ei taju.
Kuid et ta elas,
on hea.
See, et ta oli,
ei haju.*

(A. Alliksaar)

Sügav kaastunne sulle, Gerte, ja sinu perele armsa

GERMO

kaotuse puhul.
RVG 6.b klass, klassijuhataja ja lapsevanemad

*Kas kuuled,
kuis nutab su kodu,
su puudumist leinates
seal...*

Südamlik kaastunne
teile, Mery ja Margo
perega, kalli poja

GERMO VISNU

kaotuse puhul.

Heino ja Marja

*Ei võta sõnad leinavalu,
ei kuivata nad pisaraid...*

Kallid Anne ja Meelis!
Oleme leinas koos teiega,
kui saadate igavikuteele
oma armsa tütrepoja

GERMO VISNU.

Heino ja Marja

*Üks tuluke
just täna kustus,
ei enam iial sütti ta.
Kas seda meist
küll keegi uskus,
et leek nii järsku
otsa saab...*

Siiras kaastunne
Meryle perega poja,
Maarikale perega
ja Triinule õepoja
ning Annele ja Meelisele
tütrepoja

GERMO VISNU

ootamatu kaotuse puhul.

Piret perega

Langetame pea
ja mälestame kallist sõpra
ja treeningukaaslast

GERMO VISNUT.

Südamlik kaastunne perele
ja lähedastele.

BC Raplamaa
korvpallipoisid
vanematega, treenerid
Kalle ja Viljo

Sügav kaastunne
Kalevile ja perele
ema

HILJA

lahkumise puhul.

Keskkonnaameti
Rapla kontori rahvas

*Las küünlasära
mälestusi paitab
ja vaikselt kaotusvalu
leevendada aitab ...*

Armas sõber Andrei!
Südamlik kaastunne Sulle
kalli venna

RUSLANI

kaotuse puhul.

Kati, Kaire, Viljo ja Alari

*Üks tee on lõpuni
käidud,
üks süda on vaikinud...*

Sügav kaastunne Helvile
armsa ema

**VALDA-NAGASTA
KIDRA**

kaotuse puhul.

Endised töökaaslased
Vigala
osavallavalitsusest

*Mõni hetk on elus
valusam kui teine,
mõni hetk on kohe
väga-väga valus...*
(J. Tätte)

Südamlik kaastunne
Annele, Meelisele ja
lastele perelega kalli

GERMO VISNU

kaotuse puhul.

Kuusiku Memmed

*Iga kord, kui kallab vihma,
siis tea -
oma mõtetes ma olen Sinuga,
ka taevas teab,
et Sind veel kord näha ihkan
ja ta nutab koos minuga...
Kui taevast kaunistamas on Kuu,
siis tea - igatsen Sind -
Su nime vaikselt sosistan, mõtlen:
On see unes
või on ilmsi?*

Avaldame kaastunnet lähedastele kalli

GERMO VISNU

kaotuse puhul.

Perekond Kreem

*Kallis, kas Sa oled nüüd tuul,
et kuivatad me pisarad või hoopiski helendav killuke kuul
või see mänglev valguslaik õekeste kiharais?
Kas Sa oled tagasivaatav päikesekiir õhtupäikeses
või hoopiski raheabin äikeses?
Kas oled nüüd haldjas või helendav täheke taevas?
Otsime Sind tähtede hulgast Linnuteel.
Sära, vilgu ja anna märku veel!*

Sügav kaastunne Meryle, Margole, Gertele, Kaarile,
vanaemadele ja vanaisale ning kõigile lähedastele kalli

GERMO VISNU

ootamatu kaotuse puhul

Airi ja Rando, Kaidi ja Sven lastega,
Sigrid ja Veljo lastega

Teatame kurbusega, et on
lahkunud meie kallis

**MAIDO MIIDLA
4. I 1951 – 28. V 2018**

Omaksed

Ärasaatmine 9. juunil
kell 11 Kullamaa kirikus

KINO

MÄRJAMAA HELK

„Lilleke“ (USA, alla 12aastastele keelatud)
6. juuni kl 19

„Mustand“ (Venemaa, alla 12aastastele keelatud)
6. juuni kl 17

„Terminaal“ (USA, alla 12aastastele keelatud)
6. juuni kl 21

„Mesilane Maia: Meemängud“ (USA joonisfilm, eesti keeles, 3D)
10. juuni kl 15, 17
11. juuni kl 16.45
12. juuni kl 15, 17

„Jurassic World: Langenud kuningriik“ (USA 3D)
10. juuni kl 19, 21.30
12. juuni kl 19, 21.30
13. juuni kl 16.30, 19

„Tundmatu sõdur“ (Soome, 12aastastele keelatud)
11. juuni kl 18.30, 21

„Triivijad“ (USA)
13. juuni kl 21

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM

Näitus “Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaastooteid aastaist 1965-1992”

Püsväljapanek “136 aastat Järvakandi klaasitööstust”

“Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest”

Muuseum avatud K, N, R 11-18, L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM

Näitus „Mahtra sõda kunstis“

Püsinäitus “Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda”

Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM

Näitus “Sammudes Eesti Vabariiki” (näitusesaalis)

Näitus „Sangarlik Saalistete suguvõsa“

„Kolme kihelkonna vennad ja õed. Vennastekoguduse usuliikumine Hageri, Juuru ja Rapla kihelkonnas“ (näituseküünis)

“Velise vallavalitsuse tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusarhiivi materjalide põhjal”

Püsinäitus “Märjamaa ja Vigala kihelkonna

inimeste ning aja lugu”

Avatud E-R kl 10-17, L-P tellimisel

HAGERI MUUSEUM

Näitus „Meie rahva rõivas“

Püsinäitused “Maa-apteek”, “Kihelkonnakeskus Hageri” (fotonäitus)

Avatud T, K, N kl 11-16, tel 5648 3828 või 555 0117

KOOLITUS

Jüri Lina loengud „Muusikaelu varjatud juhtimisest“ ja „Rootsi saatust vaekausil“

Elujõu keskus (Rapla, Viljandi mnt 72G), 8. juuni kl 18.30

Keraamika õpituba (eelregistreerimisega)

Sulu külakeskus, 10. juuni kl 10

KONTSERT

Klaverikontsert. Esineb Age Juurikas

Järvakandi kultuurihall, 6. juuni kl 18

„Suve suur avapidu“: Ivo Linna, Shanon, Patune Pool, Nexus

Märjamaa lauluväljak, 8. juuni kl 19

Marko Matvere „Mulle meeldib maal“ kontsertõhtusöök

Lokuta puhkekeskus, 9. juuni kl 18.30

Raplamaa laulu- ja tantsupidu

Rapla, Tammemäe laululava, 10. juuni kl 16

TEATER

„Nässu in memoriam“. Kose näiteselts Kikerdis

Kuimetsa rahvamaja, 17. mai kl 19

MITMESUGUST

Luulelõuna. Ilmaluulet loevad raamatukogutöötajad, sünoptik Ele Pedassaar

räägib ohtlikest ilmanähtustest

Rapla keskraamatukogu, 6. juuni kl 13

Laat „Aed ja kodu“

Kivi-Vigala, 9. juuni kl 9

Rapla melu, ühepäevakohvikud

Rapla linn, 9. juuni kl 10

Atla mõisa pühapäevala

Atla mõis, 10. juuni kl 10

Ringsõit Kõrvetaguse, Riidaku ja Pühatu külas (eelregistreerimisega)

11. juuni, buss väljub Jädiverest kl 15, Märjamaalt kl 16

Kooliteatrite suvekool

Tarsi talu, 11.-16. juuni

NÄITUS

“Keava postkaartidel”. Fotode autor Annika Lepp

Kehtna raamatukogu

Seltsingu Vaiba-Liine vaipade näitus-müük „Triipe mitut moodi“

Kohila koolituskeskuse (Tohisoo mõis) keldrikorrusel

„Unistuste tappev kasvamine“. Marge Nelgi illustratsioonide näitus (avamine 9. juuni kl 17)

Kohila gümnaasiumi loometööde näitus „Rõõm värvidest“ (kuni 8. juuni)

Made Balbati raamatuillustratsioonide näitus (lastekogu)

Kohila raamatukogu

Ly Lestbergi fotonäitus “Vaadeldes punguvaid puid”

Siiri VJ keraamikanäitus „Pidupott“

Kohila Tornigalerii (Kohila, Viljandi mnt 1). Näitus on avatud kiriku lahtioleku aegadel, muul ajal helistada 5623 0741.

Birgit Vahemetsa fotonäitus „Loodus ja matemaatika“

Posternäitus „Esimene Eestis valitud akadeemik Teodor Lippmaa 1892-1943“ (kodulootoas)

Märjamaa muusika- ja kunstikooli eelkooli näitus „Lennukad maalid“ (lastekogus)

Raimo Aasa ja Mati Michelise karikatuuride rändnäitus „Häirekell karikatuurides“

Märjamaa valla raamatukogu

Illustratsioonide konkursi “Mina näen nii 2” tööd (avamine 6. juuni kl 16)

Tarvo Aro Meti vitraažinäitus “Kaleidoskoop”

Stuudio „Ruum ja Disain“ õpilaste keraamika näitus

Üks keel – mitu lugu: eestlaste lood seoses

saksa keele ja Saksamaaga. Rändnäitus plakatitel

Rapla keskraamatukogu

SPORT

Suvemängude ja RMK EOP Raplamaa orienteerumispäevak

Kohila, 6. juuni, start avatud kl 17-19

U13 VII alagrupi kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK II vs Tallinna FC Levadia Valge

Rapla ühiskümnaasiumi staadion, 6. juuni kl 18

U12 V alagrupi kohtumine jalgpallis: Kohila Püsvivus vs Saku Sporting Sinine

Kohila staadion, 7. juuni kl 18

Kevadine EKVA võistlus seenioridele

Kohila spordikompleks, 9. juuni kl 12

U16 II liiga põhja/lääne kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK vs Tallinna FC Ajax

Rapla ühiskümnaasiumi staadion, 9. juuni kl 16

U16 II liiga põhja/lääne kohtumine jalgpallis: Kohila Püsvivus vs Maardu LM

Kohila staadion, 9. juuni kl 16

IV liiga põhja/lääne piirkonna kohtumine jalgpallis: FC Lelle vs Tallinna JK Jalgpallihaigla

Lelle staadion, 10. juuni kl 13

IV liiga põhja/lääne piirkonna kohtumine jalgpallis: Märjamaa Kompanii vs Kristiine JK

Märjamaa gümnaasiumi staadion, 10. juuni kl 18

III liiga lääne piirkonna kohtumine jalgpallis: Kohila Püsvivus vs Keila JK II

Kohila staadion, 10. juuni kl 16

Kohila pikamaajooksusarja IV etapp, 1000 m

Kohila staadion, 13. juuni kl 19

KIRIKUTEATED

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KIRIK Orelimuusika pooltund

6. juuni kl 20

Ristimisjumalateenistus

10. juuni kl 12

Jumalateenistus

Purku, Samaaria koda, 10. juuni kl 15

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 13. juuni lehes.

Enne kui Raplast sai linn

Oktoobris saab Rapla linn 25-aastaseks. Aastakümneid on aga Rapla olnud alevi staatuses.

Milline oli eluolu ühes väikeses Eesti alevis 1930-ndatel, 40-ndatel, 50-ndatel, 60-ndatel, 70-ndatel, 80-ndatel?

Rapla Keskraamatukogu kuulutab välja mälestuste kogumise Rapla ajaloo jäädvustamiseks.

Ootame teie meenutusi erinevatest ajaperioodidest Rapla alevi väljanägemise ja selle eri piirkondade (näiteks jaama piirkond, Veneküla jt), hoonete, ettevõtete-asutuste paiknemise ja tegevuse kohta.

Kirjutada võib igapäevasest olimest (veevarustus, kütmine, aiamaa- ning loomapidamine alevis), ostukohtadest (kauplused, turg), vaba aja veetmise võimalustest (mängu- ja spordiplatsid, vabaõhulava, kultuurimaja, kino, raamatukogu jne); teenindusasutustest (postkontor, telegraaf, (kaugekõne)telefonid, teeninduskombinaat, saun, sööklad, restoranid, baarid, kohvikud); tervishoiu-

teenustest (polikliinik, haigla), transpordist (bussiliiklus – alevi sees ja väljapoolle, rongiliiklus, raudteejaam, taksod), korraaitsest (miilits), elamurajooni kerkimisest Mahlamäele. Meenutamist väärivad ka alevi omaaegsed markantsed inimesed ja nendega seotud lood. Samuti võib kirjeldada töötamist mõnes ettevõttes, mis on oma tegevuse Raplas ammu lõpetanud. Hea, kui mälestuste juurde on lisada fotosid. Fotod võib eraldi tuua raamatukokku, kus need arhiivi tarvis digiteeritakse. Originaalfotod jäävad omanikule. Oodatud on ka ainult ühe fotoga seotud meenutuslugu. Töö maht pole piiratud. Lisage mälestuste juurde ka oma kontaktandmed. Huvitavamatele töödele on auhinnad.

Mälestusi (käsitsi kirjutatud või arvutis vormistatud) ootame 1. oktoobriks 2018 Rapla Keskraamatukokku.

Saata võib aadressil lugemissaal@raplark.ee või tuua ise raamatukokku. Postiaadress: Rapla Keskraamatukogu, Lasteaia 5, Rapla 79512. Info telefonil 489 4039.

Ole osaline Rapla ajaloo jäädvustamisel!

TÖÖPAKKUMISED

Otsime oma toredasse kollektiivi PUHASTUSTEENINDAJAT Raplasse Rappeli Kaubanduskeskusesse. Tööaeg hommikuti 4 korda nädalas. Teisipäev ja neljapäev on töoaeg 9.30-10 Laupäeval 7.30-10. Pühapäeval 7.30-9.30 Sobib hästi lisatöoks. Ametlik vormistamine. Lisainfo tel 674 7399

OÜ Ruutal Grupp otsib oma meeskonda CE-kategooria AUTOJUHTI Eesti-sisestele vedudele poolhaagisega veokiga. Tasu mehe vääriline. Info tel 518 2908

Pakume tööd AUTOREMONDILUKKSEPALE. Soovitavalt eelneva töökogemusega. Töökoht asub Raplas. Palga osas saame kokkuleppele! Info tel 5669 9926

Navator OÜ otsib VAHESEINTE PAIGALDAJAT. Tel 514 2161 või janno.navator@gmail.com

2018/2019. õppeaastast alustav Rapla Vesiroosi Kool võtab tööle

ERIPEDAGOOGI ja SAKSA KEELE ÕPETAJA

Kandideerimiseks palume saata avaldus, eluloo-kirjeldus ja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiad hiljemalt 18. juuniks 2018. a aadressil Viljandi mnt 69, Rapla või rvg@rvg.edu.ee.

Info telefonil 489 0121, 489 0120 või jaan.reimund@rvg.edu.ee.

KOHILA VALLA KÜLADE ÕÖLAULUPIDU

11.08.2018 SUTLEMA STAADION
KELL 20.00 PIDULIK AVAMINE

TANTSUKS MÄNGIB: JUSTAMENT
KOGUNEMINE: SUTLEMA SELTSIMAJA EES
AVATUD KOHVIK: SEDRIK OÜ

ÕÖLAULUPEO TOIMUMIST TOETAVAD KOHILA VALLAVALITSUS, PROJEKTI RAHASTAB RAHANDUSMINISTEERIUM KOHALIKU OMAALGATUSE PROGRAMMI VAHENDITEST.

KORRALDAJAD JÄTAVAD ENDALE ÕIGUSE TEHA AJAKAVAS MUUDATUSI.

KESKKONNAAMET

Teade Frank Kutter Farmid OÜ muudetud kompleksloa eelnõu valmimise kohta

Keskkonnaamet teatab vastavalt tööstusheite seaduse § 34 lg 3, et Frank Kutter Farmid OÜ, registrikood 14010924, käitise asukohaga Kehtna-Nurme küla, Kehtna vald, Rapla maakond, esitas 31.12.2017 vastavalt tööstusheite seadusele kompleksloa muutmise taotluse ning loa andjal on valminud kompleksloa andmise otsuse ja kompleksloa eelnõud.

Käesolevaga taotletakse kompleksloa muutmist, kuna käitise juurde ei kuulu Kumma seafarm ega Kehtna-Nurme lihatööstus. Kehtna-Nurme käitise ülesseatud tootmisvõimsus on kohtade arvuga 3880 kohta nuumsigadele ja 2400 kohta võõrdpõrsastele. Aastane tootmismahd on 10 000 siga. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 06.06.2013 määrusele nr 89 „Alltegevusvaldkondade loetelu ning künnisvõimsused, mille korral on käitise tegevuse jaoks nõutav kompleksloa“ § 11 lg 1 p 2 on käitise tegevuseks vaja kompleksloa, kuna käitises on üle 2000 koha seale kehamassiga üle 30 kg. Kehtna-Nurme seafarmi tootmisvõimsus väheneb.

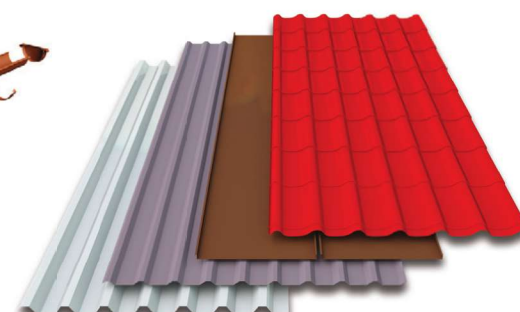
Kompleksloa taotlusega saab tutvuda digitaalsel kujul Keskkonnaameti Rapla kontoris, aadressil Tallinna mnt 14, Rapla linn, Rapla vald või Keskkonnaameti keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS aadressil kotkas.envir.ee. Ettepanekuid ja vastuväiteid taotluse ja eelnõude kohta saab esitada Keskkonnaametile teate avaldamise päevast ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

Täiendav info tel 5346 8050 või e-posti aadressil info@keskkonnaamet.ee. Avalikkust teavitatakse maakonnalehes Raplamaa Sõnumid, ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ja Kehtna valla veebilehel. Frank Kutter Farmid OÜ taotletav tegevus ei põhjusta riigipiiri ülest übasoodsat mõju ning seega ei peeta konsultatsioone ühegi teise Euroopa Liidu liikmesriigiga.

HEA HINNAGA KATUSED OTSE TOOTJALT!

VIHMAVEESÜSTEEMID

TERASKATUSED JA -TARVIKUD

TURVATOOTED

VÕTA KOHE ÜHENDUST!
kalle@olly.ee , 53 600 757

OLLY
TERASPROFIILID

Ostame:

- kasvavat võsa
- vähemväärtusliku lehtpuu raieõigusi
- leht- ja okaspuu küttepuid
- lepa enamusega metsakinnistuid

**TEIE
LEPIKULE
PARIM
HIND!**

Hea METSAOMANIK!

OSTAME: kasvavat metsa, metsamaad, palki ja paberipuitu, küttepuitu ja võsa-raiejäätmeid.

Metsä

Metsä Forest Eesti AS

Tel: 5148238, 5038777 e-mail: eesti@mitsagroup.com

**Sinu
tehtud
huvitav**

FOTOTABAMUS
ootab lehes avaldamist!
Saada foto@sonumid.ee

KEHTNA VALLAVALITSUS kuulutab välja konkursi JÄRVAKANDI KULTUURIHALLI JUHATAJA töökohale.

Peale kultuurihalli töö korraldamise on juhataja ülesandeks ka Järvakandi piirkonna kultuurielu juhtimine ning arendamine. Pakume põnevat ja vaheldusrikast tööd kiiresti arenevas omavalitsuses ning häid eneseteostusvõimalusi Järvakandi piirkonna kultuurielu arendamisel. Tööle asumise aeg: august 2018. Avaldus, CV, haridust tõendavad dokumendid ja motivatsioonikiri palume saata elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatuna e-posti aadressile: kehtna@kehtna.ee hiljemalt 29.06.2018.
Lisainfo: haridus- ja kultuuritööspsialist Kristiine Vahtramäe, tel 5690 6778 kristiine.vahtramae@kehtna.ee,

WWW.WILDWOMAN.EE

Wild Woman
EHTEDPOOD

12. juunil kell 12-19.00
TaevaniMaani Meistrikojas, Raplas

RAPLA AED
E-R 11-18
L-P 10-14

Pärast jaanipäeva
T-R 11-18
L 10-14

Augustis jälle
E-R 11-18
L-P 10-14

Rapla, Sauna tn

8. JUUNIL
MÄRJAMAA LAULUVÄLJAKUL
ALGUSEGA 19.00

SUVE SUUR
AVAPIDU
2018

IVO LINNA
& ANTTI KAMMISTE
PATUNE POOL
SHANON
NEXUS
15. JUUBELI ERIKONTSERT!

ÕHTUT JUHIVAD TRE RAADIO EETRIHÄÄLED!

× ERINEVAD ATRAKTSIOONID × LASTELE TASUTA BATUUT ×
× JÕU-, ILU- JA OSAVUSMÄNGUD × AVATUD SEPATÖÖKODA! ×
× TÄNAVATOITUDE JA KOHVIKUTE ALA ×

PILETID EELMÜÜGIS PILETILEVI MÜÜGIKOHTADES JA MÄRJAMAA RAHVAMAJAS
KUNI 7.06 HINNAGA 14.- // PEOPÄEVAL JA KOHAPEALT PILET 17.-

LISAINFO: RAPLA.TRE.EE @/TRERAADIO /TREEVENTS

TRE Raadio **RING FM** **saku** **POSTPRESS**

- Ostame METSAKINNISTUID,
 - ka raiutud ja hüpoteegiga
 - Ostame PÖLLUMAAD
 - Küsi hinda! Teeme pakkumise
- PärnuTel 447 7900, 528 5263
• Faks 447 7903, metsagrupp@hotmail.ee

violante

THE SCANDINAVIAN WAY

Pakub tööd

KORISTAJATELE

Palume ühendust võtta aadressil info@violante.ee või
postiaadressil Kabala küla, Rapla vald, Rapla maakond.
Avaldusi ootame kuni 30. juunini 2018
Kontakttelefon: +372 48 90 760

**Timberston Ehitus OÜ otsib
oma meeskonda:**

BRIGAADIJUHTI

Valmisolek töötamiseks kogu Eestis.
CV palume saata e-mailile
info@timberstonehitus.ee
Lisainfo tel: 5697 9820

OÜ Priimo Mets ostab:
metsakinnistuid,
kasvavat metsa, kasepakku,
okaspuu palki, paberipuitu,
küttepuud, võsa hakkeks.

Pakub:
saematerjali,
metsaveoteenust.
kase küttepindu ja kase
kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696E-post
priimo.mets@priimo.ee

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja
läbiraiutud
kinnistuid

Tel 511 0415, 517
9866, 489 4055.
www.lancker.ee

**Suviselt soodsad
keervisraamil haagiste pakkumised**

Kampaania kestab 14.05.-30.06.2018

BREN300H

(kast 3 x 1,25 m)
+ plastkaas
+ tugiratas

Komplekti hind ainult

1490 €

Brentexi haagisega veab kindlalt!

BREN325H

(kast 3,25 x 1,5 m)
+ plastkaas
+ tugiratas

Komplekti hind ainult

1590 €

NB! Pakkumised kehtivad üle Eesti.

RAPLAMA: Jarex Invest OÜ | Metsa-Antsu tee 2, | 5887 7330

Vaata ka teisi soodsaid pakkumisi

WWW.BRENTX.EE

BRENTX

MÜÜME: mulda, killustikku, liiva, kruusa, aiapostide ja äärekivide
betooni, männikoore mulsi, graniitkillustikku, kiviliiva.

PAKUME: kopateenust, bobcati teenust, avanti renti, kalluriteenust,
prügi ja jäätmete äravedu koos laadimisega.

Transpordime 1 kuni 24 tonni suurust koormat.

Telli kõik ühest kohast!

E-P kella 7.30-20, tel 529 5909, info@kallur24.ee, www.kallur24.ee

Pakume Teile kiiret ja kvaliteetset teenust!

Meie teenused:

- üldine ehitus- ja remonditöö,
- piirdeaedade ehitus,
- sillutuskivide paigaldus ja platside ehitus,
- san tehnilised tööd,
- elektritööd.

Tel 5843 9879,
info@sakuehitus.ee
www.sakuehitus.ee

Haapsalu
Kutsehariduskeskus

VASTUVÕTT 2018

KUTSEÕPE TÄISKASVANUD ÕPPIJALE TSÜKLIÕPPES

- IT-tugiisik 1a **UUS!**
- raamatupidaja 2a
- hooldustöötaja 1a
- mööbli restaureerija 2a
- pehme mööbli valmistaja 1a
- ehitusplekksepp 1a
- tekstiilkäsitöö 2a
- silmuskuduja 0,5a **UUS!**
- majutuseettevõtte juhtimine 0,5a
- puhastusteenindaja juhendaja 0,5a
- kivehitiste restaureerija 1a **UUS!**
- loodusgiid 2a
- kokk 2a

KUTSEKESKHARIDUS PÕHIKOOLI BAASIL

- IT-süsteemide noorem spetsialist 3a
- turismiettevõtte teenindaja 3a **UUS!**
- ehitusviimistlus 3a
- ülddehitis 3a
- bürootöö 3a
- tisler 3a
- kokk 3a

**KUTSEÕPE BAASHARIDUSE NÕUDETA VÕI
LIHTSUSTATUD ÕPPEKAVAGA**

- abikokk 2a

**Vastuvõtukomisjonid
27. juunil ja 17. augustil**

Täpsem info www.hkhk.edu.ee
Telefon 6661751

HKHK - Hea Kool, Hea Kutse!

**Esita endale väljakutse ja
tule Käru Põhikooli direktoriks!**

Türi Vallavalitsus korraldab
avaliku konkursi Käru Põhikooli

DIREKTORI

vaba ametikoha täitmiseks

Direktori ametikoha kandidaadi kvalifikatsiooninõuded on:
1) magistrakraad või sellele vastav kvalifikatsioon;
2) juhtimiskompetentsid, mida hinnatakse järgmistes valdkondades: organisatsiooni arengu juhtimine, õpikeskkonna kujundamine, personalijuhtimine, ressursside juhtimine ja enesejuhtimine.

Direktori ametipalga alammäär kuus on 1400 eurot.
Tööle asumise aeg on august 2018 ja tööleping sõlmitakse tähtajatult.

**Kandideerijal esitada hiljemalt 25. juunil 2018 kella
13.00ks Türi Vallavalitsusele järgmised dokumendid:**

- kandideerimisavaldus ja palgasoov;
- elulookirjeldus;
- kvalifikatsiooninõuetele vastavust tõendavate dokumentide koopiad;
- muud kandidaadi poolt oluliseks peetavad dokumendid.

Dokumendid esitada Türi Vallavalitsusele kui ametiasutusele kirjalikult postiaadressile Kohtu tänav 2, Türi linn, 72213, Türi vald või digiallkirjastatult e-postile vallavalitsus@tyri.ee.
Lisainfo triin.parna@tyri.ee, 512 5423 (Triin Pärna)

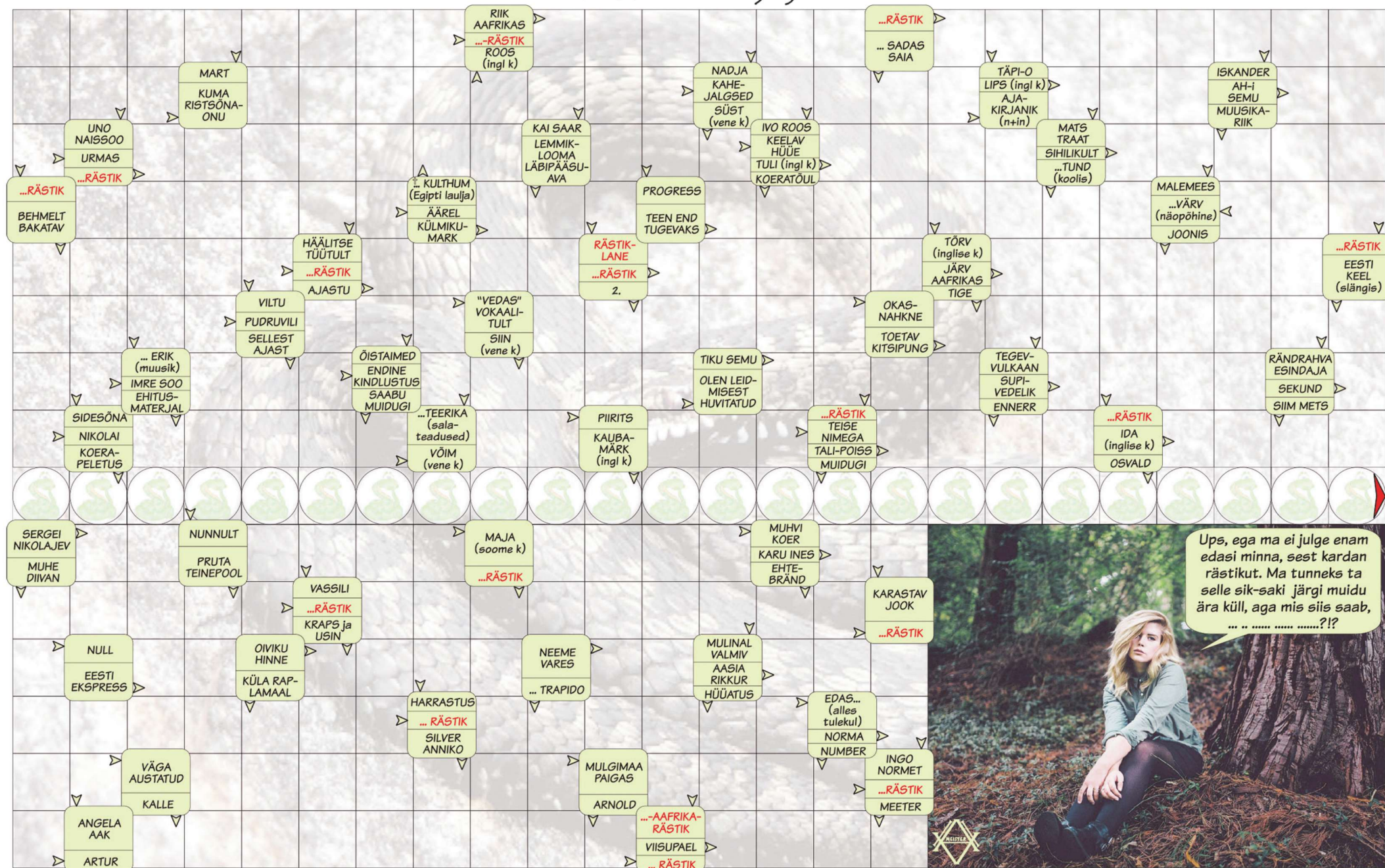
www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost
- Raieõiguse ost
- Metsa ülestöötamine ja vedu
- Maapinna mineraliseerimine koos külviga
- Metsamajandamise kavade koostamine

Teave e-post: info@metsaamet.ee Tel. 5615 0680, Karl Lister

MURE SAKIB SAJAGA

Koostas: Aivi Meister

*31. mai on rahvusvaheline blondiinide päev

LASTELE

MUUSIKA.
LAHENDUS VÄRVLISTES RUUTODES

AUHINNAKS

ÕIGESTI VASTASID:
HANNA LUUKAS
GEORG LAURI
ALEX VALNER
STEN-ERIK TREIER
TRIINE TOMINGASKOMMIPOE KINKEKAARDI
VÖITIS GEORG LAURI
EELMISE MÕISTATUSE
VASTUS OLI „LASTE PÄEV“Kõikide õigesti vastanute vahel
loosime välja külmakoti

Saada ristsõna vastus hiljemalt 11. juuniks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetusse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511. NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused. Auhiinad saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

30. mail ilmunud suure ristsõna vastus on „SINA KAJA VÕTA SÕBRAD KAASA“
Kaanega koogivormi võitis KÜLLIKI EVISALU

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

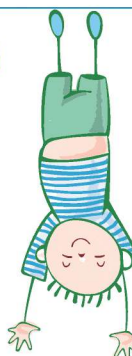
Vastus

Nimi

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

Rapla Tantsustuudio lõpetas neljanda hooaja

Trupp D1 (3-6 a).

Fotod: CAROLY ROHELA

Jane Pärna soolo, Märjamaa grupist Glorior.

Möödunud neljapäeval pani Rapla Tantsustuudio neljandale hooajale punkti kontserdiga Kehtna kutsehariduskeskuse aulas. Esinesid kõik tantsijad, parematele õpilastele jagati eripreemiaid ning veedeti koos üks tore õhtupoolik.

Lõppenud hooaeg oli võrreldes eelmistega omanäolisem. Sügisel oli võimalik tegevust laiendada mitmesse Rapla maakonna lasteaeda ning seetõttu on kasvanud eelkooliealiste tantsijate hulk. Järgneval hooajal trennid lasteaedades kindlasti jätkuvad ning tõenäoliselt on aasta pärast hooaja lõpetamise kontsert juba kahes osas, nii et esimene osa on pühendatud mudilastele ning teine osa koolinoortele.

Koolinoorte tegevus oli sel hooajal eriti võistlusterohke. Eelnevatel hooaegadel on tantsufestivalidel osalenud 2-3 gruppi, aga sel aastal oli osalejaid koguni kaks korda rohkem. Palju sai võisteldud gruppidenähtude ja soolode/

duode/triodena. Lisaks Eesti võistlustele sai sel aastal käidud ka välismaal end proovile panemas. Mõned tulemused lõppenud hooajast:

1. koht võistlusel Lithuanian Cup ja eripreemia Koolitantsul mõtlemapaneva lavastuse eest – „I wish I was like her!“, kava autor Sandra Vilismäe

2. koht festivalil Kuldne Karikas – disco dance small grupp, kava autor Liis Pärn

2. koht festivalil Kuldne Karikas – show dance duo, Emilie Niilo ja Anna-Liisa Ohaka, kava tantsijate oma looming

2. koht festivalil Kuldne Karikas – show dance ja lyrical dance improvisatsioon,

Gerli Ogga

3. koht estradi- ja rahvastantsude festivalil ja eripreemia olulise teema käsitlemine eest – „Lühis“, kava autor Liis Pärn.

Koolinoored on tantsustuudios gruppidesse jagatud eelkõige vanuse järgi ning uuel hooajal toimub lisaks sellele teatud vanustel jagunemine veel võistlus- ning harrastajate rühmadeks. Tähtis on see, et olenemata vanusest ja kogemusest leiavad endale sobiva trenni ja grupi kõik soovijad.

Väga suur rõõm ja hea meel oli sel hooajal täiskasvanute grupi üle. Nemad on ainus grupp, kelle trennides puudub tantsuline pool, sest tegu on hoopis üldfüüsilise tunniga, mille nimi on Total Body Workout. Lühidalt öeldes sooritatakse trennis harjutusi enda keharaskusega, vahel on lisatud ka hantlid. Igasugused liikumiskombinatsioonid

puuduvad. Naised olid nii innukad, et isegi maikuu kuumalainega osaleti trennides, vahel isegi pühadel.

Nüüdseks on tantsustuudio tegevus nii palju välja kujunenud, et on juba teada, kuidas uus hooaeg edasi läheb, ning kollektiiv saab suvele vastu minna teadmise, kuidas sügisel töö jätkub.

Suvel toimuvad suvekoolid ja laager. Suvekool kujutab endast linnalaagrīt, kus lapsed tulevad tantsustuudiosse hommikul ja lähevad õhtul koju. Päev on sisustatud tantsimisega, vahepeal lõunatame ning sisustame aja muude põnevate tegevustega. Üks suvekool on juunis ja teine augustis. Suvelaager kestab seitse päeva ning on Kuremaal juuli alguses. Seal viivad trenne läbi ka külalistreenerid ja see on intensiivsema sisuga kui suvekoolid. Kõikidesse suvistes ettevõtmistesse saab end veel kirja panna ning oodatud on kõik huvilised.

Jane Pärna, Age Jürgensoni, Geidi Saidla trio etteaste, tantsivad Märjamaa grupis Glorior.

Tantsutrupp Flooria.

Treenerid: Liis Pärn,

Sandra Vilismäe,

Nancy Buht

ja Ketlin Hamburg.

ISSN 2228-1886

Sõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson
Peatoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Stina Andok (489 2137), Katri Reinsalu (489 2246), Helelin Värnen (489 2132), Haldi Ellam
Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)
Kujundajad: Ulvi Blande (489 2138), Siim Solman
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130).
Reklaamijuht: Kadri Paju (489 2130)
Raamatupidaja: Juulija Kuum (489 2133)

Toimetusel on õigus kirja ja kaastõid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastõid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastõid.

Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetus võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Väljaandja: OÜ Nädaline. **Trükk AS Printall.** Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363